Kutlu Zamanlar

ABDÜLKADİR SÜPHANDAĞI

Kutlu Zamanlar

Farklı Bir Açıdan Mübarek Gün ve Geceler

ABDÜLKADİR SÜPHANDAĞI

KUTLU ZAMANLAR

Editör
Ali BUDAK

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-975-6096-33-8

Yayın Numarası
34

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7
Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Temmuz 2009

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Rehber Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.rehberyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RECEP AYI, REGÂİB VE MİRAÇ KANDİLİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞABAN AYI VE BERAT KANDİLİ

BEŞİNCİ BÖLÜM

RAMAZAN AYI VE KADİR GECESİ

ALTINCI BÖLÜM
BAYRAMLAR

TAKDİM YERİNE

Kutlu Zaman Dilimi Üç Aylar[1]

Üç Aylar'ın kendilerine mahsus bir tadı, bir şivesi vardır ki; onları yılın diğer aylarından ayırır... Her ayın güzellik ve nefasetinin zahirî duygularımızla hissedilip yaşanmasına mukabil, bu müstesna zaman dilimi kalple ve batınî duygularla yaşanır. Bu aylarda gönül dünyalarına yönelen insanlar, iman ve iz'anlarından fışkıran ışıklarla eşyanın perde arkasını süze süze, duygularıyla, içinde ebedî bir ömür sürecekleri firdevslere uyanmış ve ulaşmış gibi olurlar. Onlar için bu aylardaki günler, geceler, hatta saatler ve dakikalar âdeta bir başka büyüyle gelir-geçer; gelip geçerken de derecesine göre herkese mutlaka bir şeyler fısıldar.

Bu aylarda zaman hep uhrevî renklerle tüllenir... İnsanlar tıpkı öbür âlemin sakinleriymişçesine mûnisleşir ve sırlı bir derinliğe ulaşırlar. Herkes kendi iç derinliklerinden ol-

---

1 Gülen, M. Fethullah, *Yeşeren Düşünceler*, s. 45, 47, Nil Yayınları, İzmir, 1996.

duğu gibi, varlığın sînesinden de ukba buudlu bir şiiri dinler ve yığın yığın hülya ve hatıraların, beklenti ve rüyaların gurup ve tulû'larında dolaşır. Yer yer hüzünlü, zaman zaman da neşeli çağrışımlarıyla Üç Aylar, bize hem yitirilmiş bir cennetin hasretini hatırlatırlar hem de buğu buğu onu yeniden bulabileceğimiz ümidiyle bütün benliğimizi sararlar. Evet, hayatımızın her dakikasını ayrı bir saadet ve neşeye, ayrı bir gerilim ve hamleye çeviren bu günlerdeki hatıra ve çağrışımlar, duygularımızı sessiz bir şiire, hayatlarımızı da sihirli bir güzelliğe çevirirler.

Biraz da Üç Aylar'daki nurların gönüllere sinmesiyle sokaklardaki ışıklar, minârelerdeki mahyalar, her taraftaki rûhanî canlılık ve ma'bedlere koşan insanların sîmâlarındaki letâfetle dünyadakinden daha çok cennetteki zamanları hatırlatan bu nûrefşan zaman dilimi, kadrini, kıymetini bilenlere ayrı ayrı lezzetler ve rûhanî zevkler sunar. Evet o, imanı, İslam'ı, ma'bedi ve ibadeti duyup anlayanları; marifet, muhabbet ve ledünnî hazlara açık olanları, değişik dalga boyundaki ışıklarının renkleri, latîf latîf esen havasının incelikleri, uğradığı herkesi büyüleyip geçen zamanın seslerinden toplanmış ve ruhları sarıp okşayan o sonsuz zevk meltemleriyle kucaklar hepimizi.

Hemen her sene zamanın bu altın dilimini idrak edince, âdeta, ötelerin ayn-ı hayat olan o sevimli, neşeli mavimtırak günlerine bir kere daha kavuşur gibi oluruz. Evet, bir kere daha gönül gözlerimizde her yan baharla tüllenir... Her tarafta yeniden hayat köpürür... Dağ-bayır yeşerir ve renklerle kahkaha atar... Çiçekler raksa durur, bülbüller nâralar yağdırır... Ve duygular gülden, lâleden alevlerini

alıyor gibi olur. Öyle ki her yanda esen bu umûmî hava gönüllerimizi bir mutluluk vaadiyle kaplar ve bize ne bilinmedik, ne sezilmedik şeyler fısıldar. Hatta hayatları bedbinliğe, karamsarlığa kilitlenmiş insanlar bile bu semâvî şehrâyinden nasiplerini alırlar. Hele günler, o ibadetle derinleşen saatlerini, hayatın gerçek mânâsını terennüm etmek için gönüller üstünde bir mızrap gibi hareket ettirdiğinde, kuş cıvıltıları safvetinde ve bir çocuk neşesi tadındaki ezan dakikalarının cennet güzellikleri kadar tesirli ve bu güzelliklere meftûn bir kalp gibi olgun ve dolgun ibadet saatlerinin, Hakk'ı muhatap alma ve Hakk'a muhatap olma mânâsıyla tüten zebercet duyguların zikr u fikirle sînelerimizi coşturan şiiri başlar... Başlar da, varlığın çehresindeki perdeler sıyrılır ve Hakk'a yakın olmanın o kendine mahsus, huzur ve itmi'nan dolu lezzetli, sımsıcak mavi dakikaları bizim olur. Günde beş, haftada lâakal otuzbeş defa, âdeta bir nurdan helezon çevresinde dolaşır, gönüllerimizde Miraç fırsatlarına erer ve hep insan-ı kâmil olmanın rüyalarıyla yaşarız.

Üç Aylar'ın başlangıcı, kamer birkaç gün önce zuhur etse de, rağbetlere açık inayetle tüllenen bir perşembe akşamı "merhaba" der ve bir mızrap gibi gönüllerimize iner. Ulu günlere ve daha bir ulu güne akort olmaya teşne duygularımızı ilk defa uyarıp coşturan "Regâib" bir ses ve enstrüman denemesi gibidir. Yirmi küsur gün sonra gelecek olan Miraç ise, tam hazırlanmış ve gerilime geçmiş ruhlar için âdeta, semâvî düşüncelerle, gök kapılarının gıcırtılarıyla ve uhrevîlik esintileriyle gelir. Beraât, bu tembihlerle uyanmış ve tetikte bekleyen sînelere kurtuluş muştularıyla seslenir. Kadir Gecesi'ne gelince, bu kadirşinâs insanları,

tasavvurlar üstü ve ancak bin aylık bir cehd ile elde edilebilecek feyiz ve bereketle kucaklar ve onları afv u mağfiret meltemleriyle sarar.

Üç Aylar'ın bu olabildiğince tatlı ve imrendiren sıcaklığı, imanlı gönüller için gece-gündüz demeden devam eder. Her gün bütün parlaklık ve canlılığıyla bereketlerini başımıza boşalttıktan sonra gidip ufka kapanınca, arkadan yepyeni, âsûde ve buğu buğu güzellikleriyle bir başka sabah tulû' eder... Gönüllerimizi dolduran, iç âlemlerimizde gizli gizli bir şeyler örgüleyen hüşyar gönüller için oldukça hülyâlı bir sabah...

Recep ayının girmesiyle Rahmeti Sonsuz'a karşı dua, niyaz, hamd u senâ ve tam bir teyakkuzla hazırlığa geçen ruhlar, ayın sonuna doğru ötelere uyanmış gibi tam bir temâşâ zevkine ererler... Ererler de hemen herkesin dili, edâsı, üslûbu değişir ve çehrelerini bir heybet, bir haşyet ve bir ümit sevinci bürür. Herkes daha ziyade kalp diliyle konuşmaya başlar... Beşerî sertlikler daha bir yumuşar ve bunlar arasında bir hayli insan, Miraç yapacakmışçasına bütün dünyevî ağırlıklarını atar ve âdeta ruh hiffetine (hafifliğine) ulaşır. Derken Hakk'a yönelmiş bu insanların gönüllerinden taşan nûrâniyet ve sîmâlarındaki rengârenk incelik en katı kalpleri dahi yumuşatacak ve rikkate getirecek ölçülere ulaşır.

Recep ayının girmesiyle, her zaman ayrı bir derinlikle tüllenen geceler, daha bir büyülü hal alır ve herkese ne dâhiyâne düşünceler ilham ederler. Hele, ondaki bu gecelerin ötelere açık menfezleri sayılan kutlu zaman parçaları, her zaman bize, gönüllerimize benzeyen emeller ve cennet

duygularıyla coşan hülyalar aşılarlar.. aşılarlar da, sonsuzluk arzularımızı kucaklar ve ruhlarımıza yeni yeni rüyaların kapılarını aralarlar. Hemen her gece benliğimizde uyukluyor gibi sessiz sessiz duran hislerimizi uyarır ve bize dünyadakinden daha derin saadet düşünceleri ilham ederler.

Kitaplarda "Şehrullâhi'l-Muazzam" diye geçen Şaban Ayı'nı, bütün varlığa ve benliğimize sinmiş bir lezzet gibi duyar ve gönüllerimizin ümide, beklentiye, uhrevî güzelliklere kaydığını hisseder gibi oluruz. O, gecesiyle-gündüzüyle, insana Ramazan besteli büyülü bir mûsikî gibi tesir eder... Ve kendisine sığınanları semâvî kollarıyla sarar, bir anne şefkatiyle kucaklar ve onları rahmetin enginliklerinde dolaştırır. Onu kendi ruhuyla idrak edenler için, sanki zaman delinmiş de, duygularımıza zaman üstü âlemlerden bir şeyler akıyor gibi olur. Öyle ki, herkes onun aydınlık dakikalarında ve onu duymanın enginliklerinde bir adım daha atsa, kendini, bir sihirli merdivene binip ötelere yürüyecekmiş gibi sanır. Hemen her gün, her gece, her saat ve her dakika fıtratlarımızdaki gizli sonsuzluk arzusu ve ebedîyet düşüncesiyle kim bilir kaç defa ötelere ihtiyacımızı hisseder ve bu Allah Ayı'nın araladığı menfezlerle emellerimizi temâşâya koşarız.

Derken sımsıcak, olabildiğince yumuşak ve hummalı dakikalarıyla Ramazan ufukta belirir... Vicdanlar teyakkuza geçer, bütün gönüller uyanır, bütün duygular coşar... Ve insanlar oluk oluk ma'bede akar; oradan da Rabbine yürür. Ramazan'ın gelmesiyle ruhun râbıtaları daha bir güçlenir... Uhrevî arzu ve emeller daha bir köpürür; köpürür ve duygular üzerine bir mızrap gibi inip kalkan bir Rama-

zan mülâhazası, inanmış sîneleri aşkla, şevkle coşturur ve onların ruhlarında âdeta yangınlar meydana getirir. Denebilir ki, Ramazan senenin en nurlu, en içli, en tesirli, en lezzetli günleri ve ledünnî hayatımızın da en önemli bir iç dinamizmi olarak bütün benliğimize siner ve bize en uhrevî hazlar yaşatır. Çarşı-pazar ve sokakların görüntüsü ötelere ait duygularla köpürür. Minârelerin solukları gönüllerde Kur'ân hüznüyle yankılanır... Ma'bedler ışıktan fistanlara bürünür ve imanlı gönüllerin avazlarıyla inler. Evden ma'bede, ma'bedden mektebe her yerde Hakk'a yönelişin sevinç ve itmi'nânı yaşanır... İbadetle şahlanan sîneler, bütün güzelliklerini ortaya döker... En mahrem çizgileriyle iç dünyalarından kopup gelen aşklarını, şevklerini haykırırlar. Bu insanlar, güya "Vuslata hazırlanın!" emrini almış gibi her geceyi bir "şeb-i arus" arefesi sayar ve her günü de engin bir vuslat duygusuyla geçirirler.

Evet, Ramazan'daki her seste bir başlangıç vaadi, her solukta bir kurtuluş ümidi nümâyândır. İftarlar, bize bir kısım sırlar fısıldar ve ufkumuzda büyük buluşmanın çağrışımlarıyla tüllenirler... Teravihler ümit dünyamıza neler neler vaadederler... Geceler, âdeta nazlı bir gelin edâsıyla bize harem kapılarını aralar ve vâridâtın her türden dalga boyuyla ışık olur gönüllerimize akarlar... İmsaklar tıpkı vapur düdüğü, uçak sesi ve füze tarrakalarıyla tınlar ve Dost'a vuslat yolunda bir gece yolculuğunu salıklarlar... Nihayet upuzun bir gün, o tatlı buluşmanın telaşlı; ama dikkatli, heyecanlı fakat ümitle dolu saatleriyle gelir her yanımızı sarar.

Ramazan'da hayat o kadar derin ve anlamlıdır ki, konuşulan her söz, duyulan her ses insana, onun gönlünden

fışkıran bir besteymiş gibi gelir; gelir de en tatlı nağmeler halinde duygularımız süzülmeye başlar. Her zaman ruhun bir tomurcuk gibi açılmasına ve benliğin derinliklerinde uyuyan duyguların uyanmasına vesile olan ve bizi en büyüleyici, en enfes hülyalar âleminde dolaştıran Ramazan, hepimizi ta iliklerimize kadar bir aşk u şevk ve bir vuslat ihtiyacıyla yoğurur ve gönüllerimize gerçek hayatın neşvesini duyurur.

Ramazan'da tam azığını alabilen herkes, burada elde ettiklerinin ötesinde, yürüdüğümüz bu nurlu; fakat biraz buğulu yolun sonunda, hep özleyip durduğu bir ebedî saadetin var olduğunu anlar ve bütün benliğiyle O'na yönelir. Evet, her iftar ve her imsakta insan, kendine yepyeni bir vuslat kapısının aralandığını seziyor gibi olur ve iki adım ötede daha çaplı ve daha büyüleyici bir buluşma ihtiyaç ve ümidini duyar; duyar da bir tarafta gurbet ve yalnızlık, diğer tarafta da beklenti ve hülyalar onları daha engin bir büyü ile sarar ve hakîkî aşkın derinliklerine çeker. Öyle ki, onların sînelerinin enginliklerinde olduğu gibi, mekânın sonsuzluğunda da her şeyin aşk etrafında cereyan ettiğini duyar ve kendilerinden geçerler. Kadın-erkek, genç-ihtiyar, zengin-fakir herkes, kendi idrak seviyesine göre, Ramazan'da önemli bir hazırlık dönemi yaşar; sonra da hiç bitmeyecek bir yol mülahazasıyla hep Allah'a yürüyor gibi olurlar...

ÖNSÖZ

Bütün zaman ve mekânlar kıymet ve kutsîyetlerini, onların yaratıcısı, sonsuz kudret ve azamet sahibi Rabbü'l-âlemin olan Rabbimizin dilemesinden alır. Bu ilâhî dilemede hiç şüphesiz biz yaratılmışlar için binbir hikmetler gizlidir. Ayrıca o zaman dilimlerinde gerçekleşen önemli olaylar ve o yerlerdeki değerli zâtlar da, içinde bulundukları zaman ve mekâna değer kazandırmışlardır.

Mübarek ay, gün ve geceler, İslam'ın şeâirindendir (Bütün Müslümanlarla alâkalı herkesin hissedar olduğu işlerdir); bu yüzden hususi kıymetleri vardır. Âyet veya hadislerin, kutsallığını ortaya koyduğu ve müminlerin de yüzyıllardır kutladığı bu mübarek ay, gün ve geceler, senenin içine dağılmış vaziyette bulunmaktadır. Sevgili Peygamberimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) hicretini esas alan ay takvimine göre Recep, Şaban ve Ramazan ayları öncelikli olan kutsal aylardır. İslam toplumunda bu aylara "Üç Aylar" denilmiştir. "Haram Aylar" ise Muharrem (ki senenin ilk

ayıdır), Zilkâde, Zilhicce ve Recep aylarıdır. Mübarek günlere gelince; hicrî yılbaşı, aşûre günü, arefe günü, Ramazan ve Kurban Bayramları ve cuma günüdür. Mevlid Kandili hariç, diğer kandillerin hepsi Üç Aylar içindedir. Regâib ve Miraç Kandilleri Recep Ayı'nda Berat Kandili Şaban ayında, Kadir Gecesi de Ramazan ayı'ndadır. Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) doğduğu gün olan "Mevlîd-i Nebî" ise Ramazan'dan beş ay sonraki Rebiü'l-Evvel ayındadır.

Elinizdeki bu eserde mübarek gün ve gecelere değişik bir açıdan bakılmış, klasik malûmatın yanında Risale-i Nur ve onun açıklayıcısı olan eserlerden yararlanılmıştır.

Çalışmanın girişine, Fethullah Gülen Hocaefendi'nin "Kutlu Zaman Dilimi Üç Aylar" isimli yazısını koyduk. Sekiz bölümden oluşan çalışmaya hicrî senenin ilk ayı olduğu için Muharrem Ayı ile başlamayı uygun gördük. Bu bölümde bu ayda meydana gelen olayları sıraladıktan sonra Mevlid Kandili'ni de mübarek gecelerden olduğu halde, Üç Aylar içerisinde yer almadığı için bu bölümde işledik.

İkinci bölümde alabildiğine geniş bir şekilde bir bütün olarak Üç Aylar'ı işlemeye çalıştık.

Üçüncü bölümü, Üç Aylar'ın ilki olan ve bir anlamda bizi Şaban ve Ramazan'a hazırlayan Recep ayı ve bu ayda bulunan Regâib ile Miraç Kandilleri'ne ayırdık.

Dördüncü bölümün konusunu Şaban Ayı ve Berat Kandili oluştururken, beşinci bölümün konusunu ise ayların şahı olan Ramazan ayı ile gecelerin sultanı olan Kadir Gecesi oluşturuyor.

Üç Aylar'dan sonra müminlerin karşısına büyük bir lü-

tuf olarak çıkan Ramazan ve Kurban Bayramları, altıncı bölümde ele alınıyor. Yedinci bölümde ise diğer gün ve geceler başlığı altında cuma günü, Şevval ayı, Hicret, Beyaz Günler (eyyâm-ı bîd) ve zilhiccenin on gecesi gibi mübarek zaman dilimleri ele alınıyor.

Son bölümde ise bütün bu gecelerin nasıl değerlendirilebileceği ile ilgili hususlar aktarılıyor.

Aslında hayatın ve zamanın bütünü Cenâb-ı Hakk'ın yanında değerlidir. Ancak Cenâb-ı Hakk fazl ve rahmetinin belirtisi olarak, zamanın bütününü değerlendiremeyenlerin bu açıklarını kapatmak için bazı zaman dilimlerine önemli özellikler koymuştur. İşte; bu özelliklerden dolayı insanlar, özel gün ve gecelerde, her yeri kaplayan rahmetten istifade etmek için büyük bir gayret ve umutla bu anları değerlendirmenin peşine düşerlerse, Allah da onları kutlu zaman dilimlerinin bereketinden istifade ettirerek rahmet deryasına alır.

Allah dostları, Rabblerine yakın olmak için her geceyi mübarek sayarak geceleri ibadet ve taatle O'na yalvarıp niyazda bulunmanın yollarını aramışlardır. Aslında her kâmil müminden de beklenmesi gereken husus budur. İnsan böyle yapınca yani, "Her geceyi kadir, her geleni Hızır" bilince, hayatını da gerçek anlamda değerlendiriyor demektir. Bu şuurla yaşamayan insanların bu mübarek gün ve geceleri olabildiğine değerlendirmeye çalışması bu açıdan önemlidir.

Bilhassa mübarek gecelerin, bağırlarında ne paha biçilmez hazineler sakladığını aklımızdan bir an olsun çıkartmamalıyız. Bu gecelere ulaştığımızda da bizi bu gecelere

ulaştıran Sonsuz Rahmet'e büyük bir minnet ve şükür içerisinde dua dua yalvararak bu geceleri kurtuluşumuza vesile kılmanın yollarını aramalı ve bu geceleri böyle bir şuurla değerlendirmeliyiz.

Rabbim, bu mübarek geceleri hakkıyla değerlendirerek ebedi kurtuluşa eren salih kullarından eylesin (amin)

Abdülkadir SÜPHANDAĞI

28 Aralık 2005, Güneşli

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHARREM AYI, AŞÛRE VE MEVLİD KANDİLİ

MUHARREM AYI, AŞÛRE VE MEVLİD KANDİLİ

Muharrem Ayı ve Aşûre Günü

Muharrem ayı, Müslümanlarca mübarek kabul edilen aylardan biridir. Geleneklerimizde de kendine yer bulan bu güne Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) özel bir ihtimam göstermiş ve bu gün ile ilgili önemli tavsiyelerde bulunmuştur. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), "*Aşûre orucunun önceki yılın günahlarına kefaret olacağını, Allah'ın rahmetinden umarım.*"[2] buyurarak Aşûre günü orucunun önemine işaret etmiştir. Ayrıca dünya tarihinde oldukça önemli olan bazı olaylar, Muharrem ayında, özellikle onuncu günü olan Aşûre gününde gerçekleşmiştir.

Aşûre Günü

Aşûre günü, hicrî senenin ilk ayı olan Muharrem'in onuncu günüdür. Aşûre gününün Muharrem'in dokuzuncu,

---

2 Tirmizî, *Savm*, 48

onuncu, veya on birinci günü olduğu konusunda değişik görüşler vardır. Ancak şunu söyleyebiliriz ki; çoğunluğun görüşüne göre Aşûre günü Muharrem'in onuncu günüdür.[3]

Bütün semâvî dinlerde önemli bir yere sahip olan Aşûre gününde gerçekleştiğine inanılan bazı olaylar bulunmaktadır. Hz. Nuh'un gemisinin Cudi Dağı'na (Ağrı Dağı'na) oturması, Hz. Yunus'un balığın karnından çıkması, Hz. Musa ve İsrâiloğulları'nın Firavun'un zulmünden kurtulmaları, Hz. Adem'in tevbesinin kabul edilmesi, Hz. Musa ve Hz. İsa'nın doğumları, Hz. Süleyman'a mülkün verilmesi, Hz. Dâvûd'un tövbesinin kabul edilmesi ve Efendimiz'in geçmiş ve gelecek bütün günahlarının affedileceğine dair kendisine Allah tarafından teminat verilmesi gibi... Kesin olmamakla birlikte kaynaklarda yer alan bilgiler bunlardır.

Müslim'in bir rivayetinde ise "*Yahudilerce büyük ve kutsal olan Aşûre günü, Hristiyanların da kutladıkları büyük bir gündür.*" denilmektedir. Âlimler, Aşûre gününün Hristiyanlarca kutlanmasını; Hz. İsa'nın (aleyhisselâm) da o gün oruç tutmuş olabileceği ve bunun Hz. Musa'nın (aleyhisselâm) getirdiği ve hükmü arasında olabileceği ihtimaliyle izah ederler.[4]

Arapların, Aşûre günü doğduğu rivayet edilen ve Kâbe'yi inşa eden ataları Hz. İbrahim'in (aleyhisselâm) hatırasına hürmeten bugünü yaşatmış olmaları da uzak bir ihtimal değildir. Hz. Musa (aleyhisselâm) ile İsrâiloğulları'nın, Fira-

3 Tirmizî, *Savm*, 48
4 Müslim, *Sıyâm*, 127

vun'un elinden Aşûre günü kurtulduğu onu ve Hz. Nuh'un gemisinin Cudî Dağı'na aynı gün oturduğunu söyleyen Yahudileri, Hz. Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) tekzip etmemesi (yalanlamaması), hatta "*Biz Musa'ya (a.s.) sizden daha yakınız, layığız.*" diyerek bugün de oruç tutulmasını tavsiye etmesi, Aşûre gününün Hz. Nuh'dan (aleyhisselâm) itibaren semâvî dinlerde önemli bir yeri olduğuna işaret etmektedir.[5]

Aşûre Orucu

Buhârî'de geçen bir hadis-i şerifte Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Yahudilerin Aşûre gününde oruç tuttuklarını görünce, merak edip bu durumu sormuş. Yahudiler de, Efendimiz'in bu sorusuna, "Bu, salih (hayırlı) bir gündür. Allah, o günde İsrâiloğulları'nı düşmanlarından kurtardı. (Şükür olarak) Hz. Musa o gün oruç tuttu." diye cevap vermişlerdir. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem): "Ben Musa'ya sizden daha lâyığım ve yakınım." diyerek o gün oruç tutmuş ve Müslümanlara da tutmalarını tavsiye etmiştir.[6]

Ayrıca Aşûre, cahiliye devrinde Araplar tarafından da önemli sayılan ve Kureyş kabilesinin oruç tuttuğu bir gündür. Peygamberimiz Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem), Kur'ân inmeden önce de Aşûre günleri oruç tutmaya devam etmiştir.[7] Abdullah b. Ömer'in (radıyallahu anh) bu konudaki rivayeti şöyledir: "Aşûre günü; cahiliye devri insanlarının oruç tuttuğu bir gündür. Fakat Ramazan orucu farz kılınınca Resûlüllah'a (sallallahu aleyhi ve sellem) Aşûre orucu sorulmuş, o

5 T.D.V. *İslâm Ansiklopedisi*, 4/25
6 Buhârî, *Savm*, 69
7 Buhârî, *Savm*, 69

da ‘Aşûre Allah’ın günlerinden bir gündür, dileyen bu günde oruç tutsun, dileyen tutmasın’ buyurmuştur.[8]“

Efendimiz’in, Medine’ye hicret ettikten sonra Hz. Musa’dan geriye kalan emir ve yasaklara uyarak Ramazan orucu farz kılınıncaya kadar bir veya iki sefer bu orucu tuttuğu ve Müslümanlara tavsiye ettiği bilinmektedir.[9] Ebû Hanife ve bazı Şafiîler Aşûre orucunun önceleri vacip olduğunu; fakat bu hükmün Ramazan orucu ile kaldırıldığını; Hanbeliler ve birkısım Şafiîler ise bu orucun müstehab olduğunu kabul etmektedirler.

Aşûre Tatlısı

Hz. Nuh’un gemisinin Cudi Dağı’na (Ağrı Dağı’na) oturduktan sonra gemide bulunan yiyecekleri bir araya getirip, bir çeşit yemek ortaya çıkarması olayını bir görenek halinde yaşatmak amacıyla bu günde “**aşûre**” adı verilen bir çeşit tatlı pişirip dağıtılır. Bu âdet, her fırsatta hayır işlemek, yardımlaşmak ve gönül almak için oldukça güzel bir vesiledir. Çok eskilere dayanan aşûre tatlısı, **Osmanlılar** döneminde sarayda da pişirilirdi. Helvacıların gözetimindeki aşçılar ve kiler ağaları tarafından hazırlanan aşûrenin, Muharrem’in onundan itibaren “aşûre testisi” adı verilen kaplarda saray dairelerine ve halka birkaç gün süreyle dağıtıldığı bilinmektedir. Günümüzde de aşûre orucu tutmak ve aşûre tatlısı pişirmek bütün canlılığı ve heyecanıyla devam etmektedir.

Efendimiz’in oruç tutulmasını tavsiye ettiği bu gün,

---

8 Müslim, *Sıyâm*, 157, 143

9 Buhârî, *Savm*, 69; Müslim, *Sıyâm*, 134; Tirmizî, *Savm*, 50; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/29-30.

İslâm'ın her fırsatta yapılması için teşvik ettiği hayır ve hasenata vesile sayılmalı ve bu samimi niyetin dışına çıkılmamalıdır.

Hz. Hüseyin'in Şehadeti

İslâm Tarihi'nde Aşûre gününün önemli sayılmasının bir sebebi de Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesiyle ilgilidir. Bu sebeple Şiîler, bu günü Hz. Hüseyin'in hatırasına dövünerek matem havası içinde geçirmektedirler. Dinin yasakladığı böyle bir matemi, Şiiler inançlarının canlı tutulması ve mezhep bütünlüğünün sağlanması için günümüze kadar uygulayarak getirmişlerdir. Bu merasimler bugün İran'da bir gelenek haline gelmiştir. Buna karşılık Emevîler, Kerbelâ faciasını unutturmak için bu günü âdeta bir bayram kabul etmiş ve değişik şenlikler tertip ederek, bugünü kutlayarak geçirmişlerdir. Her iki tutumun da ifrat ve tefrite kaçan yönleri vardır. Zira geçmişte yapılan ve aklı başında hiçbir Müslüman'ın asla tasvip etmeyeceği elîm bir olayı bugün bile bütün canlılığı ile ayakta tutarak, hâlâ intikam yeminleri etmenin bir anlamı olmayacağı gibi, bütün bir kâinatın ağladığı Allah Resûlü'nün torununun şehadetine sevinmenin de asla bir mânâsı yoktur.

Bediüzzaman'dan Aşûreli Bir Nükte

Hz. Nuh'a (aleyhisselâm) izafe edilen ve tufanın son günlerinde gemide kalan son gıdaların bir araya getirilmesiyle yapılan aşûre, halk arasında güzel bir deyimin yerleşmesine vesile olmuştur. Halk arasında "Aşûre gibi oldu" deyimi, Aşûre tatlısında olduğu gibi buna benzer birçok unsurun bir araya gelmesiyle yapılan bir karışımı ifade etmektedir.

İşte Bediüzzaman Hazretlerinin de talebelerine gönderdiği bir mektupta birçok şeyden bahsetmesi onun da aklına aynı şeyi getirmiş olmalı ki, o da mektubun sonunda aynı ifadeyi şu şekilde kullanmıştır:

"… Ben kendim onlardan tatlı istifade ediyorum; tembel olduğum zaman bana ehemmiyetli bir teşvik kamçısı oluyor. Her neyse... Kardeşlerim, gücenmeyiniz; bir miktardır sizlere mektup yazdığım zaman birbirinden uzak meseleleri topluyorum; her mektup bir Aşûre olur."[10]

Mevlid Kandili

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), kamerî aylardan Rebîu'l-Evvel ayının 12. günü pazartesi gecesi Mekke'de dünyaya gelmiştir. Miladî takvime göre bu, 571 yılı Nisan ayının 20'sine rastlamaktadır.

Yeryüzünde önemli gelişmelere sebep olan bu kutlu doğum, insanlık tarihinin en önemli olaylarından birisidir. Çünkü O'nun dünyaya geldiği dönemde, insanlar her türlü değer ölçülerini yitirmiş, yollarını şaşırmıştı. Küfür ve haksızlıklar gönülleri karartmış, insanları Allah'a giden yoldan uzaklaştırmışlardı. Sosyal hayat bozulmuş, ahlâk tamamen kokuşmuştu. Kadınlar esir muamelesi görüyor, bir eşya gibi alınıp satılıyor, kız çocukları acımasızca diri diri toprağa gömülüyordu. Dünyada insanın en çok ihtiyaç duyduğu şey olan huzur, can ve mal güvenliği kalkmış gibiydi. Dünyanın birçok köşesi, kanlı boğuşmalara sahne oluyordu. Cihan, bir peygamberin gönderilmesine muhtaçtı. Bütün ümitler,

---

Bediüzzaman, *Barla Lâhikası*, Mektup No: 128, s. 1527, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996[10]

Yahudilik ve Hıristiyanlık dinlerinin müjdelediği âhir zaman peygamberine yönelmişti.[11] Bütün dünya karanlıklar içinde, bu kurtarıcının gelmesini dört gözle bekliyordu. Bu, değişik din mensuplarının kendi nefis ve hevâlarına göre bir bekleyiş şekli olduğu için Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) geldiğinde, kin ve gayzlarından onu kabullenemediler. Zira en son müjdecinin bir kere daha kendi içlerinden geleceğine inanıyorlardı.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) yeryüzüne ayak basmasının yıl dönümleri, hiç şüphesiz insanlığın en sevinçli, en mutlu ve en çok sevindiği bir zaman dilimini temsil eder. Bu yüzden Mevlid kandilinde Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) ve O'nun getirdiği yüce hakikatlere karşı ayrı bir muhabbet ve saygı içerisinde olmak gerekir.

O'nun gelişindeki hikmet ve rahmeti anlayabilmek için o çağa dönerek, o günlere bakmak gereklidir. O karanlık çağ, ışığa düşman yarasaların kan emme düşünceleriyle sağda solda sürüler halinde, kulak tırmalayıcı seslerle dolaştıkları bir çağdı. Her köşe başı, devrin zalim ve gaddarları tarafından parsellenmişti; insan ve insanlık inim inim inliyordu.

Karanlığın en son noktası, şafağın sökme vaktine en yakın olduğu andır. İşte böyle bir karanlığın tam ortasında, bütün ihtişamıyla bir güneş doğdu... Karanlık bir çırpıda nûra dönüştü. Bütün sesler kesildi ve insanlığa kıymaya yeltenen yarasalar geri çekildi ve kayboldular.

---

11 Sifr, *Tesniye*, Bab: 33, âyet: 2; Sifr, *Tesniye* Bab: 18, âyet: 18, 3; Yuhanna İncili bab: 14. âyet: 15 ve 16

Asırlar vardı ki bütün bir kâinat, O'nu bekliyordu. Ve O, kâinatın güneşi gibi ufkumuzda tulû edince, O'nun peygamberliğini haber veren birbirinden ilginç yüzlerce olay meydana gelmişti. Bu olaylarla sanki bütün kâinat büyük bir heyecan içerisinde çalkalanarak; "Evet işte ben de şahidim, bu O'dur (sallallahu aleyhi ve sellem)." diyordu.

Bediüzzaman'ın Gözüyle Mevlid-i Nebî

Bediüzzaman Hazretleri, eserlerinin çeşitli yerlerinde Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) doğumuna değinerek, O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) doğumunda meydana gelen harika olayları, O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliğine delil olarak zikretmiştir:

"… Meselâ, Peygamberimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) doğumuna yakın bir vakitte, Kâbe'yi yıkmaya gelen Ebrehe'nin askerlerinin başlarına ebâbil kuşlarının vasıtasıyla taşların yağması ve doğum gecesinde Kâbe'deki sanemlerin (putların) baş aşağı düşmesi ve Kisrâ-yı Fars (İran Hükümdarı'nın) sarayının harap olması ve ateşperest Mecusîler'in bin seneden beri yanan ateşlerinin o gece sönmesi ve Bahîra ile Halîme'nin kesin ve güvenilir haber vermeleriyle bulutların başına gölge etmesi gibi çok hadiseler, nübüvvetinden (peygamberliğinden) önce nübüvvetini haber vermişler."[12]

Geçmiş zamanlarda, başta peygamberler olmak üzere âriflerin, kâhinlerin, hâtiflerin (sesi işitilen görünmez varlıklar), hep birlikte Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliğine ve geleceğine irhâsât nev'inden (Efendi-

---

12 Bediüzzaman, *On Beşinci Şua*, s. 1128, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

miz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberlikten önceki harika hâllerinden) gayet açık ve tekrar tekrar haber verdikleri, sahih hadis ve bir kısmı tevâtürle (Yalan söylemez kimselerin ittifakla verdikleri kuvvetli haberlerle) tarih, siyer ve hadis kitaplarında kayıt ve kabul edilmesi Bediüzzaman Hazretleri tarafından ifade edilmiştir.

"Kâhinler ise, başta meşhur Şık ve Satîh olarak, ruhânî ve cin vasıtasıyla gaybdan haber veren ve şimdi medyum denilen, tevâtür bir nakl-i sahihle Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) geleceğine ve Fars Devleti'ni kaldıracağına açıkça haber verdikleri ve şüphe kaldırmaz bir tarzda, yakında bir Peygamber Hicaz'da zuhurunu (ortaya çıkacağını) mükerrer (tekrarla) söyledikleri gibi; ârif-i billâh (Allah'ı tanıyan) kısmından, Peygamberin (sallallahu aleyhi ve sellem) cedlerinden (atalarından) Kâ'b İbn-i Lüeyy ve Yemen ve Habeş padişahlarından Seyf ibn Zîyezen ve Tübba' gibi çok ârifler, o zaman evliyaları, açıkça, Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) risaletinden haber verip şiirlerle ilân etmişler. Hattâ o padişahlardan birisi demiş: 'Ben Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) hizmetkâr olmasını, bu saltanata tercih ederim.' Birisi de demiş: 'Ah! Ben ona yetişseydim, onun ammizâdesi (amca çocuğu) olurdum.' Yani, Hazret-i Ali (radıyallahu anh) gibi fedâi bir hizmetkârı ve veziri olurdum. Her ne ise, tarih ve siyer kitapları bu haberleri tamamen neşr (yayma) ile, bu ârifler, risalet-i Muhammediyeye (sallallahu aleyhi ve sellem) kuvvetli ve küllî (genel, kapsamlı) bir şehadetle sıddîkiyetine (doğruluğuna) imza basıyorlar."[13]

Başka bir yerde de Bediüzzaman Hazretleri peygam-

---

13 Bediüzzaman, *On Beşinci Şua*, s. 1130, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

berlikten önce meydana gelen bazı hadiselere dikkat çekerek bunların doğrudan doğruya Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) birer mucizesi olduğunu ifade etmiştir. Bunlara da birkaç misal vermiştir:

"**Birincisi**: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) doğum gecesinde hem annesi, hem annesinin yanında bulunan Osman İbn Âs'ın (radıyallahu anh) annesi, hem Abdurrahman İbn Avf'ın annesinin gördükleri büyük bir nurdur ki, üçü de demişler: 'Doğumu ânında biz öyle bir nur gördük ki, o nur doğu ve batıyı bize aydınlattırdı.'[14]

İkincisi: O gece Kâbe'deki putların çoğu baş aşağı düşmüştür.[15]

Üçüncüsü: Meşhur Kisrâ'nın meşhur sarayı o gece sallanıp yarılmış ve on dört şerefesi düşmüştür.[16]

Dördüncüsü: Sava'nın kutsal sayılan küçük denizi o gecede yere batmış[17] ve İstahrâbâd'da bin senedir dâimâ yakılan, yanan ve sönmeyen, Mecusîlerin tanrı kabul ettikleri ateş, doğum gecesinde sönmüştür.[18]

Beşincisi: Gerçi doğum gecesinde değil, fakat doğuma pek yakın olduğu yönüyle, kıblesi ve doğum yeri ve sevgili vatanı olan Kâbe, hârika bir şekilde, Ebrehe ve ordusunun tahribinden kurtulmuştur.

Altıncısı: Resul-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm), küçüklüğünde Halîme-i Sa'diyye'nin yanında iken, Halime ve Hali-

---

14 Kadı Iyâz, *eş-Şifâ*, 1/466
15 Süyûtî, *el-Hasâisu'l-Kübrâ*, 1/119-131, 2/272
16 Beyhâkî, *Delâilü'n-Nübüvve*, 1/126
17 Ali el-Kari, *Şerhu'ş-Şifâ*, 1/751
18 Kadı Iyâz, *eş-Şifâ*, 1/367

me'nin kocasının şehadetleriyle, güneşten rahatsız olmamak için, çok defa üstünde bir bulut parçasının ona gölge ettiğini görmüşler ve halka söylemişler ve o olay sahih bir şekilde meşhur olmuştur.[19]

Hem, Şam tarafına on iki yaşında iken gittiği vakit, Râhib Bahîra'nın şehadetiyle, bir parça bulut Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın başına gölge etmiştir.[20]

Hem yine peygamberlikten önce, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bir defa Hatice-i Kübrâ'nın (radıyallahu anhâ) Meysere ismindeki hizmetkârıyla ticaretten geldiği zaman, Hatice-i Kübrâ (radıyallahu anhâ), Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) başında iki meleğin bulut tarzında gölge ettiklerini görmüş, kendi hizmetkârı olan Meysere'ye bunu söylemiştir. Meysere de Hatice-i Kübrâ'ya (radıyallahu anhâ) şöyle demiştir: 'Bütün yolculuğumuz esnasında ben o bulutu hep öyle görüyordum.'[21]

Yedincisi: Doğruluğu kesin bir rivayetle gelmiştir ki; Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), peygamberlikten önce bir ağacın altında otururken o yer kuru iken birden yeşillenmiş ve ağacın dalları, O'nun başı üzerine eğilip kıvrılarak gölge yapmıştır.[22]

Elhasıl: Resul-i Ekrem'in (aleyhissalâtü vesselâm) peygamberliğinden önce peygamberliğini tasdik ettiren ve tasdik eden pek çok olaylar, pek çok zâtlar ortaya çıkmışlar. Evet, dünyaya mânen reis olacak ve dünyanın mânevî şeklini değiştirecek ve dünyayı âhirete tarla yapacak ve dünyanın

---

19 Kadı Iyâz, *eş-Şifâ*, 1/368

20 Hâkim, *el-Müstedrek*, 2/615; İbn Hişâm, *Siretü'n-Nebî*, s. 115

21 Kadı Iyâz, *eş-Şifâ*, 1/368

22 Kadı Iyâz, *eş-Şifâ*, 1/368

mahlûkatının kıymetlerini ilân edecek ve cinlere ve insanlara sonsuz mutluluğu gösterecek ve dünyanın yaratılış hikmetini açacak ve Cenâb-ı Hakk'ı tanıyıp herkese tanıttıracak bir zat, elbette o daha gelmeden herşey, her tür, her grup onun geleceğini sevecek ve bekleyecek ve güzel bir şekilde karşılayacak ve alkışlayacaktır."[23]

Efendimiz'in (s.a.s.) Doğumu Neyi Anlatır?

Hadisin ifadesiyle,[24] bütün varlık mevcûdiyetini, kâinat kitabının en büyük yorumcusu olan Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) borçludur, muhtaçtır. Çünkü Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), varlığı ile varlığın çehresindeki perdeyi kaldırmış ve eşyanın ruhunda saklı bulunan sırları gün yüzüne çıkarmıştır. Bu hakikate büyük şair Mehmet Akif de işaret eder:

Medyûn ona cemiyeti, medyûn ona ferdi,
Medyûndur o Mâsum'a bütün bir beşeriyyet,
Ya Rab! Bizi mahşerde bu ikrar ile haşret.[25]

Fethullah Gülen Hocaefendi de Rabbimizi, O'nunla tanıdığımıza işaret ettikten sonra; başımızdan aşağıya sağanak sağanak dökülen nimetleri de yine O'nun basiretlerimize saçtığı nurlar sayesinde duyup hissettiğimizi hatırlatıyor. Ardından nimete minnet ve şükran duygusunu; ihsan, hamd ve senâ düşüncesini de O'ndan öğrendiğimizi ifade eden Hocaefendi şöyle devam ediyor: "O, yeryüzüne ayak basmadan önce -ayağı başlarımızın tacı- her tarafta ziyâ-zulmet iç içe, çirkin-güzel yan yana, gül dikene takı-

23 Bediüzzaman, *On Dokuzuncu Mektup*, s. 438-439, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

24 Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, 2/214

25 Medyûn: Borçlu; İkrar: Kabul ve tasdik etme; Bkz.: M. Akif Ersoy, *Safahat*, s. 579, Akpınar Yayınevi, İstanbul, tsz.

lı, şeker kamışta saklı, arz semâya inat kapkaranlık, semâ ürperten korkunç bir boşluk, metafizik fiziğin dar mülâhazalarına bağlı, mânâ maddenin arkasında renksiz ve silik, ruh içi boş kuru bir unvan, gönül de cesedin gölgesindeydi. O'nun basiretlerimize çaldığı ziya ile, bütün eski dünya ve eski düşünceler bir bir yıkıldı... Zulmetler ışık karşısında bozgunlar yaşamaya başladı ve bir kere daha zimam, ruh ve mânânın eline geçti…

Dünya insanlığının gözleri O'nun ışığına uyanacağı âna kadar hissiyat kapkaranlık, düşünceler tutarsız, gönüller de yalnızlıkla iki büklümdü… O'nun teşrifiyle her yeri kasıp kavuran kuraklığın büyüsü bozuldu; göklerin gözü yaşlarla doldu ve gönüller Cennet yamaçlarının rengini aldı…

O, bu köhne dünyaya şeref vereceği âna dek yalan-doğru iç içe, günah-sevap yol arkadaşı, fazilet mefhumu silik bir kavram, rezalet hevâ ve heves pazarlarının en mergûb metâıydı. Alınlarında isyan damgası, ruhlarında hezeyan bütün insanlık asıl hedeflerine ters hayat sergüzeştleriyle, her görüldükleri yerde sînelere ürperti salıyor... Hemen herkes bu vahşethâne-i belâda birbirini endişe ile süzüyor... Hak ayaklar altında pâyimâl, kuvvet bütün azgınlığıyla her şeye hâkim... Dişli olmak âdeta bir imtiyaz; sözü sadece pençesi güçlü olanlar söylüyor... Hayvanî ölçüler içinde boğuşma insanların her günkü tabiî hâli... Birbirini yemek mârifet, kaba kuvveti iradenin hakkı saymak takdirlik iş... Hak düşüncesi Kafdağı'nın arkasında, adaletsizlik zayıfın, güçsüzün korkulu rüyası... İsmet, iffet, hakka hürmet mülâhazaları en sefil günlerini yaşamakta ve günümüzdekinden de beter... Ne kalbe rağbet ediliyordu ne akla itibar; hakaret görüyordu

salim düşünce ve dînî duygular... Vicdan, zihnin bir yanına sıkışmış yitik mefhumlu bir ucûbe... Ruh, biyolojik hayatın birkaç kademe altında sürüm sürüm bir mağdur. Hırsızlık râyiç, harâmîlik yiğitlik, yağma-talan şecâat emâresi... Düşünceler sefil, duygular vahşi, yürekler merhametsiz ve ufuklar da zifte boyanmış gibi simsiyah olduğu bir dönemde her şeye yeten muhteşem bir kalb enginliğiyle O geldi; O geldi ve bir hamlede dünyanın çehresindeki yıllanmış küfleri temizledi... Ufuklardaki isi-pası sildi... Gönülleri ışık ümidiyle şahlandırdı... Şafakların çehresinde hemen herkesi bir yeni günü temâşâya çağırdı... Gözlerdeki perdeyi kaldırdı ve ruhlara o güne kadar görmedikleri farklı şeyleri müşâhede etme zevkini duyurdu... Aklın nabzını kalbin ritmine bağladı... Sînelerdeki değişik hezeyanları kalbî ve rûhî heyecanlara çevirdi.

O geldi ve bütün yaslı çehrelerdeki kederlerin yerini en içten tebessümler aldı... O geldi, zulmün sesi kesildi... Mazlûmun âhı dindi ve sinelerde adalet duygusu dirildi.. O geldi kaba kuvvete "Dur!" deyiverdi. Haddini aşmışlara "Dur!" dedi ve hakkın dilindeki zincirleri çözdü.

Bunca olumsuzluklara rağmen bugün hâlâ bir kısım mükemmelliklerden söz edebiliyorsak; bunu O'nun bize sunduğu evrensel değerler külliyâtı o muhteşem semâvî kâmusa borçlu bulunuyoruz. Gönüllerimizde iyiyi, güzeli, insanî olanı arama hissi, O'nun içimize saldığı sonsuz televvünlü ziyadandır. Ruhlarımızda duyduğumuz ebedî saadet arzusu O'nun sinelerimizde tutuşturduğu nurdandır, imandandır."

Bütün bu ifadelerden sonra Efendimiz (sallallahu aleyhi ve

sellem) için: "Ey ışığıyla karanlık dünyalarımızı aydınlatan Nur!, Ey o enfes râyihasıyla cihanları ıtriyat (güzel koku) çarşısına çeviren Gül!" ifadelerini kullanan Fethullah Gülen Hocaefendi devamında Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle seslenerek dert yanıyor: "Senin gönül ufuklarımızda o vakitsiz batışın, ümit sabahlarımızı kapkaranlık bir hicran gecesine çevirdi. Göz gözü görmez oldu ve yollar bütünüyle birbirine karıştı. Gün geldi, akıl, Sen'in yolundan çıkıp başka vadilere saptı. Düşünce bütün bütün Sana karşı kapandı ve her taraf yıllardan beri pusuda bekleyen o kapkaranlık hilkat garibeleri ile doldu. Adın sînelerimizden kazınmak ve nâmın yeni nesillere unutturulmak istendi. Bu meş'um gayretlerle beraber şu köhne dünyamız uğursuzluk ağına takıldı ve ümmetin kaderi kamburlaşıp iki büklüm oldu. Durduğumuz yerde duramadık, olmamız gerektiği gibi olamadık ve ulaşma iddiasında bulunduğumuz yere de ulaşamadık, mânâ köklerimizden koptuk, maddeyi ve dünyayı doğru okuyamadık, kendimizi bir korkunç hazanın solduran, öldüren ikliminde sararıp solmaya saldık ve herkes kendi düşünce dünyasının ufkuna koşarken bizler ürperten bir yok oluş içinde olduğumuz yerde kalakaldık.

Bak şimdi korkutan bir belirsizlik var Sen'in dünyanda; anlayışlar dar, düşünceler çarpık, yenilenme ve dirilme duyguları da tamamen meflûç. Doğduğun kutlu diyar, yıllar var bütünüyle kısırlaştı, hiçbir şey doğurmuyor artık... Mübârek köyün, vefâsızlığımızı tecziye suskunluğu içinde. Şam, Bağdat sürekli anomali doğuruyor... Belhler, Buhâralar hiçlik vâdilerinde hiçi arıyor... Konya folklor gösterileri

ile teselli peşinde... Bir baştan bir başa koca Endülüs, ruhunu katledenlere teslim... İstanbul gayesizlik ve hedefsizlik pençesinde mütemâdi (devamlı) gel-gitler yaşıyor... Ve koskoca bir âlem garip, yetim, ihtilâçlar (çırpınma) içinde ve zamanzede...

Getirdiğin o muhteşem mânânın üzerine simsiyah bir gölge düştü.. Sen'inle gönüllerimiz arasında korkunç bir gaflet, cehalet, basiretsizlik haylûleti (perdesi) var; yaşanan bu küsûf ortamında gelecek adına bir şey söylemek şöyle dursun çevremizi bile tam görüp değerlendiremiyoruz. Sen'in ışığının ulaşmadığı ruhların 'ba'sü ba'del mevt'i (yeniden dirilişi) mümkün mü bilemeyeceğim. Aslında ziyasını, rengini, desenini Sen'den almayan yığınlar nasıl dirilebilir ki...

Biz hepimiz, bir talihsiz dönemde gönül yamaçlarımızda ruhunun gurûbunu acı acı seyrettik ve gidip karanlıklara gömüldük. Bu ürperten gurûb karşısında hiçbir şey yapamadık ve tam bir âcizlik örneği sergileyerek hep sustuk... Ve sustu buna karşı kendi alanında bütün ilâhî lütuflar, ihsanlar, huzurlar, saadetler ve gül devrine ait en tatlı neşideler (şiirler). Mübarek sîmâ ve sîretine hasret gittiğimiz bu günlerde; kaderimize hicran, bize de suskunluk düştü. Simsiyah yokluklar yaşadığımız bu meş'um (uğursuz) dönemde gökler bize hiç yüz vermedi, yıldızlar yüzümüze hiç gülmedi... Ay-Güneş Sen'in üzerine doğduğu renkte hiç mi hiç görünmedi... Biz çevremizde hep karanlıklar gördük ve gece mahlûklarının homurtularıyla ürperdik. Sen artık aramızda yoktun ve her yanda yılanların-çıyanların ıslıkları duyuluyor, her taraf yarasaların şehrâyinleriyle (şenlikleriyle) inliyordu. Sen küsmüş müydün/küser miydin onu bi-

lemem; bildiğim bir şey varsa, o da, Sen'i kırmış olmamız ihtimalidir -ihtimal sözde bir iyimserlik ifadesi-... Ama eğer lütfedip gönüllerimize teveccüh buyurmazsan, bu defa biz kırılıp paramparça olacağız... Ve şayet gelip dünyamızın çehresindeki isi-pası silmezsen bu sakil (ağır, can sıkıcı) hava ile bir daha dirilmemek üzere boğulacağız...

Ey güzeller güzeli Sevgili gel! Bir kere daha yeniden misafirimiz ol... Tahtını sînelerimize kur ve bize buyurabildiğin her şeyi buyur. Gel, gönüllerimizdeki karanlıkları kov, bütün benliğimize ruhunun ilhamlarını duyur ve bize yeniden diriliş yollarını göster. Gel, her gün biraz daha azgınlaşan şu zulmetleri ışığınla dağıt ve herkesi inleten zulüm ve adaletsizlik ateşini söndürüver. Gel, her şekliyle kine, nefrete, düşmanlığa kilitlenmiş şu zavallı ruhların boyunlarındaki zincirleri çöz; sevgiye, merhamete, şefkate hasret giden sînelerimizi muhabbetle, hoşgörüyle coştur; gel, ruhlarımızı aklın aydınlığı, gönüllerimizi de mantık ve muhakeme enginliğiyle buluştur ve bizi kendi içimizdeki kopukluklardan kurtar.

Sen gidince kimilerimiz akla takılıp düz yollarda yolsuzluk yaşamaya başladık... Kimilerimiz de kendimizi birkısım gönül hülyalarına saldık, vehimlerimizle oyalandık... Ne aklın dilini anlayabildik ne de kalbî ve rûhî hayatın derinliklerine dalabildik... Aklı ihmal edip dünyanın kanına girdik, kalbe bütün bütün tavır alıp kendi derinliklerimizi görmezlikten geldik. Ey karanlık gecelerimizin Ay'ı-Güneş'i, ey yolda kalmışların biricik rehberi, Sen bizler gibi sadece bir kere doğmadın/doğmazsın; zamanın her parçası Sen'in için bir tulû vakti, gönüllerimiz de mütevâzi matlaın... Perişaniyetimiz Sana bir çağrı, sînelerimiz Seniyye-i Vedâ... Ne

olur artık ağlayan gönüllerimize acı da gel; doğ canlarımıza Yaratan aşkına, bizi yalnız bırakma; yalnız bırakıp ruhlarımızı Sen'sizlik ateşine yakma... Ne ilm u irfânımız var, ne hayr u taate mecâlimiz; günah, isyan diz boyu; Sana sunacağımız armağan "*Bi bidâatin müzcâtin - Kayda değmez bir sermaye*" (Yûsuf, 12/88) ölçüsünde bile değil... Bugüne kadar aşındırmadık eşik ve çalmadık kapı bırakmadık; gönül bağlayıp arkalarından koştuklarımız her zaman bizi aldattı, sonra da yol ortasında bırakıp gitti. Ne yürümeye takatimiz kaldı ne bulunduğumuz yerde ikamete dermanımız. Bağban Sen isen -öyle olduğunda şüphemiz yok- bağ niye sahipsiz kalsın? -Sana böyle bir çağrıda bulunmak da ayrı bir saygısızlık-. Merkezi tutmak Sen'in hakkın ise, o makam adına söz söylemek kimin haddine...

Ey şefkati, adaletini aşkın Gönüller Sultanı, Sen'i unuttuğumuzun, Sana saygısızlıkta bulunduğumuzun farkındayız; ama Sen, şimdiye kadar bundan daha acılarını da gördün; incinsen de küsmedin, vefâsızlık görsen de alâkanı kesmedin. Başını yaranlar, dişini kıranlar karşısında bile ellerini açıp dua dua yalvardın. Seni bilmemelerini mazeret sayarak, lânet ve bedduada bulunmadın; lânet ve bedduaya 'âmin' de demedin. Sîneni, Ebû Cehil'leri bile ümitlendirecek ölçüde açabildiğin kadar açtın ve her sözünü, her davranışını Hakk'ın rahmetinin enginliğine bağladın. Beklediklerimiz hakkımız olmasa da, bütün bu yaptıkların karakterinin gereği olduğunda şüphemiz yok.

Ey Dost, kaç bahar gelip geçti, biz hep hazandayız ama düşe-kalka olsa da hep izindeyiz. Gel, bizi bir kere daha se-

vindir. Sevindir ki; bağının taptaze fidanlarıyla nâmını âleme tam duyuracak demdeyiz. Dünya Sen'in dünyan -müsaade buyurursan dünyamız da diyeceğim- bu dünya ışığa hasret gidiyor. Bizler o kırık azimlerimiz ve o çatlamış ümitlerimizle, yolların hakkını veremesek de hep yollardayız. Sadece hislerimizle de olsa, aradığımız sevgili Sen'sin; gel son kez içimize doğ ki gönüllerimiz ışıkla dolsun ve ufuklarımızı saran şu upuzun geceler savulup gitsin; yerlerini gündüzlere bıraksın...

Gözlerimiz tulûunun emarelerini görmese de, tadın, lezzetin, kokun daha şimdiden hemen hepimizi mest etti. Gel bizi yeniden arkana al ki, ışığın ruhlarımıza vursun..

Sen "Sâyesi yere düşmez bir nahl-i Tûr'sun
Mihr-i âlemgîrsîn baştan ayağa nûrsun." (Itrî)

Mesajın nur, düşüncen nur, ufkun nur, her yanınla pürnursun; aç yüzünden nikâbını cihanlar nurla dolsun ve her yanda nâmın duyulsun.

Ey Yüce Dost, söylenen sözler bir na't değil, sevgili kapısında mırıldanan serenât da değil; özü hasret, ruhu hicran kapı kuluna ait ritimsiz bir feryattır, bir feryâd-ı mutâddır."[26]

İnsanlık O'nunla Yeniden Doğdu

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) kâinatı şereflendirmesi âdeta bütün insanlığın yeniden doğumu gibidir. Zira yaratıldığı ilk günden beri O'nu bekleyen kâinatta, O'nun doğumuna kadar ak'ın karadan, gecenin gündüzden, gülün

---

26 M. Fethullah Gülen, *Yağmur Dergisi*, Nisan-Mayıs-Haziran, 2001, sayı: 11

de dikenden farkı yoktu; O yoktu diye kâinat bir yetimhâne gibiydi. O, gelişiyle eşyanın yüzüne nur çaldı. Bu çalış sayesinde karanlık nurdan ayrıldı, zifiri geceler aydınlık günlere dönüştü, o güne kadar okunamayan koca bir kâinat harf harf okunur kutsî bir kitap haline geldi... Ve O'nun bu muhteşem gelişiyle her şey sanki yeniden hayat bularak gerçek değerini buldu.

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) yeryüzünü şereflendirmesini kâinat çapında bir olay olarak değerlendiren Fethullah Gülen Hocaefendi, O'nun doğumunu "insanlığın da yeniden dirilişi" olarak adlandırarak şöyle devam ediyor: "O, elindeki, cihanları aydınlatan, o nûrefşân mesajıyla, dünyayı yeniden göklere göre tanzim edeceği, varlığın perde arkası hakikatlarine tercüman olacağı, eşya ve hadiselere yeni tefsir ve yeni yorumlar getireceği güne kadar varlık bütünüyle mânâsız, ruhsuz, birbirinden kopuk ve birbirine yabancı gibiydi; cansızlar âdeta, abesler resm-i geçidinde birer figür, canlılar "natürel seleksiyon"un dişleri arasında ve her gün başka bir ölüm ağında... Bu kara yalnızlıkta insanlar ise, her an başka bir ayrılıkla inleyen birer yetim, birer mazlum, birer mağdur vaziyetindeydi. O'nun neşrettiği nur sayesinde birdenbire karanlıkların büyüsü bozuldu, şeytanlar bozguna uğradı ve dalâletler gidip gayyâyı (cehennem kuyusunu) boyladı... Eşyanın mâhiyeti değişti; tahripler tamire dönüştü, inkırâzlar da onarım hazırlığı şekline girdi... dünya üzerindeki konup-göçmeler, gelip-gitmeler birer resm-i geçit halini aldı; doğumlar birer toy-düğün, ölümler de birer "şeb-i arûs" oldu."

Bugün herkes atıldığı hayat deryasında bir sahil-i selâmete çıkma telaşındadır. Bu sahile giderken aşılacak bütün yollar, ancak bu yolları çok iyi bilen bir kaptanla mümkün olacaktır. Buradan hareketle Hocaefendi: "O, bu uzun ve sırlı yolculukta bulunduğumuz sahil itibariyle, bizim için bir kaptan ve rehnümâ (yol gösteren), varacağımız âlem itibariyle de bir mihmandâr ve şefaatçı ise, bizim de O'na karşı bir kısım sorumluluklarımız vardır ve bu mevzûda lâkayd kalmamız da mümkün değildir. Ama, ne gariptir ki, bizler asırlardan beri bu Işık İnsan ve O'nun nurlu mesajına karşı hep lâkayd kalmışızdır, lâkayd kalmak bir yana çok defa saygısız davranmışızdır..."

Dikkatleri Hz. İsa (aleyhisselâm) ile alâkalı günlere çeken Hocaefendi, bu günlerin, biraz da kültürel emperyalizmin dayatması sonucu, halkı Hristiyan olsun-olmasın, hemen her ülkede âdeta neş'e, sevinç kıyametleriyle kutlandığını; haftalarca, hatta aylarca her platformda dile getirildiğini ifâde ederek; "Her tarafa O'nun adına tebrikler, hediyeler yağar. Hediye ve tebrik alışverişi, o günlerde postânelerin biricik işi hâline gelir. Telefonlar, sürekli O'nun nâmına zil çalar, âhizeler O'nun nâmına konar-kalkar. Dört bir yan kandillerle süslenir; çarşı-pazar renklerle-ışıklarla kahkaha atar. Evler bir arı kovanı gibi, O'na ait duygularla uğuldar, mâbetler O'na ait neşîdelerle (şiirlerle) inler ve her gece, âdeta şehrâyinler (şenlikler) gibi büyüleyici ve başdöndürücü olarak geçer. Ne olursa olsun Hz. Mesîh'e (aleyhisselâm) ait gün ve geceler o kadar insanlığa mâl olmuştur ki, bilerek-bilmeyerek herkes kendini o acayip törenler içinde bulur; ibadet, eğlence veya maskaralık, Hristiyanlarla aynı

duyguları paylaşır, aynı hislerle yatar-kalkar... Hatta çam, çınar devirir, hindi parçalar, şampanya patlatır ve kör-kütük sarhoş olup sokaklara dökülür...”

Efendimiz’in (sallallahu aleyhi ve sellem) doğumunun böyle eğlenceli, cümbüşlü kutlanmasını ve bunun mübarek İslâm dininde bir karnavala çevrilmesini hiç kimsenin arzu etmeyeceğini ifade eden Hocaefendi şöyle devam eder: “Zaten bunu yapmaya da kimsenin gücü yetmez. Ancak, yalancı ve riyâkâr bir dünyanın, koskocaman insanlık âlemini nasıl aldattığını gördükçe, ‘Neden acaba İslâm dünyası, aynı zamanda kendi doğumu da sayılan Rebî’ul-evveli, Rebî’ul-evvelle gelen ‘Nevrûz-ı Sultânî’yi’ ve o günle gelen insanlığın kurtuluşunu aynı heyecan, aynı cûşiş (coşku) içinde tes’îd etmez (kutlamaz).’ diye hayıflanıyor ve kendi kendimizi sorguluyoruz. Asırlar var ki, topyekûn insanlığın medyûn bulunduğu bu Zât’ı, kendi kâmet-i kıymetine uygun bir velâdet günü, velâdet haftası, velâdet ayı ile kutlayamadık. Kutlamak bir yana, O’nun kapı kullarına gösterilen alaka ölçüsünde O’na karşı saygıda bulunamadık. Aylar, yıllar ve asırlar boyu O’nun için şehrâyinler (şenlikler) tertip edilse, her gece O’nun için yüzlerce, binlerce ilâhi ve kasîdeler söylense, yine O’nun hakkı ödenemez ve O’nun için bir şeyler yapıldığı söylenemez.”[27]

O, Sevgililer Sevgilisi

Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)*, aradan on dört asır geçmesine rağmen aramızda dipdiri ve taptaze yaşamaktadır. Zaman yaşlanıyor, bazı düşünceler eskiyip*

27 M. Fethullah Gülen, *Sızıntı*, Ekim 1991, Cilt 13, Sayı 153

köhneleşiyor ve tarihe karışıyor; fakat Nebîler Serveri'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) *açtığı çığır ise daima yenilenip tazeleniyor.*

İnsanlığın İftihar Tablosu (sallallahu aleyhi ve sellem) *bizim için sevgililerden daha sevgilidir. O'nun getirdiği mesaj bir huzur kaynağıdır. İnsanlığa yeniden bu huzuru götürmenin tek çaresi, insanımıza O'nu ve O'nun getirdiği nuru tanıtabilmektir. Zira O, tanındığı nisbette sevilecek ve o sevgi sayesinde hülyalarımızı süsleyen Muhammedî bir nesil ortaya çıkacaktır. Bu sebeple değişik vesilelerle, O'nun nur saçan iklimi özellikle çocuklara ve gençlere anlatılıp tanıtılmalıdır.*

"Ne O'ndan evvel ne de sonra O'nun gibi sevilen bir ikinci insan göstermek mümkün değildir. Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) *mümtaz ve muallâ şahsiyetinin anlatılması, anlatılmaktan da öte O'nun beşeriyetin kurtuluşu için bir çare, insanlığın onulmaz dertleri için bir iksir olarak takdim edilmesi ve hayat-ı seniyyelerinin O yüce kamete uygunluk içerisinde tanıtılması, her yönüyle en mühim konulardan biridir. O insanlığın iftihar tablosudur. On dört asırdan beri dünya çapındaki en büyük dâhiler, büyük filozoflar ve her biri düşünce semâmızın yıldızı nice mütefekkir ve ilim adamları, hep O'nun arkasında el pençe divan durmuş ve O'na hitaben: 'Sen sana mensubiyetle övündüğümüz insansın' demişlerdir.*[28]

O, Sezai Karakoç'un ifadesiyle: "İnsanı putların köleliğinden kurtararak, fıtratın medeniyetini kuran peygamberdir. Ruhun dirilişi çağın özlediği, bir türlü adını koyamadı-

28 M. Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur 1*, Önsöz, Nil Yayınları, 1994, İzmir

ğı, ancak Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) izinde gerçekleşebilecek ülküdür."[29]

Evet, zifiri bir karanlığın ortasında doğan o güneş, dünyayı teşriflerini yeniden ruhumuza sindirmeye çalıştığımız güneşti. Yani O, Efendimiz Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) idi.

Ona âşık ruhlar O'nu o kadar sevmektedirler ki O'nun için;

"Ruhum Sana âşık, Sana hayrandır Efendim,
Bir ben değil, âlem Sana kurbandır Efendim.
Aşkına buhûrdân gibi tükenmekte bu kalbim,
Sensiz bana cennet bile hicrandır Efendim." (Ali Ulvi Kurucu)

diyerek bütün hicran ve acıların son bulacağı bir beldeyi, O'nsuz bütün acı ve hicranlara eş kabul etmektedirler.

Yüzler Yeniden O'nunla Gülerken

"*Ey Rabbimiz! Soyumuzdan meydana getireceğin Müslüman ümmete kendi içlerinden bir peygamber gönder ki, onlara Sen'in âyetlerini okusun; kitabını, hikmetini öğretsin, günahlardan temizlesin.*" (Bakara, 2/127-129)

İşte Halîlullah'ın (aleyhisselâm) bu samimi duasının neticesi bir anda kâinatı velveleye verdi. Varlık, o gelecek diye bütün zerrâtıyla nefeslerini tutarak o 'müjdeyi' beklemeye başladı.

Hz. İbrahim'in münâcâtında samimiyetle istediği, âhir zaman Peygamberi Hz. Muhammed'den (sallallahu aleyhi ve sellem) başkası değildi. Zira Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)

---

29 Sezai Karakoç, *Sütun*, Diriliş Yayınları, 1980 s. 189

bizzat, "Ben babam İbrahim'in duasına, kardeşim İsa'nın müjdesine ve annem Amine'nin rüyasına mazhar olmuşumdur." buyurarak bu büyük hakikate işaret buyurmuşlardır.[30]

Evet; âlemler muhteşem var oluşun büyük finaline, iki cihan güneşinin teşrifiyle şahit oldu. Varlık, O'nunla kemâle ulaştı ve gönüller O var diye çarpıyor; müminler ölüme sevgiliye kavuşma nazarıyla bakıyorlarsa, bunun arkasında 'O' var diyedir.

O bedeni itibariyle insanların en güzeli, ahlâkı ve yaşantısıyla da en yüce ahlâka sahip olanıdır. Bu durum, O'nun en fazla sevilen insan olmasına yeterli bir sebeptir.

Zira O, zamanın kendisiyle değer kazandığı ve dirilişe erdiği zat idi. İnsanların sapmış ve şaşırmış yönlerini, mutlak gerçeğe çevirip O'nun dışındaki bütün putları bir bir yıkan Cenâb-ı Hakk'ın Elçisi (sallallahu aleyhi ve sellem) idi. O, ebedî mutluluk bahşeden, selâmet ve sulh kapısını ebediyen ardına kadar açan ve bütün varlığıyla insanlığı o yola sokmaya çalışan bir muhbir-i sadıktı.

O, gelişiyle insanı ve insanlığı cehalet ve zulmün amansız karanlığından çıkararak, sarsılmaz vahyin yanılmaz tayfları altında yürüterek ilâhi güzelliklere uyandırmıştı. O'nun nur cemâline vurulan müminler, o gün bugündür hep o yüze sevdalı bir edâ ile bakmışlar; O'nun bağının bülbülleri olarak her gittikleri yerde, O'nu anmışlar ve O'nun ilâhi nağmelerini terennüm etmişlerdir.

Bediüzzaman Hazretleri, Efendimiz'i (sallallahu aleyhi ve sellem)

---

30 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 5/262

anlatırken şöyle der: "Evet nasıl ki hayat; bu kâinattan süzülmüş bir özettir. Ve şuur ve his dahi, hayattan süzülmüş, hayatın bir özetidir. Ve akıl dahi, şuurdan ve histen süzülmüş, şuurun bir özetidir. Ve ruh dahi, hayatın hâlis ve sâfî bir cevheri ve sabit ve müstakil (kendi başına, bağımsız) zâtıdır. Öyle de Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) maddî ve mânevî hayatı dahi; hayattan ve ruhu kâinattan süzülmüş hülasatü'l-hülasadır (Özün özüdür) ve Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliği dahi; kâinatın his, şuur ve aklından süzülmüş en temiz özüdür.

Evet, eğer kâinattan Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) peygamberliğinin nuru çıksa, gitse kâinat vefât edecek. Eğer Kur'ân gitse kâinat divane olacak ve yeryüzü, kafasını, aklını kaybedecek. Belki şuursuz kalmış olan başını bir gezegene çarparak bir kıyamet koparacak."[31]

Ne mutlu, cazibedar fitnenin sokakları, caddeleri, evleri, lebaleb doldurduğu bir zamanda; onları elinin tersiyle itip Hz. Muhammed'e (sallallahu aleyhi ve sellem) ve O'nun sünnetine koşanlara!.. Zaten başka gidecek yol, ulaşılacak sahih menzil de yok. Çünkü hayatta, O rehberin gösterdiği yol takip edilmezse, sahil-i selâmete ulaşmak da mümkün değildir.

Gözümüzün nuru, gönlümüzün sürûru Efendimiz Hazretleri'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) doğum günü münasebetiyle bizlere düşen en önemli görev, onu her yönüyle daha iyi anlamaya, tanımaya ve O'nun insanlığa tebliğ ettiği esasları yaşamaya çalışmak olmalıdır.

31 Bediüzzaman, *Otuzuncu Lem'a*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996 s. 816

İnsan Ehrâmının Zirve Taşı: Hz. Muhammed (s.a.s.)

Yeryüzü, O'nun doğumuyla nasıl ki hayatının en mutlu gününü yaşadıysa, Onun gurûb eden bir güneş gibi ufuklarımızdan kayboluşuna da o kadar üzüldü. Zira O, kâinatın biricik varoluş sebebiydi. Bu yüzden onu tanıyıp bilenler, O'nun dünyadan ayrılışında tarifsiz bir hüzne boğulup ebedî bir teessürü sînelerine yâr ettiler. Bununla birlikte O'nun kâinatı şereflendirdiği günlerde de yine ona duyulan özlem ve aşktan kaynaklanan bir sevgiyle onu andılar ve O'nu bize efendi, bizi O'na ümmet ettiği için Rabb-i Rahîm'e sonsuz şükürlerde bulundular.

O'nu hakkıyla sevip bilenler, asırlardır bağrı yanık bir şekilde O'nun o muhteşem gelişine destanlar dizdiler. O muhteşem dimağ, gâh bağrı yanıkların, gâh gözü yaşlı sadıkların dillerinde en güzel nağme olarak bir vird-i zebân halinde söylenip durdu. Diller her açıldığında O'nu söyledi, gönüller her coştuğunda O'nu anlattı ve bu yapılırken o kadar derin bir saygı ile yapıldı ki, O'na duyulan bu gönül yaralayıcı sevgi, O'nu hakkıyla anlatamamanın, O'nu olduğu gibi aksettirememenin endişesiyle şu şekilde satırlara döküldü:

"Vemâ medahtu Muhammeden bimakâletî
Velâkin medahtu makâletî bi-Muhammedin (s.a.s.)"
(Busayrî)

Yani, "Ben O Gönüller Sultanı'nı anlatmakla O'nu güzelleştirip meth etmiyorum. Aksine O'nu anlattığım için sözlerimi O'nunla güzelleştiriyorum." ifadeleriyle O'nun erişilmezliği karşısında sözün yetersizliği dile getirilmiş oldu.

Necip Fazıl, Allah Resûlü'nü anlatırken O'ndan "Allah'ın kâinata efendi olarak yarattığı insan ehramının (piramitinin) zirve taşı" diye bahseder. Evet o zirve taşı öyle bir geldi ki, ilâhî bir medeniyetin temellerini atıp, gönüllere Muhammedî aşkın alevini koyduktan sonra da her fânî gibi; fakat meleklerin kanatlarında Refik-i Â'lâsı'na (En yüce dostuna) doğru uçarak gitti.

İşte; bugün yaşlı dünya hâlâ dönebiliyor ve dünyanın dört bir yanına dağılmış insanlar onun yâd-ı cemilini gönüllerinde hissedebiliyorlarsa bu, Onun gönüllere koyduğu alevdendir. O hastalara şifâ, dudağı kurumuşlara su, umudunu kaybetmişlere umut, aşksızlara aşktır. Bugün bile, O'nun mübârek eli hâlâ kimsesiz yetimlerin başında, bir mânevî paratoner gibi sürekli dolanıp durmaktadır.

Hz. Ebubekir (radıyallahu anh), Allah Resûlü'nün vefâtında, ebedlere kadar sürecek bir büyük hakikatin ruhlara, zihinlere sanki hiç silinmemecesine nakşedildiği şu muhteşem sözü söyler: "Öldün, ama ikinci defa ölmeyeceksin!" Evet bu söz, şu an yeryüzünde yaşayan milyarlarca Müslüman'ın gönlünde, hâlâ gönüllerin sevgilisi olarak yaşayan Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem), her gün yeniden doğan bir güneş gibi gönüllerin ebedî sultanı olarak kalacağının bir teminatı gibidir.

Bu Ne Tatlı Özleyiştir Efendim! (s.a.s.)

Ey kâinat yaratıldığından beri varlığın arzu ve iştiyak içerisinde özlediği, varlığın varoluş gayesi biricik Efendimiz! (sallallahu aleyhi ve sellem) Senin doğumunu kutlamak ne tatlı, bu ne hasret dolu bir özleyiştir. Cennetin kapısındaki

o güzel ismini gören gözden yüreklere damlatılan hasret, gün geçtikçe önü alınamaz bir yangına dönüştü. Ve o gün bu gündür, her doğan gün belki bugün diye sınırsız bir özlemle "Gül yüzünü" bekledi. Geçen her gün, sizin gül kokunuzu biraz daha yaklaştırdıkça; yangınımız daha bir dayanılmaz hâl aldı. Önden gönderdiğiniz öncüleriniz, birbiri ardına sökün ettikçe özlemlileri de onulmaz bir umut sardı. Öyle bir an geldi ki varlık bir bütün halinde sizi beklemeye koyuldu. Her gün usanmadan doğan güneşten, uçan kuşa kadar; her gece göz kırpan yıldızlardan, başını yerden yere süren derelere kadar bütün bir varlık, büyük bir özlemle muhteşem gelişinizi bekledi.

Ve siz geldiniz Efendim!

O ne muhteşem geliş, o ne tatlı bir şehrâyin. Bir anda bütün çağları aydınlatan, kisrâlara boyun eğdiren, ateşleri söndüren ne tatlı bir tebessüm. İnsanlık yeniden ayağa kalktı gelişinizle. Gülmeyi unutanların yanaklarında açan gamzelerde güzel adınız, açmayı unutmuş güllerde mübarek kokunuz, şakımayıp dilleri ebkem (dilsiz) kesilen bülbüllerin dillerinde sizin kutsî yâd-ı cemiliniz vardı. O sizdiniz Efendimiz! (sallallahu aleyhi ve sellem) O siz... Âlemlere Rahmet olarak gönderilen, adı hastalara şifâ, gönüllere ilâç, gözlere nur olan siz geldiniz...

Babanız Hz. İbrahim'in duası olarak siz geldiniz. Âyet olup geldiniz, hikmeti yitirmiş insanlığa hikmet gibi geldiniz, günahlara bulanmışları zemzemlere batırıp tertemiz hale getirdiniz. Bu geliş kâinatı yeniden bir velveleye verdi. Güller yeniden açmaya, yüzler gülmeye, umutlar yeniden yeşermeye durdu.

Velâdet

Doğdu mâh-ı Hüdâ ufk-ı beşerde bu gece,
Güller açıldı lâle-misâl serde bu gece.
Sarsıldı başdan başa yine eyyâm-ı tâğut,
Şakıdı bülbül-i şeydâ seherde bu gece.
Çınladı arz u semâ bir ulvî beşâretle,
Geldi ulaşdı dermânlar her derde bu gece.
Velâdet! Âvâzıyla zeminde bin velvele,
Duyuldu nefha-i üns perde perde bu gece.
Pervâne oldu nûruna O'nun ârz u semâ,
Kevn oldu makarr şâh-ı mûtemede bu gece.
Sarıldı hânesi öteden hâle-i nûrla,
Tüllendi İlâhî esrâr her yerde bu gece.
(M. Fethullah Gülen)

İKİNCİ BÖLÜM

MÜBAREK ÜÇ AYLAR

MÜBAREK ÜÇ AYLAR

Üç Aylar'ın Önemi

Üç Aylar, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) bu yana, bütün ümmetin din-kültür hayatında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Hayatlarının bütününü Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) mübarek hayatlarına göre düzenlemekte O'na yakın olmaya çalışan müminler, Üç Aylar'ı buna vesile kılarak, bu düzeni daha ziyade bir dikkatle yaşamışlardır. Bu dikkatle yaşayış da bu ayların öteden beri kültürümüzde derin izler bırakmasına vesile olmuştur.

Yılın diğer aylarında yine dinin öngördüğü şekilde bir hayat yaşayan insanlar, Üç Aylar'ın gelmesiyle yaşayışlarına daha bir dikkat ederek, kendilerini on bir ayın sultanına hazırlamaya başlamışlardır. Zira Recep, kapıdan mübarek yüzünü gösterince, az sonra **Regâib** ve **Miraç** yüreklerde rahmet tebessümlerinin cilveleriyle arz-ı endâm edecektir. Bu iki rahmet esintili kutsî misafirden

hemen sonra ise Şaban Ayı elimize kurtuluş 'Berat'ımızı vermek için kapımızı çalacaktır. Sırada ayların sultanı Ramazan ile gecelerin şahı **Kadir** Gecesi vardır. Kadir ve Ramazan, kıymeti paha biçilmez edalarıyla Rahmetin sonsuz selâmı olarak; rahmet ve bereketiyle de gönüllere şifâ için gelecektir. Bu mübarek zaman dilimlerinin gelişiyle, dokuz ay dünyanın kirine-pasına bulaşan mümin, artık yunup yıkanarak bütün mânevî kirlerden arınmanın yollarını aramaya başlamıştır. Zira o, bu mübarek Üç Aylar'ın ne paha biçilmez bir devlet, ne ele geçmez bir fırsatlar panayırı olduğunu, kendinden öncekilerden dinleye dinleye iyice öğrenmiştir.

Üç Aylar'da insanlar artık kendilerini yavaş yavaş saran rahmetten helezonun ilk desteleriyle mest olurlarken, bu aylarda doğan erkek çocuklarına genellikle hangi ayda doğmuşlarsa o mübarek ayın ismini verirler. Söz gelimi Recep ayının rahmet atmosferinde doğan bir çocuk, aslında kendi ismini de beraberinde getirmiş ve herkese adının mübarek "Recep" olduğunu kabul ettirmiş olur.

Üç aylar, bilhassa Ramazan ayı, hoşgörünün, ibadetin, günahlardan kaçınmanın, merhametin, başkalarına iyilik yapmanın, çocukları sevindirmenin; dulu, yetimi, yolda kalmışı, ihtiyarı kısaca bütün düşkünleri el üstünde tutmanın ruhu coşturduğu bir rahmet dilimidir.

Üç Aylar ve Düşündürdükleri

Recep, Şaban ve Ramazan ayları, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği mânevî değerler sebebiyle özel bir önemi ihtiva etmek-

tedir. Bu önemi ifade ederken Allah Resûlü'de (sallallahu aleyhi ve sellem) *"Recep Allah'ın, Şaban benim, Ramazan ümmetimin ayıdır."*[32] buyurarak bu ayların önemine dikkat çekmiştir. Bediüzzaman Hazretleri de Üç Aylar'ın kıymetini "Bu şuhur-u selâse (Üç Aylar) çok kıymetlidir. Kadir Gecesi'nin de göstermesiyle seksen sene bir ömrü kazandıracak bir vakitte en iyi, en faziletli, sevaplı şeylerle meşgul olmak lâzım geliyor."[33] ifâdeleriyle anlatmıştır.

Üç Aylar bizzat Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) *"Allah'ım! Hakkımızda Recep ve Şaban'ı mübarek kıl ve bizi Ramazan'a eriştir."*[34] şeklindeki ifadeleri ile takdir edilen kutlu zaman dilimleridir. Bu kutlu zaman dilimlerini değişik bir üslûpla Fethullah Gülen Hocaefendi şöyle tarif etmektedir:

"Bu aylarda zaman hep uhrevî renklerle tüllenir, insanlar tıpkı öbür âlemin sakinleriymişçesine mûnisleşir ve sırlı bir derinliğe ulaşırlar. Yer yer hüzünlü, zaman zaman da neşeli çağrışımlarıyla Üç Aylar, bize hem yitirilmiş bir cennetin hasretini hatırlatırlar hem de buğu buğu onu yeniden bulabileceğimiz ümidiyle bütün benliğimizi sararlar."

Regâib'i ulu günlere ve daha bir ulu güne akort olmaya teşne duygularımızı ilk defa uyarıp coşturan bir ses ve enstrüman denemesi olarak değerlendiren Hocaefendi, Regâib'in ardından gelecek olan Miraç'a dikkat çekerek ondan şöyle bahseder. "Mi'raç, tam hazırlanmış ve gerili-

---

32 Münavi, *Feyzu'l-Kadir*, 4/162

33 Bediüzzaman, *Barla Lâhikası*, s. 1546, Mektup No: 255, Nesil Yay., İstanbul, 1996

34 Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, 1/186, Hadis no: 554

me geçmiş ruhlar için âdeta, semâvî düşüncelerle, gök kapılarının gıcırtılarıyla ve uhrevîlik esintileriyle gelir. Şaban ayını, bütün varlığa ve benliğimize sinmiş bir lezzet gibi duyar ve gönüllerimizin ümide, beklentiye, uhrevî güzelliklere kaydığını hisseder gibi oluruz."

Bütün bu ifadelerden sonra, sözü on bir ayın sultanı Ramazan'a getiren Hocaefendi, Ramazan'ın gelmesiyle ruhun râbıtalarının güçlendiğini belirterek şöyle devam eder: "Ramazan'da uhrevî arzu ve emeller daha bir köpürür. Denebilir ki, Ramazan senenin en nurlu, en içli, en tesirli, en lezzetli günleri ve mânevî hayatımızın da en önemli bir iç dinamizmi olarak bütün benliğimize siner ve bize en uhrevî hazları yaşatır. Çarşı-pazar ve sokakların görüntüsü ötelere ait duygularla köpürür. Minârelerin solukları gönüllerde Kur'an hüznüyle yankılanır. Mabedler ışıktan fistanlara bürünür ve imanlı gönüllerin avazlarıyla inler. Evet, Ramazan'da iftarlar, bize bir kısım sırlar fısıldar ve ufkumuzda büyük buluşmanın çağrışımlarıyla tüllenirler. Teravihler ümit dünyamıza neler neler vaad ederler. Geceler, âdeta nazlı bir gelin edâsıyla bize harem kapılarını aralar ve vâridâtın her türden dalga boyuyla ışık olur gönüllerimize akarlar. İmsaklar tıpkı vapur düdüğü, uçak sesi ve füze tarrakalarıyla (gümbürtüleriyle) tınlar ve Dost'a vuslat yolunda bir gece yolculuğunu salıklarlar... Nihayet upuzun bir gün, o tatlı buluşmanın telaşlı; ama dikkatli, heyecanlı fakat ümitle dolu saatleriyle gelir her yanımızı sarar."[35]

35 M. Fethullah Gülen, *Sızıntı*, Şubat 1994, cilt: 16, sayı: 181

Efendimiz (s.a.s.), Ashabını Üç Aylar'a Hazırlıyordu

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetini Ramazan gelmeden önce mânevî anlamda Ramazan Ayı'na hazırlamıştır. Bunun için kendisi oruç tutarak, sadaka vererek ve geceleri kalkıp namaz kılarak, ümmetine bu ayların nasıl değerlendirilmesi gerektiğini de bizzat göstermiştir. Receb ve Şaban ayından sonra gelen ay ise ümmetinin ayı olan Ramazan ayıdır. Ve bu ayın mükâfâtı yine Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) ifadeleri içerisinde, paha biçilmezdir. Bu yüzden bu ayın değerini ancak Allah bilebilir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetini gün gün, adım adım Ramazan'a ve onda coşan rahmete hazırlamış; onların ebedî kurtuluşunu arzulamıştır. Allah Resûlü, bu aylarda sürekli Ramazan'a hasret bir halde yaşarken bir yandan da "Allah'ım Bize Receb'i ve Şaban'ı mübarek ve bereketli kıl ve bizi Ramazan'a eriştir."[36] diye dua etmiştir. Ramazan'a eriştikten sonra da her zaman olduğu gibi kullukta sürekli zirvede bulunan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yine aynı şekilde kendisini Ramazan'a kavuşturan Rabbine şükür ve niyazlarını kat kat arttırmıştır. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu konuda Ebû Hureyre'nin (radıyallahu anh) ifadesiyle, "Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) onları, kesin bir emirde bulunmaksızın Ramazan gecelerini ihyâya teşvik ederdi. (Bu maksatla): 'Kim Ramazan gecesini, sevabına inanarak ve bunu elde etmek niyetiyle namazla ihyâ ederse geçmiş günahları affedilir.'[37] buyurmuştu.

36 Beyhaki, *Keşfu'l-Hafâ*, 1/186 Hadis no: 554

37 Buhârî, *Teravih*, 1; Müslim, *Müsâfirîn* 174

Hz. Aişe'nin (radıyallahu anhâ) bildirdiğine göre, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan'da, diğer aylarda görülmeyen bir gayret gösterirdi. Ramazanın son on gününde ise çok daha şiddetli bir gayret içinde bulunurdu. Son on günde geceyi ihyâ eder, ailesini de (gecenin ihyâsı için) uyandırırdı."[38]

Ramazan ayına bu kadar vurgu yapan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetinin bu kutsî ayda oruç tutarak ebedî kurtuluşa kavuşması için Ramazan orucuna da vurgu yapmıştır. Ebû Hureyre'den (radıyallahu anh) rivayet edilen bir hadiste Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem), Ramazan ayına ve onda tutulan oruca verdiği değeri, şu ifadelerle belirtmiştir: "Ademoğlunun her ameli katlanır. (Zira Cenâb-ı Hakk'ın bu husustaki sünneti şudur) Hayır ameller en az on misliyle yazılır, bu yedi yüz misline kadar çıkar. Allah Teâlâ Hazretleri şöyle buyurur: 'Oruç bu kaideden hariçtir. Çünkü o, sırf benim içindir, ben de onu (dilediğim gibi) mükâfatlandıracağım. Kulum benim için şehvetini ve yiyeceğini terk etmiştir.'[39]

Ramazan ayının mübarekliğine, öteler âlemine ait bir mânevî atmosferle gelişine, bu ayda insanların ruhânî duygularla iç içe olduğuna, maddî mânevî lütuf ve ikramların başımızdan aşağıya döküldüğüne her mümin şahit olur. İşte; müminlerin her Ramazan şahit oldukları bu güzel olayların nedenini Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bize Hz. Ebû Hureyre (radıyallahu anh) diliyle şöyle anlatıyor: "Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: *Ramazan ayı girdiği zaman*

38 Buhârî, *İtikaf*, 1, 6; Müslim, *İtikaf*, 2, 7; Tirmizî, *Savm*, 71

39 Müslim, *Sıyâm* 164

cennetin kapıları açılır, cehennemin kapıları kapanır ve şeytanlar da zincire vurulur."[40]

Bu kutsî ayda hazır cennet kapıları ardına kadar açılmış ve şeytanlar da zincire vurulmuşken mümine düşen, bu ayda kendini bağlayabildiği kadar Rahman'a bağlamasıdır. Orucun mümini koruyan bir perde ve kalkan olduğunu ifade eden Allah Resûlü, (sallallahu aleyhi ve sellem) müminin bu kalkanı kullanarak dünya ve âhirette kendisine isabet edecek muhtemel kazalardan korunmasını istemiştir. Bu amaçla: "Oruç kalkandır. Biriniz oruç tutacak olursa kötü söz sarf etmesin, bağırıp çağırmasın. Birisi kendisine yakışıksız laf edecek veya kavga edecek olursa 'Ben oruçluyum!' diyerek ona bulaşmasın"[41] şeklinde ferman buyurmuş ve orucun aslında insanı bir bütün olarak sabra odaklayarak böylece Allah'a daha çok yakınlaştırdığına işaret etmiştir.

Ramazan ayı, sadece oruç tutulan bir ay değildir. Ramazan'ın gelmesiyle insan, bütün tavır ve davranışlarına bir başka ruh ve özellik eklemiş olmaktadır. Daha önce yapılan, belki insana çok sıradan gelen bir olay, bu ruh sayesinde herkese çok farklı gelmekte ve dikkatleri çekmektedir. Ramazan'da bütün bir hayata sinen mânevî hazzı hisseden müminler, bu yüzden bu mübarek ayda, daha çok sadaka ve zekat vermenin, yoksullara daha fazla yardım etmenin peşine düşmektedir. Bu hakikati bize hatırlatan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyuruyor: "Kim bir oruçluya iftar ettirirse, kendisine onun sevabı kadar sevap

---

40 Buhârî, *Savm*, 5

41 Buhârî, *Savm*, 2, 9, *Libas* 78

yazılır. Üstelik bu sebeple oruçlunun sevabından hiçbir eksilme olmaz."[42]

Yine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu ayda meleklerin müminlere dua etmeleri için müminlerin yapmaları gereken hayırlara mübarek sözleriyle işaret etmiş; böylelikle müminleri hayra teşvik etmiştir: "Sofranızda oruçlular iftar etsin, yemeklerinizi iyi kimseler yesin, melekler de size duâ etsin."[43]

Ramazan'ın her şeyinde var olan ve inanmış her gönülün takdir ettiği bu bereket, elbette ki Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) işaret buyurdukları sahurda da olacaktır. Zira Allah Resûlü bize bu güzel müjdeyi de şu mübarek ifadeleri ile haber vermiştir: "Sahur yemeği yiyin, zira sahurda bereket vardır."[44]

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde de sadece oruçluların gireceği cennetin bir kapısından bahsetmiş ve şöyle demiştir: "Cennette Reyyan denilen bir kapı vardır. Oradan sadece oruçlular girer. Oruçlular girdiler mi artık kapanır, kimse oradan giremez."[45]

Üç Aylar'da Neler Yapılır?

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bu mübarek ayları çoğu zaman oruçlu geçirirdi. İbadet ve hayır hasenatında da farklılık göze çarpardı. Bu aylarda bütün müminlerin de O'na benzemeleri gerekir. Bilhassa salâvat getirmeyi çok

42 Tirmizî, *Savm*, 82
43 Nevevî, *Riyazu's-Salihîn*, 2/517
44 Müslim, *Sıyâm*, 2
45 Buhârî, *Savm* 4

artırmamız icap ediyor. Zaten Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) salât ve selam getirmek Ahzab Sûresi'nde geçen bir âyete göre Allah'ın emri: "*Muhakkak ki, Allah ve melekleri Peygamber'e hep salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin ve tam bir içtenlikle selâm verin.*" (Ahzab, 33/56)

Bediüzzaman Hazretleri; "Bilhassa Şaban ve Ramazan'da akıldan ziyade kalp hissedardır, ruh hareket eder." diyor.[46] Bediüzzaman Hazretleri'nin talebelerinden Bayram Yüksel de konuya şu açıdan yaklaşıyor: "Üstadımız Üç Aylar girdiğinde muhakkak lâhika neşreder, talebelerinin mübarek ay ve günlerini tebrik ederdi. Üstadımız Ramazan'ın on beşinden sonra kendisi yatmazdı, bizi de yatırmazdı. Hatta çok geceler kontrol ederdi. Eğer yakalasa, bizi su dökerek uyandırırdı. Bizleri uyumamaya alıştırırdı. Mübarek geceleri ihyâ ettiğimiz zaman sabah namazı olduğunda, kılar, yatardık. Üstadımız mübarek Ramazan'da daima evrad ve ezkârıyla (devamlı okuduğu duaları ve zikirleri ile) meşgul olurdu. Her gün Kur'ân'dan bir cüz okurdu. Bizleri de teşvik ederdi. Bizler de Ramazan'da muhakkak cüzlerimizi okurduk. Üç Aylar girdiğinde Isparta'daki Nur Talebelerine hatim için Kur'ân-ı Kerim taksim ettirir, herkese bir cüz vererek vazife taksimi yapardı. Isparta, Sav, Kuleönü, Atabey, Bozanönü gibi mübarek Nur hizmetleri ile müşerref olmuş, mübarek köylere cüzleri taksim ettirir; böylece mübarek Üç Aylar'da her gün hatim indirilirdi. O zaman hatim duasını umum Nur Talebeleri namına üstadımız yapardı. Başta Peygamber Aley-

46 Bediüzzaman, *29. Mektup*, s. 533, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

hissalâtü Vesselam ve âli, Ashab'ı olmak üzere bütün ehl-i iman ve Nur Talebelerine bağışlardı."

Bediüzzaman Hazretleri'nin Gözüyle Üç Aylar

Bütün bir hayatını ibadet ve taat üzere geçiren Bediüzzaman Hazretleri, talebelerine de aynı şekilde davranmayı tavsiye eder; özellikle Üç Aylar'da hâssaten de Ramazan'da ibadet ve duasını artırırdı. Konu ile ilgili bir değerlendirme yaparken de şu ifadeleri kullanmıştır: "Duaları, evradları (devamlı okunan dualar, zikirler) mübarek gecelerde, özellikle, Regâib Gecesi ve Miraç Gecesi ve Berat Gecesi, Kadir Gecesi ve Cuma geceleri gibi vakitlerde okuyoruz."[47]

Bu aylarda coşkun rahmetin müminlerin önlerine ne paha biçilmez hazineler koyduğuna dikkat çeken Bediüzzaman Hazretleri bu konuda da şunları söylüyor. "… Beş günden sonra çok mübarek ve çok sevaplı ibadet ayları olan Üç Aylar gelecekler. Her hasenenin (iyiliğin) sevabı başka vakitte on ise, Recep ayında yüzden geçer, muazzam Şâban ayında üç yüzden daha fazla ve mübarek Ramazan'da bine çıkar ve Cuma gecelerinde binlere ve Kadir Gecesinde otuz bine çıkar. Bu pek çok âhirete yönelik faydaları kazandıran âhirete yönelik ticaretin kutsî bir pazarı ve hakikat ehli ve ibadet için seçkin ve üstün bir sergi yeri ve üç ayda seksen sene bir ömrü iman ehline temin eden Üç Aylar'ı böyle bire on kâr veren medrese-i Yusufiye'de geçirmek, elbette büyük bir kârdır. Ne kadar zahmet çekilse rahmettir."[48]

---

47 Bediüzzaman, *Hanımlar Rehberi*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996 s. 2285

48 Bediüzzaman, *On Dördüncü Şua*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996 s. 1079

Arkadaş ve dostlarını her zaman arayıp soran Üstad Hazretleri, mübarek Üç Aylar'ın gelmesiyle Üç Aylar'ı, Ramazan ve bayramları tebrik etmeyi asla ihmal etmeyerek bu tebriklerin ihmal edilmemesi gerektiğine işaret buyurmuştur. Üç Aylar'ı tebrik ederken her zaman kullandığı gibi mektubunun başına yine "Aziz, sıddık kardeşlerim" ifadesini koyarak tebriğini şöyle sürdürmüştür:

"Evvelâ: Bütün rûh-u cânımızla Recep ayınızı ve Üç Aylar'ınızı tebrik edip Cenâb-ı Erhamürrâhimîn'den niyaz ediyoruz ki, hakkınızda ve hakkımızda seksen sene bir mânevî ebedî ömür kazandırmaya bu üç mübârek ayı vesile eylesin. Âmin."[49]

Gönüller, Bu Zaman Dilimlerinde Ayrı Bir Duyarlılıkla Parıldar

Regâip, Mir'aç, Berat gibi Üç Aylar'da bulunan kandiller, gece âleminin taçlarıdırlar. Bu mübarek zaman dilimlerinin, zamanın Allah'a en yakın zirveleri ya da O'na açılmanın rıhtımları, limanları, rampaları sayıldığını belirten M. Fethullah Gülen Hocaefendi devamla şöyle der: "O mübarek gün ve gecelerde, gönüller ayrı bir duyarlılıkla parıldar; ruh sonsuza doğru bir başka türlü kanat çırpar; her şey verâların (ötelerin) ezelî şiirine dem tutar; her yanı tam bir uhrevîlik büyüsü kaplar; her sîneyi, dillerin ifadeden âciz kaldığı bir naz ve niyaz zemzemesi sarar. Hususî bir kısım tecellîlerle ötelerin kapısı, penceresi, menfezi haline gelen mekân; ümit ve beklentilerin yakarışlara dönüşüyle billurlaşan zaman ve yeni nâzil olmuş gibi, her sûresi,

49 Bediüzzaman, *Emirdağ Lâhikası*, 2/1835, Mektup No: 60, Nesil Yay, İstanbul, 1996

her âyeti ve her cümlesinde hemen herkese yepyeni bir hayat vaadiyle âvâz âvâz çağıldayan Kur'ân, bizlere, iman ve ümitle yemyeşil tepeler, cennette cuma yamaçları gibi ru'yete açık zirveler ve susamış gönüllerimize hayat suyu gibi iksirler içirerek, ruhlarımıza mümin olmanın düşünceler üstü avantajlarını sunarlar. Böylece Rabb'e yönelik sîneler de ne telaffuzları çatlatan mânâ ve muhtevalar, ne ifadelere sığmayan tecellîlerle tüllenirler.

Öyle ki, ruhlardaki bu enginlik ve zenginlik, görüp hissettiğimiz her şeye rengini çalarak bizi bütünüyle verâileştirir ve kendimizi, uhrevîlerin meydana getirdiği bir zikir halkasında mehâbet (korkuyla karışım sevgi) yudumluyor ya da cennetlerin ferah-fezâ ikliminde, hûri ve gılmandan oluşmuş bir korodan ilâhîler dinliyor gibi buluruz."[50]

50 M. Fethullah Gülen, *Yeşeren Düşünceler*, s. 160-161.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RECEP AYI, REGÂİB VE MİRAÇ KANDİLİ

RECEP AYI, REGÂİB VE MİRAÇ KANDİLİ

Recep Ayı ve Regâib Kandili

Âriflere Göre Recep Kelimesindeki Harflerin Anlamları

Üç Aylar'ın ilki olan Recep, "ikram olunan ay ve hazırlanmak" mânâlarına gelmektedir. Recep ayı, kutlu zaman dilimleri olan Üç Aylar'a bir hazırlık yapmanın ve erişilecek büyük ikramlardan nasip almanın habercisi sayılmaktadır.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bu aya ulaştıklarında "Allah'ım! Receb'i ve Şaban'ı hakkımızda mübarek kıl ve bizi Ramazan'a kavuştur."[51] diyerek dua ederlerdi. Bu duayı Recep ayına erişen her müminin yapması gerekir ki; bundan sonra gelecek mânevî ihsan ve ikramlardan payına düşeni alabilsin.

Ârifler, Receb kelimesinin harflerinin her birine birer mânâ vererek bu ayın kutsîyet ve faziletini belirtmek istemişlerdir. Bunlara göre, Receb'in "R" si, Allah'ın "Rahmet"ine; "C" si, kulun "cürm"üne; "B" si ise Allah'ın "Birr"

---

51 Aclûnî, *Keşfü'l-Hafa*, 1/186, Hadis no: 554

(iyilik) ve ihsanına işarettir. Âriflerin bu işaretleri, bu zaman dilimlerinde yapılması gerekenler hakkında önemli ip uçları verebilir: Bu ayda çokça Allah'ın rahmeti istenmeli, işlenilen cürüm ve günahlar hatırlanarak onları bir daha işlememek üzere tevbe etmeli ve Allah'ın yüce ihsanından istifade etmeye çalışılmalıdır.

Rahmet Pazarına Gelen Rağbet: Regâib

Recep ayının ilk cuma gecesine Regâib gecesi denir. "Kıymetli, değerli ve hediye" gibi çeşitli mânâlara gelen Regâib'i; ihsanla dolu, değeri büyük ve ihyâ edilmesi gereken bir gece olarak değerlendirmek gerekir. Bu mübarek geceler ile Cenâb-ı Hakk Müslümanlardaki ülfet hastalığını yok ederek, onların yeniden canlı bir hayata başlamalarını ister. İnsanlar, bu gecede mânevî hayatlarına çeki düzen vermeli ve ilâhî huzura lâyık olmaya çalışmalıdırlar. Aslında zamanın bütünü kıymetlidir ve insanlar tarafından değerlendirilmek için verilmiş en büyük nimettir. Ancak, öyle an ve zamanlar vardır ki; Cenâb-ı Hakk'ın o âna verdiği mânevî bir özellikten dolayı o ân bir anda binlerce yıllık anları kuşatabilecek bir berekete kavuşur. İşte büyüklerimiz bizlere bu anlardan biri olan Regâib'i hakkıyla değerlendirip, Cenâb-ı Hakk'a dua dua yalvarmamız gerektiğini tavsiye buyurmuşlardır.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), Ramazan ayı dışında en fazla Recep ve Şaban aylarında oruç tutmuştur. Regâib gecesinin Recep ayının içerisinde oluşu bu ayın önemini bir kat daha artırmaktadır. Regâib, ilk mübarek gece oluşu hasebiyle, müminlerin yeni bir heyecanla karşıladıkları bir gecedir.

Bu ay içinde aynı zamanda Miraç, Berat ve Kadir Gecesi gibi mübarek zaman dilimlerinin bir müjdecisi olan "Regâib Gecesi" vardır. Halk arasında "Bu gece, Âmine Hatun'un Peygamberimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) hamile kaldığı gecedir" tarzında yanlış bir kanaat yaygındır. Esasen, Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) doğum tarihi böyle bir kanaati doğrulamamaktadır. Şu kadar var ki, Âmine Hatun, Resûl-i Ekrem'e (sallallahu aleyhi ve sellem) hamile olduğunu bu gece fark etmiş olabilir. Halk arasında yaygın olan kanaatin böyle yorumlanması daha uygun olmalıdır. Yine bu gecede kılınan on iki rekatlık bir namazdan bahseden Ömer Nasuhi Bilmen, bu gece namazı için şu ifadeleri kullanıyor. "Bu gece Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), söz konusu mazhariyet ve mevhibeler için Cenâb-ı Hakk'a şükür için on iki rek'at namaz kılmışlardır. Bu geceyi ibadetle ihyâ etmenin sevabı pek çoktur."[52]

Bütün mübarek gecelerde olduğu gibi bu gecede de ibâdetin özü olan duayı çokça yapmaya işaret eden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde: "… bu gecede yapılacak duaların Allah katından geri çevrilmeyeceğini" bildirmişlerdir.[53]

Yine Tüllendi Şafak

Yine tüllendi şafak, yine açıldı nikab (perde), bağlara sindi cennet-âsâ menevşe kokuları, yüzlerde görüldü tebessüm ve pazara rağbet geldi. Karşımızda bire on, yüz, yedi yüz ve binlerin verileceği bir pazarın, sonsuz bir hazinenin önüne kurulduğu otağ durmakta. Yürü-

52 Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük İslâm İlmihali*, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1990 s. 187

53 Suyûtî, *Câmiu's-Sagîr*, (*Feyzü'l-Kadir*'le birlikte), 3/454, Beyrut, 1972.

yenler! Koşun. Konuşanlar! Susun ve davranın. Yatanlar! Kalkın haydi, haydi durmayın. Bu pazarda hiçbir ayrımcılık, hiçbir formalite yok. Bu pazarda ekstradan hiçbir belge istenmiyor, ellerin samimiyetle Yüce Yaratıcı'nın engin rahmetine açılması yetiyor. Bu pazar, hiçbir ücret istenilmeden girilen ve mutlak kârla çıkılan tek pazar. Bu Rahmet pazarının sahibi ne kadar zengin, ne kadar cömert, ne kadar affedici. O kadar bağışlayıcı ki yıllardır isyan bayrağını açanlara bile açmış rahmet sînesini, bu pazarın ümitsizlik pazarı olmadığını ilân ediyor. Evet bu rahmet kapısı, kazanmanın, tebessümün, kurtuluşun pazarına açılan ilk kapıdır. Unutmayın; insan bir şeye nasıl başlarsa öyle bitirir. Bu yüzden değil mi ki şair:

"Kapı kapı bu yolun her kapısı ölümse.
Her kapıda ağlayıp bu kapıda gülümse." diyor.

Bu hayatta bize düşen, o pazarı önümüze açılmış rahmetten bir hazine bilmek, eteklerimizi alabildiğince o rahmet pazarından doldurmak ve oradan öyle ayrılmak olmalıdır. Bu pazar hayır pazarı olduğu için, orada israf ve bitme korkusu yoktur. Herkes bu pazardan gönlünce ve alabildiği kadar rahmet almanın bütün yollarını denemelidir.[54]

Bediüzzaman'ın Gözüyle Regâib

Bediüzzaman Hazretleri Regâib'in kutsîyetini anlatırken; "Regâib gecesinin kutsîyeti (kutsallığı) Hazreti Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bir derece, bir cihette âlem-i şehadete (Görünen âleme) teşrifinin bütün kâinatça ve bü-

54 Mehmet TALU, *Beyan Dergisi*, Ekim 2004

tün asırlarda Rahmeten lil'âlemîn olduğundan kâinatın bu geceyi alkışladığından" bahsediyor.[55]

Bediüzzaman Hazretleri'nin Üç Aylar ve mübarek geceler hakkında başka eserlerde görülmeyen tesbitlerde bulunması da dikkat çekicidir. O Regâib gecesinin Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) terakkî (ilerleme yükselme) hayatının başlangıcının ünvanı olduğunu bildirmektedir.[56]

Her fırsatta bu gün ve gecelere vurgu yapan Bediüzzaman Hazretleri bir başka yerde yine bu kârlı pazara vurgu yaparak en sonunda bu gecelerde yapılması gereken şeylere de şöyle dikkat çeker: "Berat gecesi, bütün senede bir kutsî çekirdek hükmünde ve insanlığın kaderinin programı nev'inden olması yönüyle, Kadir Gecesi gibi kutsaldır. Herbir salih amelin sevabı, Kadir Gecesi'nde otuz bin olduğu gibi; Berat Gecesi'nde herbir hayırlı işin ve her bir Kur'ân harfinin sevabı da yirmi bine çıkar. Diğer vakitte on ise, Üç Aylar'da yüze ve bine çıkar. Ve bu kutsî meşhur gecelerde, onbinlere, yirmi veya otuz binlere çıkar. Bu geceler, elli senelik bir ibâdet hükmüne geçebilir. Onun için elden geldiği kadar Kur'ân'la, istiğfar ve salâvatla meşgul olmak büyük bir kârdır."[57]

Bu gece rahmet meleklerinin; rahmete susamış müminleri hayır hasenat işlemeye, ibadet ve taatte bulunmaya teşvik ettikleri mübarek bir gecedir. Bu gecelerin ehemmiyeti üzerinde ısrarla duran ve değerlendirilmelerini isteyen Bediüzzaman Hazretleri konuyla ilgili şunları söylüyor.

55 Bediüzzaman, *Sikke-i Tasdik-i Gaybiyye*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996 s. 206
56 Bediüzzaman, *Sikke-i Tasdik-i Gaybiyye*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996 s. 207
57 Bediüzzaman, *On Dördüncü Şua*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996 s. 1084

"Duaları, evradları mübârek gecelerde, hususan Regâib ve Miraç ve Berat, Kadir ve cuma geceleri gibi vakitlerde okuyoruz."[58]

Bu gece, rahmetin huşû ile edilen dualara, umutla açılan ellere, nura hasret gönüllere sağanak sağanak yağacağı kutlu bir gecedir. Bu yüzden ki, bu gecenin kıymetini idrak eden ve bu büyük rahmetten istifade etmeye çalışan büyük zatlar, bu geceleri büyük bir canlılık içerisinde geçirmişler. Gündüzleri oruç tutmuş, Kur'ân okumuş etraflarındaki insanları da bu güzel hasletlerle donatmaya gayret etmişlerdir.

Bu gece Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Cenâb-ı Hakk'tan bazı ihsanlara nail olmuştur. Bizler de, O'nun hatırasını yad etmek için bu geceyi kutluyoruz ve umuyoruz ki Cenâb-ı Hakk bu gecenin şerefine, rahmetin sağanak sağanak yağdığı bu bereketli demlerde, bizi ilâhî hayırlardan mahrum bırakmaz.

Miraç Kandili

Efendımız'ın Sema'ya Çıkarılışı

Miraç, "yükseğe çıkmak" demektir. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Miraç'tan döndükten sonra insanlara bu olayı anlatırken, "Göğe çıkarıldım."[59] ifadesini kullandığı için, bu olaya "Nebî'nin göğe çıkarılması" mânâsında "Miraç-ı Nebî" denilmiştir.

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) mazhar olduğu İsrâ ve Miraç, hicretten bir buçuk yıl kadar önce meyda-

58 Bediüzzaman, *Hanımlar Rehberi*, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996 s. 158

59 Tirmizî, *Tefsir*, İnşirah sûresi.

na gelmiştir. Hüzün ve sıkıntıların yaşandığı bir dönemde Cenâb-ı Hakk, Peygamber'ini (sallallahu aleyhi ve sellem) huzuruna almak ve başbaşa görüşmekle onu şereflerin en yükseğiyle payelendiriyordu. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati ifade için "Miraç'ın Sahibi (sallallahu aleyhi ve sellem) âlemlere rahmet olduğu gibi, O'nun Miraç gecesi de bir rahmete vesiledir. Hem ehl-i imanın imanlarını kuvvetlendirdiği gibi, üzüntülerini de bir derece giderdi."[60] buyurarak Mi'raç'ın müminlerin mânevî duygularını güçlendirdiğini belirtiyor. Öyle ki, Allah Resûlü, Miraç'tan bahsederken, "Ben Miraç'tan daha güzel bir şey görmüş değilim."[61] buyurmuştur.

Miraç, hüzün senesi olarak isimlendirilen, dönemde en büyük koruyucusu, destekçisi olan amcası Ebû Talip ile fedakâr hayat arkadaşı Hz. Hatice (radıyallahu anhâ) validemizin vefatıyla sıkılan, âdeta daralan Allah Rasûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Allah'ın huzuruna alınarak moral depolaması; tabiri caizse metafizik gerilime geçirilmesidir. Aynı zamanda bu büyük olay, on yıldır devam eden tebliğdeki sıkıntının; ayrıca üç yıl süren müşriklerin ablukasının ve bir de Taifliler'in insafsızca taarruz ve taşlamalarının neticesinde Allah Rasûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) mükâfatlandırılmasıdır. "Allah, ubudiyetiyle mahiyetini inkişaf ettiren ve mübarek ruhu gibi cismi de letâfet (güzellik) ve ulviyet kesbeden (kazanan) Resûlünü (sallallahu aleyhi ve sellem) lütfuyla huzuruna almış ve görüşmesiyle nimetlendirmiştir. Kulluğunun bir neticesi olan Miraç yolculuğunda Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) kendisini çepeçevre saran kanun ve sebepleri aşarak, be-

60 Bediüzzaman, *Sikke-i Tasdik-i Gaybi*, s. 206, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996
61 Buhârî, *Salat*, 1; *Hacc*, 76

şeriyete ait perdeleri geçip, uzun mesafeleri bir hamlede katetmiştir. Yıldızları, sistemleri birer merdiven ve basamak gibi kullanıp, Rabbini görmeye mânî buudları geride bırakmış; cismen ve rûhen vardığı makamda Cenâb-ı Hakk'ı müşahede etmiştir. Peygamberlerle selamlaşmış; melekleri görmüş; cenneti ve güzelliklerini, cehennemi ve azametini temaşa etmiştir."[62]

Kur'ân-ı Kerim'de bu olay, İsrâ Sûresi'nin birinci âyetinde meâlen şöyle anlatılıyor: "*Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye, kulunu Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götüren Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir. O gerçekten işitendir, görendir.*" (İsra, 17/1)

Söz konusu âyette "İsrâ" kelimesi kullanılmıştır ki, bu da "geceleyin yürüme" mânâsına gelmektedir. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bu gece Cenâb-ı Hakk'ın emriyle Kâ'be'nin yanındaki Hatim'de iken, başka bir rivayetle Ebû Talib'in kızı Ümmihâni'nin evinde iken "Burak" adı verilen bir binekle Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya getirilmiş; orada bütün peygamberlere kıldırdığı iki rek'at namazdan sonra Cebrail (aleyhisselâm) ile beraber Sidretü'l Münteha'ya kadar devam edecek yolculuğuna başlamıştır.

Bu önemli olay bizzat Allah Resûlü tarafından şöyle anlatılmaktadır: "Bana Burak'ı getirdiler. (Burak, merkepten büyük, attan küçük semâvî bir binektir ki beyaz renklidir ve cennetten getirilmiştir.) Ben buna binerek Beyt-i Makdis'e geldim ve Burak'ı benden önceki peygamberlerin bağladıkları halkaya bağladım. Sonra mescide girerek iki rekat namaz kıldım. Sonra çıktım; derken Cibril (aleyhisselâm) bir kap

62 M. Fethullah Gülen, *İnancın Gölgesinde*, 2/52, Nil Yayınları, İzmir, 1992

dolusu şarap, bir kap dolusu da süt getirdi. Ben sütü seçtim. Bunun üzerine Cibril (aleyhisselâm) (bana) fıtratı seçtin, dedi. Sonra beni semâya çıkardı. Cibril (aleyhisselâm) gök kapısını çaldı.

– Sen kimsin, dediler.

– Cibril'im, cevabını verdi.

– Yanında kim var?

– Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem).

– O gönderildi mi?

– Evet, gönderildi.

Bunun üzerine bize kapıyı açtılar. Bir de ne göreyim? Hz. Adem (aleyhisselâm) ile karşı karşıyayım. Bana hayır duada bulundu."

Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Cibril'le katları çıkmaya devam eder. Sırasıyla Meryem oğlu İsa (aleyhisselâm) ve Zekeriyya oğlu Yahya (aleyhisselâm), Yusuf (aleyhisselâm), İdris (aleyhisselâm), Harun (aleyhisselâm), Musa (aleyhisselâm) ve Hz. İbrahim'in (aleyhisselâm) yanlarına uğrar, aynı konuşmalar devam eder ve hepsinin de hayır dualarını alır. Öyle bir kata gelirler ki oradan ileriye ancak Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) gidebilir. Artık Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem), yüce Allah'ın huzurundadır. Elli vakit namazla emrolunur. Hz. Musa'nın (aleyhisselâm) uyarısıyla döner, bu gidiş gelişler birkaç kere tekrarlanır. En sonunda Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Artık ben gitmekten haya ederim." der ve gitmez. Bunun üzerine elli vaktin yerine geçecek olan beş vakit namaz hediyesiyle ümmetine geri döner.[63]

---

63 Buhârî, *Bed'ü'l-Halk* 6, *Enbiya* 22, 43

Miraç'ın Hediyeleri

Herhangi bir seyahatten dönen kimse, ailesi ve yakınlarına nasıl hediyeler getiriyorsa, Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) de bu muazzam yolculuğundan sonra büyük bir vefâ duygusuyla geri döndüğü ümmetine çeşitli hediyelerle gelmiştir.

Miraç'ta ümmet için üç adet de armağandan söz edilir:

1. Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmeti içinde Allah'a ortak koşmayanların, günahlarını ödedikten sonra er geç cennete gireceği vaat olundu.

2. Beş vakit namaz farz kılındı. Hz. Peygamber'de (sallallahu aleyhi ve sellem) bunun, ümmeti için Miraç olduğunu belirtti.

3. Rivayete göre, Bakara Sûresi'nin son iki âyeti (Âmene'r-Resûlü) bu gece müjdeler yüklü olarak nazil oldu ki, bu iki âyette şunlar anlatılır:

"Peygamber, Rabbi tarafından kendisine ne indirildi ise ona iman etti, müminler de. Onlardan her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve resullerine iman etti. 'O'nun resullerinden hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz' dediler ve eklediler: 'İşittik ve itaat ettik ya Rabbenâ, affını dileriz, dönüşümüz Sana'dır.' Allah hiçbir kimseyi güç yetiremeyeceği bir şekilde yükümlü tutmaz. Herkesin kazandığı iyilik kendi lehine, işlediği fenalık da kendi aleyhinedir. Ya Rabbenâ! Eğer unuttuk veya kasıtsız olarak yanlış yaptıysak bundan dolayı bizi sorumlu tutma. Ya Rabbenâ! Bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ya Rabbenâ! Takat getiremeyeceğimiz şeylerle bizi yükümlü tutma. Affet bizi, lütfen bağışla kusurlarımızı, merhamet buyur bize! Sensin

Mevlâmız, yardımcımız! Kâfir topluluklara karşı Sen yardım eyle bize!" (Bakara, 2/255-256)

Bu Gece Müslümanlar İçin İndirilen Hükümler

İsrâ Sûresi'nin 22-39. ayetlerinde bildirilen on iki önemli husus bu gece bildirilmiştir:

1. Allah'tan başkasına kulluk etmeyin.
2. Ana-babaya iyi davranın.
3. Hısıma, yoksula, yolda kalmışa hakkını verin.
4. Cimri ve israfçı olmayın.
5. Evlâdınızı yoksulluk korkusuyla öldürmeyin.
6. Fuhuş ve zinaya yaklaşmayın.
7. Cana kıymayın.
8. Yetimin malına doğru olmayan bir surette yaklaşmayın.
9. Ahdi yerine getirin (sözünüzde durun).
10. Ölçü ve tartıda doğruluğa dikkat edin.
11. Hakkında bilgi sahibi olmadığınız şeyin ardına düşmeyin.
12. Yeryüzünde gurur ve kibirle yürümeyin. Büyüklük taslamayın.[64]

Bediüzzaman'ın Gözüyle Miraç

Bediüzzaman Hazretleri, Miraç'ı anlatırken der ki: "Evet, Cenâb-ı Hakk, bir kulunu, bir seyahatte huzuruna davet edip bir vazife ile vazifelendirmek için, Mescid-i Haram'dan peygamberlerin toplandıkları yer olan Mes-

64 Müslim, *İman* 264

cid-i Aksa'ya gönderip, peygamberlerin dinlerinin asıllarının mutlak vârisi olduğunu gösterdikten sonra, tâ Sidretü'l Müntehâ'ya, tâ Kab-ı Kavseyn'e kadar mülk ve melekûtunda gezdirdi."[65] Başka bir yerde de Miraç Gecesi'nin Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) terakki hayatının zirve noktasının ünvanı olduğunu bildirmektedir.[66]

Bediüzzaman Hazretleri büyük önem verdiği Miraç meselesini ele alırken onun, iman rükünlerinden sonra sıralanan bir netice olduğunu belirtir. Böyle olduğu için de onun, iman esaslarını kabul etmeyen dinsizlere karşı ispat edilmeyeceğini söyler. Bunun sebebini izah ederken de şu ifadeleri kullanır: "Çünkü, Allah'ı bilmeyen, Peygamber'i (sallallahu aleyhi ve sellem) tanımayan ve melekleri kabul etmeyen veya gök ve mânâ âlemlerinin varlığını inkâr eden adamlara Miraç'tan bahsedilmez; öncelikle onlara o iman rükünlerini ispat etmek lâzım geliyor."[67]

Miraç'ın Sırrı Nedir ve Neden Miraç'a Gerek Duyulmuştur?

Şu derin ve gizli sırrı iki hikâye ile akla yaklaştırmaya çalışıyoruz:

Birinci hikâye: Bir sultanın iki çeşit sohbeti, görüşmesi vardır;

Birisi, herhangi bir âmi (sıradan bir kişi olan) bir raiyetiyle, küçük ve ehemmiyetsiz bir iş için, özel bir ihtiyaca dair, özel bir telefonla sohbet etmektir.

---

65 Bediüzzaman, *Otuz Birinci Söz*, s. 253, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

66 Bediüzzaman, *Sikke-i Tasdik-i Gaybî*, s. 207, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

67 Bediüzzaman, *Otuz Birinci Söz*, s. 256, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

Diğeri, büyük saltanatı ünvanıyla ve en büyük hilâfeti namıyla ve hâkimiyet-i âmme (genele hükmetmesi) haysiyetiyle ve emirlerini etrafa yaymak maksadıyla, o işlerle ilgili bir elçisiyle veya o emirlerle ilgili büyük bir memuruyla konuşmaktır, sohbet etmektir.

İşte, şu örnek gibi, şu Kâinatın Yaratıcısı'nın ve Mülk ve Melekût Âlemlerinin Sahibi'nin iki tarzda sohbeti vardır: Biri küçük ve özel, diğeri bütün ve genel. İşte Miraç, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) velâyetinin bütün veliliklerin üstünde bir külliyet (genellik), bir yücelik sûretinde ortaya çıkmasıdır ki, bu durum, bütün Kâinatın Rabbi ismiyle, bütün varlığın Yaratıcısı sıfatıyla Cenâb-ı Hakk'ın sohbeti ve münâcâtı ile şereflenmesidir.

Miraç'ın Hakikati Nedir?

"Miraç, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) mertebeleri katederek mânevî âlemde yükselmesini netice verecek yol almasından ibarettir. Yani, Cenâb-ı Hakk, gökyüzünde gösterdiği bütün eserlerini birer birer o özel kuluna göstermekle, o kulunu, hem bütün ilâhî tecellîlere sahip, hem kâinatın bütün tabakalarına bakan ve sorumlu ve Allah'ın Saltanatının Göstericisi ve Kâinatın Sırrının Keşfedicisi yapmak için, Burak'a bindirip, şimşek gibi bütün semâ katlarını seyrettirip, mertebelere kattetirerek, ay gibi menzilden menzile, daireden daireye Rubûbiyet-i İlâhiye'yi seyr ettirip, o dairelerin semâvâtında makamları bulunan ve kardeşleri olan enbiyayı birer birer göstererek, tâ Kab-ı Kavseyn makamına çıkarmış, ehadiyet (Allah'ın her bir eserindeki birlik tecellîsi) ile kelâmına (konuşması) ve ru'yetine (kendisini görmeye) mazhar kılmıştır."[68]

---

68 Bediüzzaman, *Otuz Birinci Söz*, s. 256, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

Birkaç Dakikada Binler Sene Mesafeyi Kat'etmek Nasıl Mümkün Olur?

Yücelik sahibi Allah'ın sanatında, hareketler sonsuz derecede çeşitlidir. Meselâ, sesin hızıyla ışık, elektrik, ruh, hayal hızlarının birbirinden ne kadar farklı olduğu malûmdur. Yıldızların dahi, ilmen hareketleri o kadar değişiktir ki, akıl buna ancak hayret eder. Öyleyse Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) latîf cismi, Miraç olayında hızlı olan ulvî ruhuna tâbi olmuşsa bu yani O'nun ruh hızındaki hareketi nasıl akla muhâlif görünür?

Hem, insan on dakika yatsa, rüyasında bazen bir senede başına gelebilecek kadar çok hallere mâruz kalabilir. Hatta insan bir dakikada, gördüğü rüyayı, onun içinde işittiği sözleri, söylediği kelimeleri toplasa, uyanıkken bir gün; hatta daha fazla bir zaman gerekir. Demek oluyor ki, bir tek zaman, iki farklı şahsa kıyasla, birisine bir gün, birisine de bir sene hükmüne geçebilir. Netice olarak, birkaç dakikada binler sene mesafeyi katetmek aklen mümkündür.

Aklen Mümkün Olan Her Şey Kabul Edilir mi?

Miraç olayı ile ilgili akla şöyle bir soru gelebilir: Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bu kadar hızla gerçekleştirdiği Miraç, aklen mümkün gibi olsa da her mümkün gerçekleşmez ki! Bunun benzeri olaylar var mıdır ki bunu kabul etmek mümkün olsun? Benzeri olmayan bir şeyin, yalnız mümkün olması ile, meydana gelebileceğine nasıl hükmedilebilir?

Bu olayın benzeri o kadar çoktur ki, saymakla bitmez. Meselâ, görüşü iyi olan bir kişi, gözüyle, yerden tâ Neptün gezegenine kadar bir saniyede çıkabilir. Her ilim sahibi de,

aklıyla, kozmoğrafya kanunlarına binip, yıldızların tâ arkasına bir dakikada gider. Her iman sahibi de, fikrini namazın fiil ve rükünlerine bindirip, bir çeşit Miraç ile kâinatı arkasına atıp, huzura kadar gider. Kalbî hayatı olan her mümin ve kâmil velî, mânevî bir terbiye yoluna girmekle, Arş'tan ve Allah'ı gösteren isim ve sıfat dairelerinden kırk günde geçebilir. Hem, nûranî varlıklar olan meleklerin arştan ferşe, ferşten arşa kısa bir zamanda gitmeleri ve gelmeleri vardır.

Elbette bu kadar misaller gösteriyorlar ki; Allah'ın bütün velî kullarının sultanı, bütün müminlerin önderi, bütün cennet ehlinin reisi ve bütün melekler tarafından kabul edilmiş olan Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) yüce alemlere gitmesine vesile olan bir Miraç'ı bulunması ve onun makamına uygun bir şekilde olması, hem hikmetin gereğidir, hem akla çok uygundur ve şüphesiz gerçekleşmiştir.

Miraç ile İlgili Birkaç Husus

Efendimiz'den (sallallahu aleyhi ve sellem) başka hiçbir peygambere nasip olmayan Miraç olayı, zaman içerisinde çeşitli tartışmalara neden olmuştur. Bu tartışmaların başını ise Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) miracını ruhen mi, bedenen mi yaptığı çekiyor. Bu konuda İslâm âlimleri farklı görüşler ortaya koyarken Fethullah Gülen Hocaefendi'nin olaya bakış açısı şöyledir:

"Her şeyden önce, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Miraç'tan döndüğünde yatağının soğumadığını bildiren rivayetler çok mevsuk değillerdir. Bazı rivayetlerde bu haberi veren kişinin Hz. Âişe (radıyallahu anhâ) validemiz olduğu bildirilmektedir ki, kaynaklarda Miraç hadisesinin, Hicret'ten

üç veya beş sene evvel vukû bulduğu rivayet edildiğine göre Âişe (radıyallahu anhâ) validemizin bu teferruatı bizzat bilmesi mümkün değildir. Zira, Hz. Âişe validemiz hicretten bir sene sonra, yani kendi ifadesiyle yedi-sekiz, İmam Şiblî'nin zorlamalı yorumları esas alındığında da, on beş yaşlarında evlenmiştir. Dolayısıyla da o, Miraç-ı Nebevî esnasında babasının evinde; henüz küçük bir çocuktur.

Ne var ki Hz. Âişe validemiz bu hâdiseyi, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) bir başka yaşlı hanımından, meselâ Hz. Hatice (radıyallahu anh) validemizden dinlemiş ve ondan nakletmiş de olabilir. Ancak Miraç hadisesi, Hz. Hatice (radıyallahu anh) ve Ebû Talib'in vefatını müteakip vukû bulduğundan bu yaklaşım da sıhhatli görünmemektedir. Başka bir rivayete göre de Nebîler Serveri (sallallahu aleyhi ve sellem), Hz. Ali'nin ablası Ümmühânî (radıyallahu anh) validemizin evinde iken Miraç'la şereflendirilmiştir. Hz. Ümmühâni (radıyallahu anh), Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) amcasının kızı olması itibarıyla nikah düştüğünden, o günün yüksek terbiye anlayışıyla, Hz. Ümmühâni'nin (radıyallahu anh), Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) yatağına elini sürüp sıcaklığını bildirmesini de ben inandırıcı bulamıyorum.

Yukarıdaki yaklaşımların keyfiyeti mahfuz, Miraç'tan döndüğünde Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) yatağının soğumamış olduğu haberinin, gerçek kabul edilmesinde de bir beis yoktur. Esasen Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), mübarek cismi ile Miraç yapmıştır. Ancak biz, Kur'ân-ı Kerim'in yaptığı gibi sadece meseleye temas edip üzerinde fazla durmadan geçeceğiz.

Kur'ân'ı Kerim, mevzuyla alâkalı şöyle buyurur: '*Bir ge-*

ce, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir.' (İsrâ, 17/1)

Evvela şunu belirtelim ki, Kur'ân-ı Kerim'de geçen her tesbih sözü, esbâp (sebepler) yolu ile şirke girmeye karşı bir tavrın ifadesidir. Burada da sûre, tesbih lâfızlarıyla başlamakta ve ilk planda açık-kapalı şirke karşı bir tavır belirlenerek sebeplerin birer perde olduğu vurgulanmaktadır. Evet, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Miraç'ı, hatta Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya seyahati (İsrâ) dahî tamamen sebepler üstüdür. Dolayısıyla onun hızı, hayalin, ışığın ve ruhun süratiyle kıyas edilmeyecek ölçüdedir... Evet o hızın keyfiyeti, ancak Allah'ın bilebileceği bir husustur. Dolayısıyla o gece Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Sebepleri esvâb (giyecekler) gibi sırtından attı; Müsebbibü'l-esbâb'la (sebeplere sebep olan Allah) Miraç yaptı." mısralarıyla ifade edildiği gibi tamamen sebepler üstü bir yolculuk yapmıştır. Ayrıca Cenâb-ı Hakk, İsrâ sûresine "Sübhânellezî" beyanıyla başlamak suretiyle kullarına bir tembihte de bulunmakta ve âdeta, "Her şeyden önce şirki kafanızdan atın ve iyi bilin ki, bunu şu âlemlerin nizam ve intizamını her an elinde tutan Allah (celle celâluhû), sebepleri, tabiatı ve eşyayı aşan bir güçle gerçekleştirmiştir." demektedir.

İkinci husus, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), böylesine gökler ötesi, aşkın bir yolculuğa çıktığında, O'nun bütün iç buud ve derinlikleri harekete geçirilmiş ve O'na zaman ve mekân üstü bir yolculuk yaptırılmıştır. Kâdı İyaz, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) mekânsızlıkla alâkalı hayretle-

rinden bir tanesini ifade ederken, O'nun "Ayağımı nereye koyayım?" sorusuna, "Bir ayağını diğer ayağının üzerine koy." denildiğini nakleder ki, bu da Kur'ân-ı Kerim'deki "Kâbe kavseyni ev ednâ" [(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.] (Necm, 53/9) hakikatiyle alâkalı tevcihlerden biri sayılan imkânla vücup arası mertebe demektir. Bunun mânâsı şudur: Hz. Muhammed Mustafa'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) ilâh olması mümkün değildir. Zira O (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah'ın yüce bir kulu ve şerefli bir peygamberi olmakla beraber; netice itibarıyla yiyen, içen, uyuyan, yürüyen bir insandır. Ne var ki bu Ufuk İnsan, Bûsayrî'nin de ifadeleriyle "Bir beşerdir, ama herhangi bir beşer gibi değildir; O, taşlar arasında tıpkı yakut gibidir."

Evet, sıradan bir insan olmayıp, insanlık değerlerini aşan Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), şayet yüz binlerce buudu ile açılmışsa, yani beyninin bütün fakülteleri ile her yere ulaşıp her konuşmayı bir anda dinleyebilecek bir mertebeye ulaşmış ya da nûrâniyetiyle bin makamda birden bulunmuşsa, O'nun Miraç'a çıkıp geriye dönmesi için bir lâhza bile yetecektir. İşte bu açıdan bakıldığında O'nun Miraç'tan dönüp yatağını sıcak bulması da gayet normaldir.

Miraç, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) mübarek cismaniyeti ile yaptığı ve netice itibarıyla mûcize olan kutlu bir seyahattır. Bu kutlu seyahat, O'nun için de bizim için de her zaman bir iftihar vesilesidir.

Daha önce, Rahmet Peygamberi'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) yolculuğu ölçüsünde ve seviyesinde, hiç kimseye böyle bir yolculuk müyesser olmamıştır. Evrensel bir nübüvvetle gönderilen Nebîler Serveri (sallallahu aleyhi ve sellem), bütün en-

biyâ-i izâmın cihetü'l-vahdetini câmi olması itibarıyla bu kutlu seyahatinde farklı farklı semâ tabakalarında bulunan enbiyanın hemen hepsinin bulunduğu makamdan geçerek onlarla görüşmesi vb. gibi karakteristik bir çizgi takip etmesi yönüyle, böyle bir seyahat, hem ilktir hem de son. Böyle olduğu içindir ki Hz. Cebrail (aleyhisselâm), ayrı ayrı her semâ kapısını çaldığında vazifeli melek, O'ndan evvel kimseye açmamakla emrolunduğunu söylemiş ve "Bu kapılar şimdiye kadar hiç kimseye açılmadı." demiştir.

Burada bahis mevzuu edilen "gök kapısı", "açılma" ve "yol verme" gibi ifadeler, elbette ki bizim anladığımızdan farklı şeylerdir. Dolayısıyla Cebrail'in (aleyhisselâm) gök kapılarını Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) açmasını yukarıya doğru yükselirken karşılarına çıkan bazı kapıların açılması şeklinde anlamak avamca bir yaklaşımdır.

Evet, Hâtemu'l-Enbiyâ olan Efendimiz'den (sallallahu aleyhi ve sellem) önce, hiç kimseye açılmayan kapılar, ilk defa O'na açılmıştır. Buradan hareketle, o kapıların Nebîler Serveri'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) sonra da bazılarına açılabileceği söylenilebilir. Ne var ki burada akla, "Acaba ümmeti Muhammed diğer peygamberlerden daha mı faziletli ki, kapılar kimseye açılmadığı hâlde onlara açılıyor?" şeklinde bir soru gelebilir. Hemen şunu belirtmeliyim ki, peygamberin fazilet, üstünlük ve husûsiyeti onun peygamberliğine mahsustur ve herkes kendi Miraç'ı ile diğerlerinden farklıdır; yani her peygamber; hissi, duyuşu, anlayışı ve şuuru ile mazhar olduğu mertebenin eridir. Onun arkasındakiler ise, bu yolculuğu velâyet kanatları ile gerçekleştirirler. Önemli olan, bu kutlu seyahati Hakk'la münasebet içinde ve halkla

beraber bulunma espirisi içinde gerçekleştirmektir. İşte bu yönüyle, zâtında diğer insanlar enbiyâ-ı izâma müsavi olmadıkları gibi onların yolculukları da peygamberlerin yolculuklarına müsavi olamaz. Ne var ki İmam-ı Gazâlî, Muhyiddin b. Arabî, İmam-ı Rabbânî ve Üstad Bediüzzaman gibi bazı yüce ruh ve selim fıtratların, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) açtığı kapıdan, O'nun arkasında yürüyerek Hakikat-ı Ahmediye'nin zılline (gölgesine) ve cüz'iyetine ulaşmaları mümkün olur."[69]

Namaz-Miraç İlişkisi

Namaz, insanı ruhî yolculuğa çıkaran bir ibadettir. Ruha büyük bir huzur ve saadet kazandıran namaz bu yönüyle Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Miraç'a çıkışına işaret eder. Zaten Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Miraç'tan dönerken en büyük hediye olarak namazı getirmesi de namazı, müminin Miraç'ı yapmıştır. Bu şuurla namaz kılan mümin, günde beş defa, ya da kıldığı her namaz sayısınca Rabbiyle yüzyüze geliyor, demektir. Bu hakikate işaret eden ve namaz-Miraç ilişkisine dikkat çeken Fethullah Gülen Hocaefendi namazdan, "İnsanı, arşiyeler gibi döndüre döndüre sonsuzluğun semâlarında dolaştıran ve götürüp tâ melekler âlemine ulaştıran Miraç enginlikli mübarek ibadet" diye bahseder Ardından yine namazı günde beş defa kendimizi içine salıp yıkanacağımız bir nehire benzeten Hocaefendi, "Namaz her dalışımızda bizi hatalarımızdan bir kere daha arındırır; alır ummâna taşır ve sürekli başlangıçla son arasında dolaştırır ki, bu da buutlarımız dışında

69 M. Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla*, 4/62-64

bir uhrevîleşme ve ebedîleşme teminatı demektir." diyerek şöyle devam eder: "... Namazda Miraç vardır. Ama herkes bunu namazda kendine göre hisseder ve kabiliyeti nisbetinde yükseldiğini duyar. Herkesin hissettiği kendi Miraç'ıdır ve bu Miraç bazılarının ayağından geçer, bazılarının da başından. En mükemmel Miraç, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Miraç'ıdır."

Şu ifadeler de Hocaefendiye ait: "... Namazı tıpkı bir Miraç veya Miraç'ın gölgesi gibi bilmeli. Zira o, sadece yatıp kalkmaktan ibaret bir hareketler mecmuası değildir. Mümin için, her namaz bir Miraç vesilesidir. Mümine düşen de her namazda farklı farklı buudlarda bile olsa Miraçını tamamlamaktır."

"... Miraç'a yürümek için âdeta bir rampaya yürüyüp kendinden geçmek ve fenâfillaha, bekâbillaha ulaşıp, kendini düşünemeyecek kadar maiyet atmosferini duyarak namaz kılmak..."

"Nebîler Serveri (sallallahu aleyhi ve sellem) Miraç'a "Kab-ı Kavseyn" ruhuyla yönelmişti. O, sebepler üstü yaşadığı o noktada, namazla müşerref oldu ve onu hayatı boyunca da en kâmil mânâda edâ etti. O noktada başka bir şey değil de beş vakit namazın hediye olarak verilmesi dikkate şâyandır... Öyleyse Miraç'ın esas armağanı namazdır ve bu aynı zamanda her müminin Miraç'ı olarak, onları da Miraç'a götürecek nurdan bir helezondur. Bundan dolayı, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) bir milyon cennet bahşedilmiş olsaydı belki de başkalarının ayağının altına uzatılacak böyle nurdan bir helezonun verilmesi kadar onu sevindirmeyecekti. Evet, namaz öylesine büyük bir armağandır ki,

bu armağan içinde, herkese kılacağı namazı ölçüsünde bir Miraç mukadderdir."[70]

Miraç Kandili

Yine diller deme geldi şükranla bu gece,
Esti bâd-ı saba revh u reyhânla bu gece!

Bu gece kullara Hakk'tan ihsanlar ulaştı,
Köpürdü gönüller feyz-i Yezdân'la bu gece.

Çaktı yine cânân ilinden bir berk-i şuhûd,
Bir lâhzada oldu pinhânlar ayân bu gece.

Hicrânla yanıp inleyen sînelere tekmil,
Yetişti ol ulu dîvandan dermân bu gece.

Her şey bir dil kesildi, varlık okunan kitap,
Duyuldu her yanda bir başka beyân bu gece.

Sığındık öbek öbek dergâhına dildârın,
Geldi mücrimlerin affına fermân bu gece.

Cem oldu bütün rûy-i siyah ne kadar varsa,
İndi ruhlarına Rahmet-i Rahmân bu gece.

(Alvarlı Efe Hazretleri) (Hulâsatü'l-Hakâik)

---

70 M. Fethullah Gülen, *Sızıntı*, cilt: 16, sayı: 186, Temmuz 1994

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ŞABAN AYI VE BERAT KANDİLİ

ŞABAN AYI VE BERAT KANDİLİ

Amellerin Allah'a Yükseldiği Ay: Şaban

"Dağılan", "saçılan" mânâlarına gelen "Şaban" Üç Aylar'ın ikincisidir. Bir rivayete göre Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Şaban ayında, Ramazan için pek çok hayır dağıldığı için bu aya bu ismin verildiğini ifade etmektedir. Yine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Hz. Üsâme'nin (radıyallahu anh), "Ey Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), Şaban ayında tuttuğun kadar başka aylarda oruç tuttuğunu göremiyorum (sebebi nedir?)" şeklindeki sorusuna: "Bu, Recep'le Ramazan arasında insanların gaflet ettikleri bir aydır. Halbuki O, amellerin Rabbü'l-Âlemin'e yükseltildiği bir aydır. Ben, oruçlu olduğum halde amelimin yükseltilmesini istiyorum." diyerek cevap vermiştir.[71] Aynı hakikati bize Hz. Aişe de (radıyallahu anhâ) şöyle ifade buyurmuşlardır: "Resûlüllah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) Şaban ayındaki kadar oruçlu olduğu bir ay görmedim."[72]

---

71 Nesâi, *Savm* 70

72 Müslim, *Sıyâm*, 178

Bütün bunların yanı sıra, bir başka hadis-i şerifte Şaban ayında tutulan orucun ne kadar ehemmiyetli olduğu şöyle anlatılmaktadır: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Ashab-ı Kirâm'dan birisine hitaben; 'Sen bu ayın (Şaban ayının) ortalarında bir oruç tuttun mu?' diye sordu. O sahabi, 'Hayır tutmadım' şeklinde cevap verdi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) 'O halde Ramazan'dan çıkıp iftar ettiğinde o tutmadığın oruç yerine iki gün oruç tut.' buyurdu."[73]

Efendimiz'i (sallallahu aleyhi ve sellem) mübarek bir gölge gibi takip eden güzide ashâbı O'na, hayatta karşılaştıkları her durum hakkında sorular sorarak cevabı verilmeyen hiçbir mesele bırakmıyorlardı. İşte bunlardan biri olan Hz. Enes'den (radıyallahu anh) rivayet edilir. "O, on bir ayın sultanı olarak da adlandırılan Ramazan ayından sonra hangi orucun en faziletli olduğunu sorunca Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) şu cevabı alır: "Ramazan'ı ta'zim için Şabân ayında tutulan oruç!" Başka bir defasında Hz. Enes Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem), "Hangi sadaka efdaldir?" şeklinde bir soru daha sorunca, Allah Resûlü bu soruya da, 'Ramazan'da verilen sadaka!' cevabını verir."[74]

Berat Kandili

Şaban ayı içerisinde Berat Kandili vardır. "Berat" kelimesi, "Borçtan, isnat edilen suçtan, ruha azap veren sıkıntılardan kurtulmak, iki şey arasında ilişki olmaması, kişinin bir yükümlülükten kurtulması veya yükümlülüğünün bulunmaması" gibi anlamlara gelir. Bu yüzden Berat Kandili,

---

73 Müslim, *Sıyâm*, 200

74 Tirmizî, *Zekât* 28

Müslümanların kurtuluş vesikası anlamına gelen beratlarını almalarına da vesile olabilecek çok değerli bir gecedir.

Müslümanların Şaban ayının on beşinci gecesinde Allah'ın (celle celâluhû) affı ve bağışlaması ile günahlarından kurtulacağı umularak bu geceye Berat Gecesi denilmiştir. Bu gecenin diğer gecelerden daha fazla ibadet ile geçirilmesinin sebebi, Hz. Muhammed'den (sallallahu aleyhi ve sellem) rivayet edilen şu hadistir: "Allah (celle celâluhû) Şaban ayının yarısında kullarının hallerini gözden geçirir, müşrik ve kindar olanlardan başka herkesin günahlarını affeder."[75] buyuran Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) yeryüzündeki bütün insanların yağan rahmetten istifade etmesi için bize yol gösteriyor.

Şaban'ın ortasındaki geceye Berat isminin dışında; mânen verimli, feyizli, bereketli ve kutsî bir gece olduğu için mübarek gece; iyi değerlendirildiği takdirde günahlardan arınma ve suçlardan temize çıkma imkânı Allah tarafından verildiği için Sâk (Berat, Ferman, Kurtuluş Belgesi) Gecesi; lütuf ve ihsanı aşkın, af ve merhameti engin olan Allah'ın ikram ve iltifatlarına erişildiği için de Rahmet Gecesi denilmiştir.[76]

Yapılacak duaların geri çevrilmeyeceği müjdesinin de verildiği[77] gecelerden biri olan Berat Gecesi'nin mübarekliğini ve özelliklerini ifade eden hadis-i şeriflerden bazıları şöyledir: "Allah Teâlâ, Şaban ayının on beşinci (Berat) gecesinde -rahmetiyle- dünya semâsına iner, orada tecellî eder ve Kelb Kabîlesi'nin koyunlarının tüyleri sayısından daha çok sayıda

---

75 *Tac*, 2/93

76 İbrahim Canan, *Kütüb-ü Sitte*, 3/288.

77 Suyûtî, Celalüddin, *Câmiu's-Sağîr*, 3/454, Beyrut, 1972

günahkârı affeder."[78] Başka bir rivayete göre de Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem), "Şaban'ın ortasındaki geceyi (Berat Kandili'ni), ibadetle değerlendiriniz; gündüzünde de oruç tutunuz! Allah Teâlâ o akşam güneşin batmasıyla dünya semâsında tecellî eder ve fecir doğana kadar, kendisinden af isteyen, rızık isteyen, uğradığı musibetten kurtulup afiyet isteyenlerin olup olmadığını sorarak bu ihtiyaçlarla gelenlerin dertlerine derman olur."[79] buyurmuştur.

Her ne kadar bazı İslâm âlimleri, "*Biz Onu (Kur'ân'ı) kutlu bir gecede indirdik. Çünkü biz haktan yüz çevirenleri uyarırız. O öyle bir gecedir ki, her hikmetli iş, tarafımızdan bir emir ile o zaman yazılıp belirlenir.*" (Duhân, 44/3-6) ayetinin Berat Gecesi'ne işaret ettiğini söylemiş olsalar da, İslâm âlimlerinin çoğunluğuna göre bu gece Kadir Gecesi'dir. Çünkü diğer âyetlerde Kur'ân'ın Ramazan ayında[80] ve Kadir Gecesi'nde[81] indiği açıkça bildirilmektedir. Bu iki farklı görüşü sonradan ele alan İslâm âlimleri, bu konuda şöyle bir neticeye varmışlardır: Bu takdirde Kur'ân'ın tamamının Berat gecesi Levh-i Mahfuz'dan dünya semâsına indiği, Kadir Gecesi'nde de görevli kâtipler tarafından yazılıp, âyetlerin Cebrâil (aleyhisselâm) tarafından Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) peyderpey indirilmeye başlandığı şeklinde bir yorum ortaya çıkmaktadır ki bazı müfessirler bu görüşü benimsemişlerdir.[82] Bu gecede Kur'ân-ı Kerim Levh-i Mahfuz'dan alınmış ve bir bütün halinde dünya semâsına indirilmeye başlanmış-

78 Tirmizî, *Savm*, 39; İbn Mace, *İkâme*, 191

79 İbn Mace, *İkâme*, 191.

80 Bkz. Bakara, 2/185

81 Bkz. Kadr, 97/1

82 Elmalılı Hamdi Yazır, *a.g.e.*, 5/4293-4295

tır. Bu hakikate işaret eden Bediüzzaman Hazretleri şöyle der: "Berat gecesinde, beşerin kader programı nev'inden bir İlâhî icraat yapıldığı için, bu gece Kadir Gecesi kudsiyetindedir; ve bütün senenin bir çekirdeği hükmündedir."[83] Bu gece hürmetine, pek çok günah bağışlandığı için geceye Berat Gecesi denilmiştir. Yine Ömer Nasuhi Bilmen'in ifadeleri içerisinde bu gece ile ilgili özellikler şöyle sıralanabilir: "Bu gece mahlûkatın bir sene içindeki rızıklarına, zengin veya fakir, aziz veya zelil olacaklarına, diriltilip öldürüleceklerine ve ecellerine dair Allah tarafından meleklere malûmat verileceği beyan olunmaktadır."[84]

Bazı âlimlere göre Berat Gecesi'nde; emirlerin Levh-i Mahfuz'dan yazılmasına başlanır, kâtip melekler bu geceden, gelecek senedeki aynı geceye kadar olacak olan vak'aları yazar ve bu işler Kadir Gecesi bitirilir. Rızıklarla alâkalı defter Hz. Mikail'e (aleyhisselâm); harpler, zelzeleler, sâikalar (yıldırımlar), çöküntülerle ilgili defter Hz. Cebrail'e (aleyhisselâm); amellerle alakalı defter, dünya göğünün sahibi olan Hz. İsrâfil'e (aleyhisselâm); musibetlere ait nüsha da Hz. Azrail'e (aleyhisselâm) teslim olunur.[85]

İslâm kaynaklarında Berat Gecesi'nde beş hasletin varlığından da bahsedilmektedir:

1- Bu gecede her önemli işin hikmetli bir şekilde ayrımı ve seçimi yapılır.

2- Bu gece yapılan ibadetin (kılınan namazların, okunan Kur'ân'ların, yapılan dua ve zikirlerin, tevbe ve istiğ-

83 Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat*, s. 601, Envar Neşriyat, İstanbul, 1989
84 Ömer Nasuhi Bilmen, *a.g.e.*, s. 188.
85 İbrahim Canan, *Kütüb-ü Sitte*, 3/287.

farların), gündüzünde tutulan oruçların fazileti çok büyüktür.

3- Bu gece, ilâhî ihsan, feyiz ve bereketle dopdolu bir gecedir.

4- Bu gece, mağfiret (bağışlanma) gecesidir.

5- Resûl-i Ekrem'e (sallallahu aleyhi ve sellem) şefâat hakkının tamamı (şefâat-ı tâmme) bu gece verilmiştir.

Bu gece her tarafı kaplayan rahmet, merhamet ve lütuftan tevbe etmedikleri takdirde şu kimseler istifade edemezler:

1- Allah'a ortak koşanlar.

2- Kalpleri düşmanlık hisleriyle dolu olup insanlarla zıtlaşmaktan başka bir şey düşünmeyenler.

3- Müslümanların arasına fitne sokanlar.

4- Akraba bağını koparanlar.

5- Gurur ve kibir sebebiyle elbiselerini yerde sürüyenler.

6- Anne ve babalarına isyanda devam edenler.

7- Devamlı içki içenler.[86]

---

86 İbn Mace, *İkâme*, 191.

BEŞİNCİ BÖLÜM

RAMAZAN AYI VE KADİR GECESİ

RAMAZAN AYI VE KADİR GECESİ

On Bir Ayın Sultanı: Ramazan

Üç Aylar'ın sonuncusu olan Ramazan, on bir ayın sultanı ve ayların en faziletlisidir. Zira bu ayda, Kur'ân inmeye başlamış ve bu ay boyunca oruç tutmak farz kılınmıştır.[87] Ramazan, kelime olarak aynı zamanda Allah'ın isimlerinden biridir. "Şehr-ü Ramazan" Allah ayı mânâsındadır. Resûlüllah'tan rivayet edilen şu hadiste, bu mânâ gayet açık bir şekilde görülmektedir: "Ramazan geldi, Ramazan gitti, şeklinde konuşmayınız. Ramazan ayı geldi, Ramazan ayı gitti deyiniz. Çünkü Ramazan, Allah'ın isimlerinden bir isimdir."[88]

Ramazan kelimesi "kızgın taş" mânâsına gelen "r-m-d" kelimesinden türetilmiştir. Bu kelimenin sözlük mânâsı düşünüldüğünde şu akla gelir: Nasıl ki kızgın taş etrafındaki şeyleri yakıp yok ediyorsa Ramazan da kulların

87 Bkz. Bakara, 2/185
88 Bediüzzaman, *Sözler*, s. 309

günahlarını bu şekilde yok ettiği için bu aya bu isim verilmiştir.[89] Bazıları da, Ramazan kelimesinin "yağan yağmur" mânâsına gelen "Râmıd" kelimesinden türediğini; yağmurun yağması neticesinde yeryüzünün temizlenmesi gibi Ramazan ayının da insanların günahlarını aynı şekilde temizlemesi sebebiyle ona bu ismin verildiğini söylemişlerdir.

Kur'ân'ın indirilmeye başlandığı bu ay içinde, Kur'ân-ı Kerim'deki ifadesiyle bin aydan daha hayırlı olan "Kadir Gecesi" vardır. Bu gece Allah'ın müminlere bağışladığı çok yüce bir ikramıdır. Aslında bu ikram Üç Aylar'ın başlamasıyla artarak devam eder. Kadir Gecesi, tabiri caizse Üç Aylar'la başlayan ikramın finali olarak değerlendirilebilir. İkram sahibinin ikramına ve davetine icâbet etmemek nasıl ki hoş karşılanmıyorsa, bu ikram ve davete de bu açıdan yaklaşmak ve mutlaka bu mübarek günleri Allah tarafından verilmiş bir ikram olarak değerlendirmek gerekir.

O (s.a.s.) Ümmetini Ramazan'a Hazırlıyordu

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ümmetini Ramazan ayı gelmeden önce mânevî anlamda hazırlamıştır. Bunun için kendisi oruç tutarak, sadaka vererek ve geceleri kalkıp namaz kılarak ümmetine bu ayların nasıl değerlendirilmesi gerektiğini de bizzat göstermiştir. Allah Resûlü Receb ve Şaban aylarının faziletine dâir söylediklerinin yanı sıra, Ramazan ayının faziletinde erişilmez bir ay olduğunu belirtmiştir. Ramazan ayının Kur'ân ve oruç ayı olduğunu

89 Bediüzzaman, *Mektubat*, s. 476; *Hutbe-i Şamiye*, s. 124; *Sünûât-Tulûât-İşârât*, s. 13.

yaşantısıyla anlatan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu aydaki cömertliği ile ayrı bir hususa da değinmiştir. Bu ayın mükâfatı paha biçilmezdir. Bu yüzden bu ayın değerini ancak Allah (celle celâluhû) bilebilir.

Bütün bu ifadelerle Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetini gün gün, adım adım Ramazan'a ve onda coşan rahmete hazırlayıp, onların ebedî kurtuluşunu arzulamıştır.

Şimdi Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan ve oruçla ilgili hadislerine göz atalım:

⇨ Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu aylarda sürekli Ramazan'a hasret bir halde yaşarken bir yandan da, "Allah'ım bize Receb'i ve Şaban'ı mübarek ve bereketli kıl ve bizi Ramazan'a eriştir."[90] diye dua etmiştir. Ramazan'a eriştikten sonra da, her zaman olduğu gibi kullukta sürekli zirvede bulunan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), yine aynı şekilde davranarak kendisini Ramazan'a kavuşturan Rabbine şükür ve niyazlarını kat kat artırmıştır. Ebû Hureyre (radıyallahu anh) Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) oruç konusunda şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: "Oruç (mümini günahlardan koruyan bir) kalkandır. Sizden biriniz oruçlu iken oruçlu olduğunu bildirsin. Eğer bir kimse kendisine sataşır, ya da döğüşmeye tahrik ederse, (Ben orucum) desin." buyurdu.[91]

⇨ Yine Ebû Hureyre'den (radıyallahu anh) gelen rivayette Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Oruç, Cehennemden koruyan bir kalkandır. Fakat kalkan yırtılıp paralanmadıkça..." Bunun üzerine sahabeler, "Ya

---

90 Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, 1/186, Hadis no: 554
91 Müslim, *Sıyâm* 164

Resûlüllah, orucu hangi şey paralayıp yaralar?" diye sormuşlar, Allah Resûlü de, "Yalan, gıybet (dedikodu) orucu yırtar ve paralar!" cevabını vermiştir.[92]

➩ Bir başka hadise göre ise; Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabelerini kesin bir emirde bulunmaksızın Ramazan gecelerini ihyâya teşvik ederdi. Bu maksatla derdi ki: "Kim Ramazan gecesini, sevabına inanarak ve bunu elde etmek niyetiyle namazla ihyâ ederse geçmiş günahları affedilir." Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) -bu tavsiyesi herhangi bir değişikliğe uğramadan- vefat etti. Bu durum (yani teravihin ferden kılınması, cemaatle kılınmaması) Hz. Ebubekir'in (radıyallahu anh) hilâfeti zamanında da; Hz. Ömer'in (radıyallahu anh) hilâfetinin başında da böyle devam etti.[93]

➩ Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan ayında, özellikle de son on gününde büyük bir gayret içerisine girdiğini ise şu hadisten öğreniyoruz: "Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan ayında, diğer aylarda görülmeyen bir gayrete girerdi. Ramazanın son on gününde ise çok daha şiddetli bir gayrete geçerdi. Son on günde geceyi ihyâ eder, ailesini de (gecenin ihyâsı için) uyandırırdı, izarını da bağlardı."[94] Bu hadisten de Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan'ın son günlerini tamamen kulluğa ayırdığını, bu sebeple ailevî münasebete de ara verdiğini anlamaktayız.

➩ Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) bir Ramazan sünneti olarak, büyük bir aşkla kıldığı teravih namazı ile

---

92 Buhârî, *Savm* 2, 9

93 Buhârî, *Teravih* 1; Müslim, *Müsâfirîn* 174

94 Buhârî, *Fadlu Leyleti'l-Kadr* 5

ilgili olarak da şu haberi görmekteyiz: "Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) (bir gece) mescidde (nâfile) namaz kılmıştı. Birçok kimse de (ona iktida ederek) namaz kıldı, (Sabah olunca "Resûlüllah geceleyin mescidde namaz kıldı" diye konuştular.) Ertesi gece de Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) namaz kıldı. (Halk yine olanları konuştu, katılacakların) sayısı iyice arttı. Üçüncü (veya dördüncü) gece halk yine toplandı. (Öyle ki mescid, insanları alamayacak hale gelmişti.) Ancak Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) (bu dördüncü gecede) yanlarına çıkmadı. Sabah olunca Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem): "Yaptığınızı gördüm. Size çıkmamdan beni alıkoyan şey, namazın sizlere farz oluvermesinden korkmamdır" dedi. İşte bu hâdise Ramazan'da cereyan etmişti.[95]

➪ Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan'da, mescidin bir kenarında namaz kılmakta olan bir gruba uğramıştı. "Bunlar ne yapıyorlar?" diye sordu. "Bunlar, Kur'ân-ı Kerim'den fazla ezber bilmeyen kimselerdir. Übeyy ibn Ka'b (radıyallahu anh) bunlara namaz kıldırıyor!" dediler. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem): "İsabet etmişler, bu davranış ne kadar iyi!" buyurdular.[96]

➪ Başka bir hadis de şu şekildedir: Sahabe Efendilerimiz anlatıyor. Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) ile (bir Ramazan) ayında beraber oruç tuttuk. Ay boyunca bize son yedi güne kadar hiç (ziyade) namaz kıldırmadı. Ayın son yedinci gününde gecenin üçte biri geçinceye kadar bize namaz kıldırdı. Altıncı gününde yine bir şey kıldırmadı.

---

95 Buhârî, *Salatu't-Teravih* 1

96 Ebû Dâvûd, *Salat* 318

Beşinci gününde gecenin yarısı geçinceye kadar namaz kıldırdı. Kendisine: "Bu gecemizin geri kalan kısmında da bize nâfile kıldırsanız!" dedik. Talebimize karşı: "Kim imamla namaza başlar, sonuna kadar devam ederse, kendisine gecenin tamamını namazla geçirmiş (sevabı) yazılır." buyurdular. Sonra Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) aydan son üç gece kalıncaya kadar başka namaz kıldırmadılar. Üçüncü gece bize namaz kıldırdılar. Ehline ve kadınlarına dua ettiler. Bize (o kadar uzun) namaz kıldırdılar ki "felah"ı kaçırmaktan korktuk. (Ebû Zerr'e): "Felah" nedir diye soruldu, "sahur" cevabını verdi. (Sonra ayın geri kalan kısmında bize namaz kıldırmadı.)[97]

➪ Übeyy b. Ka'b der ki: "Ramazan'da (teravih) namazından ayrılıp, hizmetçilerden alelacele sahur yemeği getirmelerini isterdik, çünkü vaktin çıkmasından korkardık."[98]

➪ Said İbn Cübeyr'e (radıyallahu anh) Recep ayındaki oruçtan sorulunca şu cevabı vermiştir: Ben İbn Abbas'ı (radıyallahu anh) dinledim. O, şöyle demişti: "Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) Recep ayında bazı yıllarda öyle oruç tutardı ki biz, '(galiba) hiç yemeyecek (ayın her gününde tutacak).' derdik. (Bazı yıllarda da öyle) yerdi ki biz, '(galiba) hiç tutmayacak' derdik."[99] Bu hadis de Efendimiz'in oruç ibadetine ne kadar ehemmiyet verdiğini anlatmaktadır.

➪ Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: "Ademoğlunun her ameli katlanır. (Zira Cenâb-ı Hakk'ın bu husustaki sünneti şudur): "Hayır ameller en az on misliyle ya-

97 Ebû Dâvûd, *Salat* 318
98 Muvatta, *es-Salat fî Ramazan* 7
99 Buhârî, *Savm* 53

zılır, bu yedi yüz misline kadar çıkar. Allah Teâlâ Hazretleri şöyle buyurmuştur: “Oruç bu kâideden hariçtir. Çünkü o sırf benim içindir, ben de onu (dilediğim gibi) mükâfatlandıracağım. Zira kulum benim için şehvetini, yiyeceğini terketmiştir.”, “Oruçlu için iki sevinç vardır: Biri, orucu açtığı zamanki sevincidir, diğeri de Rabbine kavuştuğu zamanki sevincidir. Oruçlunun ağız kokusu, Allah indinde misk kokusundan daha hoştur.”[100]

➩ Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: “Kim Allah Teâlâ yolunda bir gün oruç tutsa, Allah onunla ateş arasına, genişliği semâ ile arz arasını tutan bir hendek açar.”[101]

➩ Sahabe’den biri: Ey Allah’ın Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), bana öyle bir amel söyle ki (yaptığım takdirde) Allah beni mükafatlandırsın.” deyince Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), “Sana orucu tavsiye ederim, zira onun bir benzeri yoktur.” buyurmuşlardır.[102]

➩ Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: “Cennette Reyyan denilen bir kapı vardır. Oradan sadece oruçlular girer. Oruçlular girdiler mi artık o kapı kapanır, kimse oradan giremez.”[103]

➩ Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) başka bir hadislerinde şöyle buyurmuşlardır: “Kim bir oruçluya iftar ettirirse, kendisine onun sevabı kadar sevap yazılır. Üstelik bu sebeple oruçlunun sevabından hiçbir eksilme olmaz.”[104]

---

100 Müslim, *Sıyâm* 164

101 Tirmizî, *Cihâd* 3

102 Nesai, *Sıyâm* 43

103 Buhârî, *Savm* 4, Müslim, *Sıyâm* 166

104 Tirmizî, *Savm* 82

➪ Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: "Ramazan ayı girdiği zaman cennetin kapıları açılır, cehennemin kapıları kapanır ve şeytanlar da zincire vurulur."[105] Nesâî'nin bir rivayetinde şöyle denilmiştir: "Bir münâdî, her gece şöyle nidâ edip bağırır: "Ey hayır isteyen, gel! Ey şer isteyen kendini şerden tut!"[106]

➪ Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) başka bir hadislerinde de sahur ile ilgili şöyle buyurmuşlardır: "Sahur yemeği yiyin, zira sahurda bereket var.",[107] "Bizim orucumuzla Ehl-i Kitab'ın orucunu ayıran fark sahur yemeğidir."[108]

➪ Selman-ı Farisî Hazretleri'nin, Efendimiz'den (sallallahu aleyhi ve sellem) naklettiği bir hadiste de müminlere çok güzel müjdeli haberler veriliyor: "Şaban'ın son gününde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bize verdiği bir hutbelerinde şöyle buyurdular: 'Ey insanlar, büyük bir ay yaklaştı. Rahmeti üzerinizi kapladı. Bu öyle mübarek bir ay ki, içinde bin aydan daha hayırlı bir gece, Kadir Gecesi vardır. Allah Teâlâ Hazretleri, bu ayın gündüzlerinde orucu farz, gecelerinde namazı tetavvu (çok sevap) olarak meşrû kıldı. Bu ayda hayırdan bir haslete yaklaşan veya bir farzı yapan bir kimse öteki aylarda yetmiş farzı işlemiş gibi olur. Bu ay Allah için açlık ve susuzluğun, taat ve ibadetin meşakkatlerine sabır ve tahammül ayıdır. Sabrın mükâfatı cennettir. Bu ay lütuf ve ihsan ayıdır. Bu ay, müminin rızkını artırmaya ve bereketlendirmeye

105 Buhârî, *Savm* 5
106 Nesai, *Savm* 5
107 Buhârî, *Savm* 20; Müslim, *Sıyâm* 45
108 Müslim, *Sıyâm* 46

vesile olur. Bu ayda oruçluya iftar ettiren bir kimsenin günahı bağışlanır ve iftar edenin de sevabından bir şey eksilmez. Kendisine yedirene verilen sevap kadar ona da verilir.' Bu arada sahabelerden bazıları 'Ya Resûlüllah bizim çoğumuz oruçluya iftar ettirecek yiyeceğe malik değiliz. Biz bu sevaptan mahrum mu kalacağız?' diye sorunca Allah Resûlü 'Ey Ashabım! Allah Teâlâ bu sevabı bir hurma, yahut bir içim su veyahut bir bardak süt ile de verir. Bu ay öyle bereketli bir aydır ki; onun evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu da ateşten kurtulmaktır. Bir kimse bu ayda hizmetçisinin vazifesini hafifletirse Allah Teâlâ'da onu mağfiret ederek cehennemden âzâd eder. Ey Ashabım! Bu ayda oruçlu olan kimseye su içireni Allah Teâlâ benim havzımdan sular; o kimse ebediyen susamaz."[109]

Bediüzzaman'ın Gözüyle Ramazan

Dine ait bütün değerlere alabildiğine sahip çıkan Bediüzzaman Hazretleri'nin bu tavrını, bütün mübarek gün ve gecelerde yaptığı ibadetler ve ifade ettiği hakikatlerden daha iyi anlıyoruz. O, bu dünyayı bir imtihan dünyası olarak yaratan Cenâb-ı Allah'ın çok mühim bazı şeyleri, pek çok şeyin içinde sakladığına şöyle dikkat çekiyor. "Meselâ, Leyle-i Kadri (Kadir Gecesi'ni) umum Ramazan'da,[110] duaların kabul edileceği anı Cum'a gününde[111] makbul

109 Buhârî, *Savm* 4, Müslim, *Sıyâm* 166

110 Buhârî, *İman*, 36

111 Buhârî, *Cum'a* 37

kulunu insanlar içinde, eceli ömür içinde[112] ve kıyametin vaktini dünyanın ömrü içinde[113] saklamıştır."[114]

Kur'ân Ayı

Bediüzzaman Hazretleri, Ramazan-ı Şerif'i öncelikle bir Kur'ân ayı olarak ele alıp değerlendirir. Ramazan, Kur'ân'ın dünya semâsına inme zamanı olması yönüyle, bu semâvî hitâba mazhariyet için insanın kötü arzularından sıyrılıp âdeta bir melekiyet kazanması gerekir. İnsanın, Kur'ân sanki yeni iniyor gibi aşk ve şevkle onu okuyup, ondaki hitabı Resul-i Ekrem'den (sallallahu aleyhi ve sellem), Cebrail'den (aleyhisselâm) dinliyor gibi dinlemesi ve bu haliyle kutsî bir hale mazhar olması şarttır.

Bediüzzaman Hazretleri bu ayda ecir ve mükâfatın kat kat artacağını ifade ederek şöyle der: "Ramazan-ı Şerif'te yapılan amellerin sevapları bire bindir. Hadislerin ifadesi ile Kur'ân-ı Hakîm'in her bir harfinin on sevabı vardır. On cennet meyvesi kazandırır. Ramazan-ı Şerif'te her bir harfin, on değil bin ve Âyetü'l-Kürsî gibi âyetlerin her bir harfi binler sevap kazandırır ve bu durum Ramazan'ın cumalarında daha hayırlıdır."[115]

Üstad Hazretleri, hatıralarında bu ayın bereketi sadedinde, bir okka balın, arkadaşlarıyla beraber, bir Ramazan boyunca kendilerine yettiğini ve yine küçük olmasına rağ-

112 Bkz. Lokman, 31/34
113 Bkz. A'raf, 71/87, Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 5/389
114 Bediüzzaman, *Yirmidördüncü Söz*, *Sekizinci Asıl*, s. 149, Nesil Yay., İstanbul, 1996
115 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, *Yedinci Nükte*, s. 540, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

men bir tavuğun yumurtlamaya başladığını, ay boyunca bu halinin devam ettiğini haber verir.[116]

Hikmetlerle Bezeli Bir Ay

"Ramazan Risalesi"nin birinci kısmında, orucun; İslâm'ın beş rüknünden biri olmakla beraber, şeâir-i İslâmiye'nin en büyüğü kabul edildiğini[117] ifade eden Bediüzzaman Hazretleri, risalenin ikinci kısmında ise, "İşte Ramazan-ı Şerif'teki orucun hikmetleri; hem Cenâb-ı Hakk'ın Rubûbiyetine, hem insanın sosyal hayatına, hem şahsi hayatına, hem nefsi terbiyesine, hem Allah'ın nimetlerinin şükrüne bakan hikmetleri var." diyerek onda bulunan pek çok hikmetleri beyan eder. Daha sonra şu hususlar kaydeder:

"Sayısız nimetleriyle yeryüzünü âdeta bir sofra gibi donatan Cenâb-ı Hakk olmasına rağmen, sebepler dairesi içinde hareket eden insanların, bazen 'Mün'im'i Hakîkî'yi (Gerçek nimet vereni) unutup gaflete düştükleri görülmektedir. Ramazan'la beraber inananlar, düzenli bir ordu halini alıp; iftar vakti Sultan-ı Ezeli'nin bu sofrasına âdeta 'Buyurunuz!' emrini beklemekte ve bu itâatkar tavırlarıyla da Rahmeti Sonsuz'a karşı kulluk örneği sergilemektedirler."[118]

Nefis Terbiyesi İçin Bir Vasıta

Üstad Hazretleri, orucun nefsi terbiye etmeye yönelik hikmetleri bağlamında şu hususlara işaret eder: "Oruçla

116 Bediüzzaman, *On Dokuzuncu Lem'a*, s. 659, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996
117 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, s. 538,, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996
118 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, s. 539, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

beraber herkes anlar ki; kendisine izin verilmedikçe en küçük bir şeye dahî el uzatamaz. Ve bu vesileyle de kendisinin malik değil, memlük; hür değil, kul ve köle olduğunu anlar. Neticede nihayetsiz aczini, fakrını, kusurunu görmüş ve bir şükr-ü mânevî eliyle rahmet kapısını çalmağa hazır hale gelmiş olur."

Bediüzzaman Hazretleri, "Eğer insan nefsine açlık çektirme mecburiyeti olmazsa, şefkat vasıtasıyla yapmakla yükümlü olduğu ihsan ve yardımları yapamaz; yapsa da tam olamaz." diyerek de orucun; zenginleri, fakirlerin yardımına çağırdığını; toplumda önemli bir fonksiyon edâ eden zekât ve sadaka müessesesinin devamını sağladığını ifade eder.[119]

Nefsi Frenleyen Tek Şey: Açlık

Ramazan-ı Şerif'in orucu, doğrudan doğruya nefsin benlik ve kibrini kırmak ve acizliğini göstermekle kulluğunu bildirmek yönündeki hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Nefis Rabbisini tanımak istemiyor; firavun gibi kendi ilâhlık istiyor. Ne kadar azaplar çektirilse, o benlik ve kibir damarı onda kalır. Fakat açlıkla o damarı kırılır. İşte, Ramazan-ı Şerif'teki oruç, doğrudan doğruya nefsin firavunluk cephesine darbe vurur, kırar. Acizliğini, zaafını, fakirliğini gösterir, kul olduğunu bildirir.

Hadisin rivayetlerinde vardır ki: Cenâb-ı Hakk nefse demiş: "Ben kimim, sen kimsin?"

Nefis demiş: "Ben benim, Sen sensin." Nefse azap ver-

[119] Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, s. 539, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

miş, Cehenneme atmış, yine sormuş. Yine aynı cevabı vermiş. Hangi çeşit azâbı vermişse, benlikten vazgeçmemiş.

Sonra açlıkla azap vermiş. Yani aç bırakmış. Yine sormuş: "Men ene? Ve mâ ente? (Yani ben kimim, sen kimsin?)" Bu sefer nefis şöyle cevap vermiş: "Ente Rabbiye'r-Rahîm, ve ene abdüke'l-âciz." Yani, "Sen benim Rabb-i Rahîmimsin. Ben senin âciz bir kulunum."[120]

Sadece Mide Değil

Bediüzzaman Hazretleri, Ramazan Risalesi'nde Ramazan ayı ve orucun sosyal bünye üzerindeki etkisinin üzerinde önemle durarak, orucun sadece midenin aç bırakılması demek olmadığını ifade eder ve şöyle der: "Mide gibi bütün duyguları; gözü, kulağı, kalbi, hayali, fikri gibi insan organlarına dahi bir çeşit oruç tutturmaktır. Yani onu, haramlardan ve boş şeylerden el çektirmek ve her birisine mahsus kulluğa sevketmektir. Meselâ; dilini yalandan, gıybetten ve kötü konuşmaktan ayırmakla ona oruç tutturmak gibi. Ve o dili, Kur'ân okumak ve zikir ve tesbih ve salâvat ve istiğfar gibi şeylerle meşgul etmek gibi. Gözünü mahremi olmayana bakmaktan ve kulağını fena şeyleri işitmekten menedip, gözünü ibrete ve kulağını hak söz ve Kur'ân dinlemeye yönlendirmek gibi diğer organlara da bir çeşit oruç tutturmaktır."[121]

Üstad Hazretleri oruçla ilgili bir başka değerlendirmesinde ise onun, maddî olmakla beraber aynı zamanda mânevî

120 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, s. 541, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996
121 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, s. 541, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

bir perhiz ve zorluklar karşısında sabra alıştıran bir vasıta olmasına vurgu yaparak şöyle der: "İnsanın nefsi, yemek-içmek hususunda istediği gibi hareket ettikçe, hem şahsın maddî hayatına tıbben zarar verdiği gibi; hem helâl-haram demeyip rastgelen şeye saldırmak, âdeta mânevî hayatını da zehirler. Daha kalbe ve ruha itaat etmek o nefse güç gelir. Serkeş bir şekilde hareket eden onun dizginini eline alır. Daha insan ona binemez; o insana biner. Ramazan-ı Şerif'te oruç vasıtasıyla bir çeşit perhize alışır; ruh terbiyesine çalışır ve emir dinlemeyi öğrenir."[122]

Bir Tek Gecede Seksen Üç Seneye Denk Gelen Mânevî Bir Ömür

Bediüzzaman Hazretleri her fırsatta Ramazan gibi mübarek gün ve gecelerin özelliklerine vurgu yaparak, bu muhteşem fırsatların, kendilerine yakışır bir güzellikte ihyâ edilmesini ister. Bu çerçevede, "Hususan Şaban ve Ramazan'da akıldan ziyade kalp hissedardır, ruh hareket eder, maddî-mânevî füyûzât hisleri nasibini alır." der.[123] Ardından riselelerin birkaç yerinde bir hazine olarak değerlendirdiği Kadir Gecesi ile ilgili şu çarpıcı ifadeleri kullanır:

"Mübarek Ramazan'ın Kadir Gecesi'nin sırrıyla, seksen üç sene bir mânevî ömrü kazandırması hikmetiyle ve Risale-i Nur'un şakirtlerindeki sırr-ı ihlasla, bu Ramazan-ı Şerif'te, herbirimiz umum arkadaşlarına niyet edip dualarına amin demeli ki, birisi kazansa herbiri hissedar olur."[124]

122 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, s. 541, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996
123 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, s. 533, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996
124 Bediüzzaman, *Kastamonıu Lâhikası*, s. 1637, Mektup No: 113, Nesil Yay., İst., 1996

Bediüzzaman Hazretleri talebelerine gönderdiği bir mektupta onların Ramazan'larını şöyle tebrik eder: "Sizin mübarek Ramazan-ı Şerifi'nizi tebrik ediyoruz. Cenâb-ı Erhamü'r-Râhimîn bu Ramazan-ı Mübâreke'nin hürmetine, Rahmeten li'l-âlemin olan Rasul'ü Ekrem aleyhissalatü vesselam'ın ümmetine rahmetiyle imdâd eylesin! Amin. Âsâr-ı gadab-ı İlâhî olan âfât ve dalâletlerden muhafaza eylesin! Amin. Ve Risale-i Nur şakirtlerini neşr-i envar-ı Kur'âniye'de muvaffak eylesin! Amin."[125]

Ayrı bir yerde de şunları kaydeder:

"Ramazan-ı Şerifin orucu, Kur'ân-ı Hakîm'in nüzûlüne (yeryüzüne inmesi) baktığı cihetle ve Ramazan-ı Şerif, Kur'ân-ı Hakîm'in en mühim zaman-ı nüzûlü olduğu cihetindeki çok hikmetlerinden birisi şudur ki: Kur'ân-ı Hakîm, madem Şehr-i Ramazan'da nüzûl etmiş. O Kur'ân'ın zaman-ı nüzûlünü istihzar (hazırlama) ile, o semâvî hitabı hüsn-ü istikbal etmek için Ramazan-ı Şerif'te nefsin hâcât-ı süfliyesinden (adi ve boş ihtiyaçlar) ve mâlâyâniyat-ı hâlâttan tecerrüt (boş uğraşlardan uzaklaşma) ve ekl ve şürbün (yeme içme) terkiyle melekiyet (meleklik) vaziyetine benzemek ve bir surette o Kur'ân'ı yeni nâzil oluyor gibi okumak ve dinlemek ve ondaki hitâbât-ı İlâhiye'yi (ilâhî konuşmalar) güya geldiği ân-ı nüzûlünde dinlemek ve o hitabı Resul-i Ekrem'den (sallallahu aleyhi ve sellem) işitiyor gibi dinlemek, belki Hazret-i Cebrâil'den (aleyhisselâm), belki Mütekellim-i Ezelî'den dinliyor gibi bir kutsî hâlete mazhar olur. Evet, Ramazan-ı Şerif'te güya Âlem-i İslâm bir mescid hükmüne geçiyor. Öyle bir mescid ki, milyonlarla ha-

125 Bediüzzaman, *Kastamonıu Lâhikası*, Mektup No: 108, s. 1635, Nesil Yay., İst., 1996

fızlar, o mescid-i ekberin köşelerinde o Kur'ân'ı, o Hitab-ı Semâvî'yi arzlılara işittiriyorlar.

Ramazan-ı Şerif'te amellerin sevapları bire bindir. Kur'ân-ı Hakîm'in, Nass-ı Hadîs'le (kesin ve tartışılmaz olan hadis), herbir harfinin on sevabı var; on hasene sayılır, on meyve-i cennet getirir. Ramazan-ı Şerif'te herbir harfin on değil, bin; ve Âyetü'l-Kürsî gibi âyetlerin herbir harfi binler; ve Ramazan-ı Şerif'in Cumalarında daha ziyadedir. Ve Leyle-i Kadir'de otuz bin hasene sayılır. Evet, herbir harfi otuz bin bâki meyveler veren Kur'ân-ı Hakîm, öyle bir nuranî şecere-i tûbâ (tûbâ ağacı) hükmüne geçiyor ki, milyonlarla o bâki meyveleri Ramazan-ı Şerif'te müminlere kazandırır. İşte, gel, bu kudsî, ebedî, kârlı ticarete bak, seyret ve düşün ki, bu hurufâtın (harfler) kıymetini takdir etmeyenler ne derece hadsiz bir hasârette (zarar, ziyan) olduğunu anla. İşte, Ramazan-ı Şerif âdeta bir âhiret ticareti için gayet kârlı bir meşher, bir pazardır. Ve uhrevî hasılat için gayet münbit (verimli) bir zemindir. Ve neşvünemâ-i a'mâl (amellerin boy verip büyümesi) için, bahardaki nisan yağmurudur. Saltanat-ı Rububiyet-i İlâhiye'ye karşı ubudiyet-i beşeriyenin resmî geçit yapmasına en parlak, kudsî bir bayram hükmündedir. Evet, Ramazan-ı Şerif, bu fâni dünyada, fâni ömür içinde ve kısa bir hayatta, bâki bir ömür ve uzun bir hayat-ı bâkiyeyi tazammun eder (içine alır), kazandırır. Evet, bir tek Ramazan, seksen sene bir ömür semerâtını (meyveler) kazandırabilir. Kadir Gecesi ise, Kur'ân âyetleri ile, bin aydan daha hayırlı olduğu, bu sırra bir hüccet-i kâtıadır (kesin bir delildir).[126]

---

126 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, s. 540, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

Bizim Ramazanlarımız

İnanan insanın dünyasında Ramazan'ın başka bir yeri ve özel bir mânâsı olduğuna işaret eden Fethullah Gülen Hocaefendi, onun gelişini, "O, gelirken yolu gözlenen nazlı bir misafir gibi gelir; giderken de -bayramlar muvakkaten (geçici olarak) sînelerimizi serinletebilir- içimize bir gurûb burukluğu salar öyle gider. Ramazan, bizim dünyamızda o kadar sıcak, o kadar candan ve o kadar bizimle uyuşmuştur ki, onu her misafir edişimizde, bin seneden beri gele-gide, millî töre, millî kültür ve millî karakterimizle kaynaşmış, bütünleşmiş, bizimle içli-dışlı olmuş bir kardeşle, bir arkadaşla karşılaşıyor gibi oluruz." şeklinde muhteşem ifadelerle anlatır ve şöyle devam eder:

"Ramazan'da ve hele bizim ülkemizdeki Ramazanlar'da, inanmış sînelerden kopup gelen, mâbetlerde yankılanıp sokak, çarşı-pazar her tarafa ulaşan tekbirler, tehliller, temcitler, gönülleri öylesine rikkate getirir, öylesine yumuşatır ve onları öylesine bütünleştirir ki; kaderin bu talihli bendeleri sayesinde herkes, âdeta ülkenin bir baştan bir başa pek çok köşesi, maksûresi, mahfili bulunan büyük bir mâbede dönüştüğünü, genç-ihtiyar, kadın-erkek, köylü-kentli bütün insanımızın da bu geniş caminin cemaati haline geldiğini sanır.

İşte her şeyin bu ölçüde zaman ve mekân üstü bir derinliğe ulaştığı ve her anın ayrı bir "eşref saat" seviyesine yükseldiği Ramazan ve ondaki bütün dakikalar; hususiyle Rabb'e yürüme ve yükselme rıhtımları, rampaları sayılan sahur, iftar ve teravih vakitlerinde her hareket ve

davranış öyle büyülü bir hal alır ki; âdeta gökler ve gökler ötesi âlemlerin ışıkları, sesleri başımıza dökülüyor gibi olur ve bize kendi tesbih, tehlil ve hamd ü senâlarımız içinde, annelerimizin yüreklerinden kopup gelen ninniler kadar içli ve sıcak, meleklerin ta'zîm ve tebcilleri kadar da derin ve mehîp mülâhazalardan ne büyülü mazmunlar fısıldar!..

Ramazan'ı, tam Ramazanlaşıp kendi derinliğiyle duyabildiğimiz ölçüde, bütün benliğimizi bir yumuşaklık, bir sıcaklık sarar.. Her yanımızda tatlı tatlı duygu meltemleri esmeye başlar.. Ve o, âşinâ olduğumuz bir nefes gibi bize aşk u vuslattan neler neler söyler!

… Ramazan'ın bizi terk etmesini hiç istemiyoruz; biz istemiyoruz; ama bir bir gelen her şeyin sırası gelince bir bir gittiği gibi, o da aramıza sevindiren bir konuk olarak gelip bir müddet kaldıktan sonra, bir misafir gibi de ayrılıp gidiyor... Ve ardından da bu muhteşem ayın bütün vâridâtına vâris-i has olarak bayram geliyor."[127]

Kur'ân Ayı: Ramazan

Ramazan'ın beraberinde getirdiği bolluk, bereket, huzur, saadet ve binbir güzelliklerle, zemini kaypak gündemimizi bir çırpıda lahutîliğe, ebedîliğe oturtuverir. Ramazan'da inanmış gönüller daha rahat, daha fedâkar, daha farklı, gerçeğe, öteye ayarlı bir gündemin dayanılmaz hafifliğiyle mest olur.

Kur'ân, Ramazan ayından, "Kur'ân'ın nazil olduğu ay"

[127] M. Fethullah Gülen, *Sızıntı*, Aralık 2000, cilt: 22, sayı: 263

diye bahseder ve devamla "onda 'Furkan' var" der.[128] Furkan; bir ayırım gücü, maddî ve mânevî alanda farklılık ve imtiyazdır. Bu imtiyazla mümin, iyiyi kötüden; temizi pisten ayırır. Bu mânâda furkana ulaşmış toplum, gecenin karanlığında bir tan yeri gibi parlak ve aydınlık bir hâl alır.

Bediüzzaman Hazretleri de Kur'ân'ın Ramazan'da nazil oluşu vesilesiyle, "Kur'ân-ı Hakîm madem şehr-i Ramazan'da nüzûl etmiş, o Kur'ân'ın zaman-ı nüzûlünü istihzâr ile o semâvî hitâbı hüsn-ü istikbâl etmek için Ramazan-ı Şerif'te nefsin kötü arzularından ve yemekle içmenin terkiyle meleklere benzemek ve bir surette Kur'ân'ı yeni nâzil oluyor gibi okumak ve dinlemek, o hitâbı Resûlü Ekrem'den (sallallahu aleyhi ve sellem) işitiyor gibi dinlemek gerektiğini belirterek,[129] "Başı rahmet, ortası mağfiret, sonu cehennemden kurtulmak"[130] olan bu mübarek ayı şanına uygun bir şekilde değerlendirmenin yollarını göstermiştir.

Ramazan'da bütün bu güzellikler ve manevî duygularla Ramazan davulu gibi âdeta gümbür gümbür coşan müminin kalbi sonsuzluğa ayarlanır. O Ramazan'ı kendi içinde taşır, içinde ezanlar okunur ve içinde ışıl ışıl yanan kandillerin nuru yüzüne aksederken bütün bu tablolarla İslâm âlemi baştan sona bir mescit hükmüne geçer.

Bire Bin Verilen Mevsim

Ebû Dâvûd'un Sünen'inde Ebû Hureyre'den rivayet edilen bir hadiste Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöy-

128 Bkz. Bakara, 2/185

129 Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup - Altıncı Nükte*, s. 540, Nesil Yayınları, 1996

130 Buhârî, *Savm* 4

le buyurmuşlardır: "Kim inanarak ve ecrini umarak (ihtisâben) Ramazan'da oruç tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır."[131] Çünkü bu ayda amellerin sevabı, bire bindir. Her kim hak olduğunu kabul ederek, ihlasla, riyadan uzak bir şekilde sadece Allah rızasını kastederek Ramazan'ı oruçlu olarak geçirir ve ihyâ ederse geçmiş günahları affolunur.

Hadiste geçen "ihtisâben" ifadesi "bela ve imtihanlara karşı sabırla, nefis hoşnutluğuyla ve kerih görmeden Allah'tan ecri (karşılık) istemek" demektir. Çünkü ecrin Allah'tan beklenmesi, kulun azmini artıracak ve onu daha fazla ibadete yöneltecektir.

Büyük günahlara gelince; İmam-ı Nevevi'nin belirttiği gibi "Bu ibadetler büyük günahları silmez de hafifletir. Şayet kulun günahları bulunmuyorsa onun da cennetteki derece ve makamını yükseltir."

Fahruddin-i Râzî Hazretleri'nin ifadeleri içerisinde: "Allah Teâlâ'nın samediyet (Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı bulunmaması ve bütün varlıkların kendisine muhtaç olaması hakikati), inayet (yardım) ve azamet nurları dâima parlamaktadır. Bu ezeli nurların, bir perde arkasında kalması imkân dahilindedir. Bunun ışıklarını hiçbir şey örtemez. Şu kadar var ki bu nurların beşerî ruhlarda zuhuruna, beşerî alâkalar mani olmaktadır. Oruç ise beşerî alakaları gideren sebeplerin en kuvvetlisidir. Bunun içindir ki mükâşefât erbabı (keşf sahipleri) derler ki: "Hakk Teâlâ'nın ulûhiyet nurlarına yetişmek için oruçtan başka çare yoktur. İnsan

131 Müslim, *Salatü'l Müsâfirîn*, 173

oruç tutmalıdır ki bu nurlardan ruhen müstefîd (faydalanan) olabilsin."

İşte bu mübarek ayda "O nurlara" erişebilmek için yegâne yol ve yöntem Efendimiz'in ifâdeleri çerçevesinde bu ayı idrak edebilmektedir. Bundan böyle mümine durmanın yaraşmadığı da açıktır.

Ey Kur'ân Ayı!

O Hitâb-ı Ezel ki senin rahmet ikliminde yine rahmetle indi bize. Ve biz o gün bugündür sana müştak, sana hasret ve sana vurgun bir edâyla gelişini bekliyoruz. Gelişini ve bütün günahkârları o engin atmosferinde saf hale getirişini.

Ey büyük kusurların ve sahiplerinin mağfiretine vesile olan gül kokulu, gül yüzlü, güler yüzlü mübarek ay!

Gelip de ne büyük iyilik ediyorsun bize. Her yıl, ihanet ve zulümlere neredeyse havlu atacağımız bir anda karanlığı kovan bir güneş gibi ufkumuzda belirerek imdadımıza yetişiyorsun. Böylece siliniyor gönlümüzdeki kasavet. Kaybettiğimiz ümidin ufkunu yeniden buluveriyoruz seninle. Buluyor ve sarılıyoruz hemen on bir ay ümitsiz, ışıksız, oruçsuz günlerden sonra seninle bir anılan isme... Rahmet'e, mağfirete, ümide...

Sen ki, bütün ayların başına Ezel ve Ebed Sultanı tarafından takılan bir taçsın. Öyle bir taçsın ki sana ulaşıp istifade edemeyenler seni başlarına takamayanların kazanacakları her şey âdi ve değersiz taştan öte bir şey değil.

Sensiz geçen on bir ay bizi sana ulaştırmaya çabalıyor.

Bizi oruçsuzluğun orucundan kurtarmak ve yalnız sana, oruca, rahmete ulaştırmak için geçiyor zaman. Derken sen geliyorsun anıyla şanıyla senle bağlanıyor, bütün yeryüzü bozguncuları, cinnî ve insî şeytanlar. Salınıveriyor gönüllerdeki merhamet şuaları, kötülükler kesiliveriyor birden, gözler bir başka görüp bakıyor, kulaklar bir başka duyuyor ilâhî nağmeleri. Gönüller Rahman'a ayarlanıyor, diller hep Rahman'ı anlatıp O'nu söylüyor. Cennet'ten esen bir meltem gibi okşuyorsun sensizlik orucuna son vererek seninle güzelliğe, rahmete susamış müminleri. Bereketin, cömertliğin, zenginliğin, öylesine hissettiriyor ki kendini bize, sensizliğe alışmak ne zor. Sende kendini bulamama ne talihsizlik.

Ey Rahmet'e, Rahman'a adanmış kutlu ay;

Biz çatlayan dudaklarımıza âb-ı kevseri senin rahmet yüklü ikliminde buluyoruz. Ve bulmuşken kana kana içelim istiyoruz; bu vesileyle bütün günahlarımızla beraber, adının adandığı adlara, Rahman ve Rahmet'e iltica ediyor, bizi bu halimizle kabul buyurup dergâhından ayırma, diyoruz.[132]

Ramazan'ı İhyâ Etmek

Taberâni'de Ümmühâni'den (radıyallahu anh) rivayet edilen bir hadiste Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuşlardır: "Ümmetim Ramazan ayını ibadetle ihyâ ettikçe asla rezil olmayacaktır."

Hadiste geçen "ihyâ" kelimesi hayatlandırma, yaşanı-

---

132 M. Fethullah GÜLEN

lır kılma, hakiki mânâda değerlendirme anlamında kullanılmıştır. Haddi zatında ‘Akıp geçmekte olan belli bir zaman dilimi ölü mü ki onu yeniden hayatlandırma ameliyesine müracaat edelim?’ sorusu akla geliyor. Hem bu iş nasıl olmalı? Yani “ölü bir zamanı” yeniden nasıl canlandırabiliriz?

Cenâb-ı Hakk rahmetinin tecellîsi olarak; zamanın belli dönemlerini kulları değerlendirsin, o vesileleri hakkıyla kullanarak kurtuluşa ersinler diye özel ve muazzam rahmet istasyonlarıyla donatmıştır. İşte insanlar, bu özel istasyonlara uğrayıp da o günleri oruçla, namazla, sadakayla, Kur’ân’la dolu dolu yaşayarak “ihyâ” etmez iseler, hadisin mefhûm-u muhalifine (bir ifadenin zıt anlamından hüküm çıkarma) göre “rezil olmaktan” kurtulamayacaklardır.

Verilen bu imkân ve fırsatı değerlendirmenin yolu, o mübârek zaman dilimini; gecesi, gündüzüyle, sahuru, iftarıyla, orucu, sadakasıyla, teravihi, Kur’ânı’yla alabildiğine bir bütünlük içerisinde yaşamaktır. Zîrâ hadîsin ifâdesinde “ibâdetle ihyâ ettikçe” şartı vardır ki o şart da ancak yukarıda zikredilen şeylerin icrâsıyla gerçekleşmiş oluyor.

Böylesine mübarek ve kutsî bir zaman dilimini “ihyâ” edecek insanın elbette kendisinin de aklı, kalbi ve bütün uzuvlarıyla hayatdâr olması lâzım ki bu imkânı kâmet-i kıymetine göre değerlendirsin. Yoksa “ölü bir kalbi” elli bin defa da böyle istasyonlara uğratmak, zamanı baştan aşağı altın kıymetine de getirmek, böyle bir kalp için bir kıymet ifade etmeyecektir.

Evet, bu yüzden Ramazan-ı Şerif'i alabildiğine derin bir şuur içerisinde geçirmenin yollarını aramak lâzım. Çünkü Bediüzzaman Hazretleri'nin ifadeleri içerisinde o; "Âdeta bir âhiret ticareti için gayet kârlı bir meşher, bir pazardır. Ve uhrevî hâsılat için, gayet münbit bir zemindir. Ve amellerin bereketlenerek daha gür bitmesi için bahar aylarındaki nisan yağmurudur. Cenâb-ı Hakk'ın insanlara bahşettiği sonsuz nimetlerine karşı insanların kulluklarıyla resmî geçit yapmasına en parlak kudsî bir bayram hükmündedir."[133]

Ya Ramazan

Kesretle gelûr sâime rahmet Ramazan'da
Sâim bulunur Ahmed'e ümmet Ramazan'da

Bu rahmet ayı Hazret-i Kur'ân ile sâbit
Peygamber eder ümmete şefkat Ramazan'da

İstiğfar eder sâime can ile melekler
Hakk'tan erişir mümine devlet Ramazan'da

Allah'ına kul, Hazreti Peygamber'e ümmet
Olanlar eder savmına dikkat Ramazan'da

Hakk emri ile açılur ebvab-ı merâhim
Muhabbet-i Ahmed ile ülfet Ramazan'da

Sâim kulunun ecrini Allah verir ancak
Kurbiyyet-i Hakk'ta bula rif'at Ramazan'da

---

[133] Bediüzzaman, *Yirmi Dokuzuncu Mektup*, *Yedinci Nükte*, s. 541, Nesil Yayınları, 1996

Güller açılur kalplerine ehl-i imanın
Cananı ile canına minnet Ramazan'da

Hakk'ı bilene emr-i Huda elbet aseldir
Zahir u batın ümmete ni'met Ramazan'da

İmanı kavi emr-i Huda'yı kırabilmez
Elbette eder savmına dikkat Ramazan'da

Bu rahmet ayını bize bahş etti Huda'mız
Rahmeti bula kullara kesret Ramazan'da

Kur'ân okunur va'z olunur LUTFİ bu eyyam
Allah'ı sever can ile ümmet Ramazan'da

(Avlarlı Muhammed Lütfi)[134]

Kadir Gecesi

Kadir Gecesi'nin Anlamı

"Kadir" kelimesi, İslâm âlimleri tarafından farklı anlamlar verilerek kullanılmıştır. Buna göre Kadir Gecesi; "Takdîr-i İlâhî'de hükmolunmuş işlerin veya bu işlere

134 Kelimelerin anlamları:

Asel	: Bal
Bâtn	: İç, içte olan, gizli. İç yüz. Sır.
Ebvâb-ı merâhim	: Merhamet kapıları.
Eyyâm	: Günler.
Kavî	: Kuvvetli, sağlam.
Kesret	: Çokluk, bolluk.
Kurbiyyet-i Hakk	: Hakk'a yakınlık.
Rif'at	: Yükseklik, yücelik, büyük rütbe.
Sâim	: Oruç tutan.
Savm	: Oruç.
Zâhir	: Görünen, açık, belli.

hükmeden muhkem emirlerin ayırt edildiği gece" demektir. Kadir kelimesi "şeref ve azamet" anlamında da kullanılır ki, buna göre bu gece "şeref ve azamet gecesi" demektir. "Tazyik" kelimesiyle ifade edildiği bir yer daha vardır ki buradaki tazyik ifadesini anlatırken Elmalılı Hamdi Yazır, "Sonunda büyük hayırların gerçekleşeceği değerli işlerin ortaya çıkmasıdır. Hatırlanacağı üzere Kur'ân'ın, Efendimiz Hazretleri'ne (sallallahu aleyhi ve sellem) ilk vahyi Cebrail Aleyhisselam'ın tazyiki ile başlamıştı."[135] diyerek bir mânâda Kur'ân'ın bu gecede indiğine de işaret buyurmaktadır.

Kadrini Biliniz ki Kadriniz Bilinsin

Fethullah Gülen Hocaefendi Kadir Gecesi'ni değerlendirirken: "Kadir Gecesi, 'Kadr' den gelir. Yani o gece bir kadirşinaslık ruh ve mânâsı nümâyândır. Öyle ise o gecenin kadrini bilin ki, kadriniz bilinsin. Ayrıca Allah'ın fevkalâde atâsının (lütuf, ihsan) verildiği şeyler de olabilir bu gecede. Tıpkı ulûfe gibi. Bu gecenin gizli olmasında da ayrı bir sır vardır. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) onu önce biliyordu, sonra unutturuldu. Ta ki, ihyâ edilsin. Sadece bu geceyi ihyâ eden de belki hissemend olabilir; ama her geceyi Kadir bilip ihyâ edenin nasibdâr olacağından şüphe yoktur."[136] diyerek ötede kadir ve kıymetin bilinmesi için gerekli hususu dile getirmiştir. Kadir Gecesi gibi bir nimet bizden önce hiçbir ümmete verilmemiştir. Bu yüzden biz

135 Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili*, 9/5969
136 M. Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla*, 2/323

de bu geceyi öylesine değerlendirmeliyiz ki, bütün ümmetlerden esirgenen bu nimetin bizlere verilişindeki ilâhî hikmeti tam olarak anlayabilelim.

Kur'ân bu geceyi şöyle anlatır: *"Biz o Kur'ânı Kadir Gecesi'nde indirdik... Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır. O gece tan yeri ağarıncaya kadar süren bir selamettir."* (Kadir, 1-5) Bu gecenin, içinde Kadir Gecesi bulunmayan bin aydan daha hayırlı olduğu bizzat Cenâb-ı Hakk tarafından bildirilmektedir. Bu ise; başlı başına Kadir Gecesi'nin mânevî derecesini, yüksekliğini ifade etmeye yeterlidir. Ancak âdeta bunun, Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) rahmet peygamberi oluşu itibariyle ümmetini düşündüğünden dolayı kendisine verilen bir ödül olduğunu biz şu hadisten anlıyoruz: "Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetinin ömrü gösterilmiş. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) önceki ümmetlerin ömrüne nisbetle kısa olduğu için, amelde onların uzun ömürde işlediklerine yetişemezler diye bu ömrü kısa bulmuş. Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk bin aydan hayırlı olan Kadir Gecesi'ni vermiştir."[137]

Bediüzzaman Hazretleri bir yerde Kadir Gecesi'nin faziletinden bahsederken, "Kadir Gecesi'nin sırrıyla 80 sene bir ömrü kazandıracak bir vakitte en iyi, en efdal şeylerle meşgul olmak lâzım geliyor." diyerek bu müberek gecenin önemine ve bu gecenin kıymetine uygun bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

[137] Muvatta, *I'tikaf* 15

Kadir Gecesi Hadislerde Anlatıldığı Gibi Değerlendirilmeli

Bir hadiste Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kadir Gecesi yatsı namazında cemaatte hazır bulunan ondan nasibini almıştır." buyurur. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir başka hadislerinde ise, "Kadir Gecesi'ni, kim sevabına inanıp onu kazanmak ümidiyle ihyâ ederse geçmiş günahları affedilir."[138] buyurarak bu gecenin ehemmiyetine dikkatleri çekmiştir. Böyle değerlendirilince de ortaya bütün ihtişamıyla Allah'ın kullarını affetmek için lutfettiği geniş bir rahmet dairesi çıkmaktadır.

Evet, madem Kadir Gecesi, Cenâb-ı Hakk tarafından bizim için bir ihsandır, o halde biz de bizim için çok değerli olan bu gecenin kıymetini bilmeliyiz. Demek ki, bu geceyi değerlendirmenin birinci şartı bu geceyi namaz kılarak geçirmektir. Bu gece Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) namaz kılmış, Kur'ân okumuş, dua ve tefekkürde bulunmuştur. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Ramazan'ın son on günü gelince, bu geceleri ihyâ eder, aile fertlerini kaldırır ve ibadet hususunda çok gayret gösterirdi. Hz. Aişe (radıyallahu anhâ) validemiz, Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) "Şayet Kadir Gecesi'ne tevâfuk edersem nasıl dua edeyim?" diye sormuş ve O'ndan şu cevabı almıştır: "Allahümme inneke afuvvun, tuhibbu'l-afve fa'fu annî. (Allah'ım! Sen affedicisin, affı seversin, beni de affet.)"[139] Dolayısıyla bu gece en çok yapılacak dua, Efendimiz'in

---

138 Buhârî, *Terâvih* 1, Müslim, *Müsâfirîn* 174
139 Tirmizî, *Daavât* 89

(sallallahu aleyhi ve sellem) bizzat tavsiye buyurduğu bu dua olmalıdır.

Kadir Gecesi'nde Birler Bin Sayılır

Kadir Gecesi, bütün bir yıl, dahası bütün bir ömür boyu insanların maddî mânevî yaptıkları ve kazandıklarının binlerce katından daha fazlasıyla karşılık gördükleri muhteşem bir zaman dilimidir. Maddî bir krize uğrayarak bir ömür boyu kazandıkları her şeyi kaybetmiş insanlara, birileri, ellerindeki hükümet garantisini de göstererek "Siz bu gece şu işleri yapın, krizde kaybettiklerinizin çok daha fazlasına kavuşacaksınız." dese, acaba krizde insanlar ne yaparlar? O gece bir an bile gözlerini kırpmadan sabaha kadar o işlerle meşgul olmazlar mı?

Evet, işte böyle, bu gecenin bin aydan daha değerli olduğunu bize başkası değil, bizzat Cenâb-ı Hakk Kur'ân'ı Kerîm'inde söylüyor.[140] O gece yapılacak işleri de yine bizzat Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) hem yapmış hem de yapmamız için ısrarla tavsiye etmiştir. Öyleyse yapılacak iş, maddî krizden kurtulmak için canla başla çalışan insanların yaptıkları gibi, büyük bir gayretle bu fırsatı değerlendirmek olmalıdır. Zira karşımızda Allah ve Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) garantisi ile bize bin aydan daha fazla kazandıracak bir gecenin bereketi durmaktadır. Hem bu öyle bir bereket ki, diğer zamanlarda maddî olarak kazandıklarımız bizimle elli-altmış yıllık fânî bir beraberlikten sonra, ancak kabir kapısına kadar gelebilirken; bu

140 Bkz. Kadir, Sûresi 1-5

gece kazandıklarımız, bize ebedî saadet ve mutlulukları da beraberinde getirecektir. Evet bu öylesine mübarek bir gecedir ki, bunun daha fevkinde bir gün, bir gece ve bir saat yoktur. Öyleyse iş artık bütün yönleriyle gelip, bizim omuzlarımıza düşmektedir. Herşey ortada, ya bin ayın sevap ve ecrine kavuşmak için bin bir gayret ile bu feyiz ve bereketten istifade edeceğiz, ya da gaflet urbasına biraz daha bürünerek ebedî kaybedenler istasyonuna doğru yeis ve bedbinlik içerisinde yol alacağız.

Bu gecede bir ömür yaşayıp da yapamadıklarını bir gecede yapabilme imkânı veren kudret ne büyüktür, o rahmet ne sonsuzdur, düşünmek lâzım. İşte Cenâb-ı Hakk'ın belirli zaman dilimlerine sakladığı bu muhteşem kurtuluş imkânları çok iyi değerlendirilmelidir. Bu muhteşem imkânı bizlere bahşeden kudret, elbette ki ondan hakkıyla istifade etmenin yollarını da Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) vasıtasıyla bizlere öğretmiştir. Müminlere düşen görev, o yolları bir bir arayıp bulmak ve yaklaşık seksen yıllık bir ömre bedel, böylesi mübarek bir geceyi şanına yakışır bir tarzda edâ etmek olmalıdır. Ancak böylece birler bin ve günler de yıl yapılabilir. Aksine bir hayatın da; yıllar, hatta ömürleri beyhûde bir uğraşa çevirdiği unutulmamalıdır.

Bir şairin:

"Koy zaman ölçüsü zamanın olsun,
Bu ölçü ters düşer isteğimize.
Gün var ki, yıldan da uzun,
Yıl var ki, günden de kısadır bize."

(Bahtiyar Vahapzade)

şeklinde ifade ettiği gibi bir yönüyle matematiğin iflas ettiği, hesapların alt-üst olduğu muhteşem bir kazanç panayırıdır Kadir Gecesi. Bu pazara denk gelip de ondan istifade edemeyen, yükünü tutarak, iflastan kurtulamayan tüccar, ne perişan ve akıldan ne kadar yoksundur. İnsanların bu mukaddes zaman dilimlerini mutlaka kazanacakları bir final havası içerisinde geçirmeleri ve cennetlere giden yolda, "ebedî kurtuluş kupası"na kavuşmaları için, imtihan dünyasının içine yerleştirilen bu özel gün ve geceleri gerektiği gibi şanlarına lâyık bir şekilde değerlendirmeleri ne kadar da elzemdir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadislerinde: "Her kim Kadir Gecesi'ni, sevabına inanıp onu kazanmak ümidiyle ihyâ ederse, geçmiş günahları affedilir."[141] buyurarak gecenin ehemmiyetine dikkatleri çekmiştir. Artık iş, sağlam bir iradeyle bu gecenin hakkını vererek o ebedî kurtuluş dairesi olan salih daireye varmaya kalmaktadır.

Bunun nasıl olması gerektiğini muhteşem ifadelerle şair bize bakın nasıl anlatıyor:

"Bir cefâkeş âşıkem ey yâr senden dönmezem,
Hançer ile yüreğimi yar, senden dönmezem.
Ger Zekeriya tek beni baştan ayağa yarsalar,
Başıma koy erre Neccâr senden dönmezem.
Ger beni yandırsalar, toprağım savursalar,
Külüm oddan çağırsalar, Settâr senden dönmezem." (Nesîmî)

141 Buhârî, *Terâvih* 1

Bu Gece

Tebşir olsun size ey zü-l füâdî,
Nûr Leyle-i Kadir geldi bu gece.
Cemâl dergâhından feyzi verildi,
Müminler fermânı geldi bu gece.

Mümin namaz kılur huzûrda kalur,
Yetmiş adet zikri diline alur.
Melekler saf olur Hakk'a yalvarur,
Müminlerin affı geldi bu gece.

Tevbe edin tevbeniz kabul olunur,
Rahmet kapuları bu şeb açulur.
Şem'un-ül Gâzî'nin ecri alunur,
Müminler beratı geldi bu gece.

Fazl-u kereminden olunur rahmet,
Bu gece âleme çalar nûr mir'ât.
Elbet Cehennem'den yazılur berat,
Müminler bayramı geldi bu gece.

Zemîn alvâlaşur eldedür fermân,
İster namazı kıl yâ oku Kur'ân.
Bin ay ecrin verür buyurdi Rahman,
Dertliler dermânı geldi bu gece.

Nûr Nûra varınca dünyâ parlaşur,
Melek ervâh gelür zemîn darlaşur.
Andelip mürgiler bütün ağlaşur,
Ağlar Baba rahmet geldi bu gece.

(Ağlar Baba- Küçük İrşâdî (1880-1958))

ALTINCI BÖLÜM

BAYRAMLAR

BAYRAMLAR

Dînî, millî veya içtimaî, özel bir kutsiyeti ve ehemmiyeti olduğu için ümmetçe ve milletçe kutlanan gün veya günlere bayram denir. Bayram, bir kısım imtiyazları ve husûsiyetleri sebebiyle bir günün diğer günlerde olmayan, o güne has bazı umumî merasimlerle kutlanması olarak da tarif edilebilir. Bugünlerin kendine mahsus bir mânâsı ve tes'îd (kutlama) biçimi vardır. Özünde ise büyük bir neş'e, sürûr ve mutluluk bulunur. "Bayram, İslâmî duygu ve düşüncenin sızıp kâsesinden dışarıya çıktığı ve köpürüp her yanı sardığı bir buluşma günüdür."[142]

Yeme İçme Günleri: Bayramlarımız

Bilindiği gibi; dinimizde Ramazan ve Kurban Bayramı olmak üzere iki önemli bayram vardır. Söz konusu her iki bayram da Hicret'in ikinci yılından itibaren kutlanmaya

[142] M. Fethullah Gülen, *Yeşeren Düşünceler*, s. 51, TÖV Yay, İzmir, 1996

başlanmıştır. Kurban Bayramı; hicrî takvimin son ayı olan Zilhicce'nin onunda başlayan ve dört gün devam eden, kurban kesimi bu günlerde yapıldığı için bu isimle anılan dînî bayramımızdır. Müminler bu bayramda Hz. İbrahim (aleyhisselâm) ve Hz. İsmail'in (aleyhisselâm) Allah'a karşı verdikleri başarılı imtihanı hatırlamaktadırlar.

Mutluluk, ancak bugünlerde yaşanmalı, başka yer ve günlerde aranmamalıdır. Zira Medine'ye hicret ettikten sonra, Medine sakinlerinin, İran'dan alınma Nevruz ve Mihrican Bayramlarını kutladıklarını gören Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), "Allah sizin için o iki günü daha hayırlı iki günle, Kurban ve Ramazan Bayramlarıyla değişmiştir." buyurmuştur.[143]

Bu günlerde yapılacak ilk şey, hadisin ifadesiyle namaz kılmaktır.[144] Bu hadisi referans alarak, Kurban ve Ramazan Bayramları'nın bayram namazının kılınmasıyla başladığını söylemek mümkündür.

Müslümanlar bugünlerde birbirini ziyaret eder; meşrû dairede yer, içer, sevinir, bayramlaşır, birbirilerini ziyaret ederek bu mübarek günleri neşe içerisinde geçirmeye çalışırlar. Bütün bu sayılan şeyler Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) hadisinde, "Arefe günü, kurban günü ve Teşrik günleri biz Müslümanlar'ın bayramıdır. Bu günler yeme içme günleridir."[145] şeklinde ifade edilerek bu günlerde oruç tutmak yasaklanmıştır.[146]

---

143 Ebû Dâvûd, *Salat*, 245

144 Buhârî, *Îdeyn*, 3

145 Ebû Dâvûd, *Savm* 49

146 Buhârî, *Savm* 67

Kim Sevmez ki Bayramı?

Dînî veya millî açıdan önemli olan ve topluca kutlanan gün mânâsına gelen bayramın "sevinç ve eğlence"ye dönük bir yönünün olması, onun insanlar tarafından heyecanla beklenmesini de beraberinde getirmiştir. Yalnız müminlere dönük yüzünde bayramlar, sevinç ve eğlencenin yanı sıra mânevî güzelliklerin de daha bir coşkuyla yaşandığı, toplumsal yakınlaşmaya vesile olan yardımlaşmanın, akraba ve hasta ziyaretlerinin, büyüklere saygı, küçüklere sevginin, şefkat ve merhametin zirveye çıktığı müstesnâ güzelliklerle anılan mübarek günlerdir.

Bayramı kim sevmez ki? O bir mutluluk ve tebessüm bahçesi; düşmanlığın, kinin, acının üzerini örtmek için Rahmet eliyle gönderilmiş bir örtü... Bayram yüreklerden yüzlere vuran bir ışıltı... O ışıltıyı bütün müminlerin yüzlerinde bir bayram sabahı yakalamak ne muhteşem bir güzellik... O muhteşem güzellikleri sîmalarında her gün bayram gibi yaşatan çocuklar gibi olmak, onlar gibi olduğumuz için sevinmek ve onları sevindirmek varken bayramı sevmemek, beklememek mümkün mü?

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazan Bayramlarında mescide çıkmadan önce hurma yeme âdeti bir sünnet telakki edilmiş ve bu telakki, bayramda tatlı ikramı geleneğini doğurmuştur.[147] Daha Tâbiîn döneminde İbn Sîrîn gibi; un, tereyağı, bal ve hurma ezmesinden yapılan bazı tatlıları ikram etmeyi âdet haline getirenler vardı.

147 Tirmizî, *Salat* 382

Bayramda Tebrikleşme ve Eğlenme

Bugünlerde birbirlerine hâl hatır soran, yolda karşılaşan, özel ziyaretlerde bulunan Müslümanların birbirlerini arayıp sorarak bayramlarını tebrik etmeleri Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) sünnetlerindendir. Bayramlar sevinç ve sürûr günleridir. Bu yüzden insanların bugünlerde bu tür duygularını tatmin etmeye çalışmaları gayet doğaldır. Bu konuyla alâkalı bir olay, bir hadis-i şerifte şu şekilde anlatılır: "Bir bayram günü Hz. Âişe ile birlikte bulunan Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) yanında Buâs Harbi'ne ait ezgiler söyleyen iki kız çocuğu vardı. Onlara müdahale etmek isteyen Hz. Ebubekir'e Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem), "Her milletin bayramı vardır, bu da bizim bayramımız."" [148] dediği, ayrıca yine böyle bir günde mescidde mızrak ve kalkan oyunu oynayanları seyretmek isteyen Hz. Âişe'ye (radıyallahu anhâ) yardımcı olarak onunla beraber seyrettiği[149] bilinmektedir.

Bu mübarek gecelerde gecenin bir kısmını kalkıp ihyâ eden, kendi çapında değerlendirmeye çalışan, hadiste anlatılan sevaba ulaşır. İbn Abbas'tan (radıyallahu anh) gelen bir rivayette de yatsı ve sabah namazlarını cemaatle kılan kişi de söz konusu sevaba nâil olarak, "Geceyi gaflet içerisinde değil; belki uyanık, hüşyar geçirerek gece ihyâsının sırrına erebilir."[150]

Bayram konusu ele alınırken, görünen o ki bayram; başlangıç ve sonu itibariyle doğrudan Efendimiz'e (sallallahu

148 Buhârî, *Îdeyn*, 3

149 Buhar, *Îdeyn*, 2

150 Müslim, *Mesâcid*, 260

aleyhi ve sellem) bağlı, O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) güzide yaşantısıyla doğrudan alâkalı birçok sünnetle birlikte, bağrında geniş bir kültür ve edep dünyasını barındırıyor.

Öyle ki bayramlarda yapılan işler, oynanan oyunlar, yenilen yemeklerden tutun da bayram öncesi bayrama hazırlık, bayram namazına gidiş ve geliş yollarına kadar, müminlerin bayram haritaları çıkartılarak bu müstesna güzelliklere teşne günlerin yine aynı güzellikte yaşanılarak geçirilmesi arzu edilmiştir.

Bununla ilgili Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bayram namazına gidiş gelişi, "Resûlüllah bayram namazına yaya olarak gider, dönüşü de gittiğinden başka bir yolla yapardı." şeklinde anlatılıyor.[151] Bu hadiste kastedilen, kişinin farklı yollardan gidip gelmesi halinde, bu yollar üzerinde bulunan kişi veya ruhânilerin hayırlı şehadetlerine mazhar olabileceğidir. Alenen yapılmasından umulan hayrın da bulunabileceği unutulmamalıdır.

İnsan fıtratında var olan duygulara, temayüllere set çekmek, bu duyguları bastırmaya çalışmak ne kadar yanlış ve yersiz ise; onları alabildiğine geniş bir sahada uygulamaya sokmak; insanın kendisine, çevresine zarar verecek bir kerteye çıkarmak da o kadar zararlı ve yanlıştır. Bu yüzden insanın fıtratında var olan bazı duyguların kayıt altına alınarak ifrat ve tefrite kaçmadan, dengeli bir şekilde yaşanmasına yardımcı olunmalıdır. Bayramlar madem neşe, sürûr ve sevinç günleridir, öyle ise bugünler, şanlarına yakışır bir şekilde neşelenerek, "keyfe kâfî helâl dairesi"nde yaşanarak geçirilmelidir.

---

151 Ebû Dâvûd, *Salat*, 254

Sizin İçin Hayırlı İki Gün

Hicrî takvimin son ayı olan Zilhicce'nin onunda başlayan ve dört gün devam eden Kurban Bayramı, bu günlerde kurban kesildiği için bu adla anılmıştır. Hac ibadeti, Hicret'in 9. yılında, kurban kesilmesi ve Kurban Bayramı namazı, oruç ibadeti ve Ramazan Bayramı gibi hicretin 2. yılında teşrî kılınmıştır.

Kurban Bayramı, Hz. İbrahim'in Allah'ın emriyle oğlu İsmail'i kurban etmek istemesi ve İsmail'in de buna râzı olması, nihayet Allah'a karşı gösterilen büyük sadakatin karşılığı olarak hayvan kurban edilmesinin hatırasını taşımaktadır. Müminler de bu günlerde kurban kesmek suretiyle bu iki peygamberin Allah'a karşı verdikleri başarılı imtihanın sevincini yaşamaktadırlar.

Kurban Bayramı'na ait Arefe gününün ayrı bir fazileti vardır; çünkü haccın en önemli rüknünü oluşturan vakfe, bu günde yapılmaktadır. Kurban Bayramı'nda namazdan sonra, şartlarına sahip olan kimseler tarafından kurban kesilir. Müslümanlar bugünlerde birbirlerini ziyaret eder, bayramlaşır, yer, içer ve meşrû bir şekilde eğlenerek günlerini neşe ile geçirmeye çalışırlar.

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Kurban Bayramı'ndan bahseden hadislerinde, bu bayramın ilâhî iradeyle ortaya çıkması şu şekilde ifade edilir: "Kurban gününü bayram olarak kutlamakla emrolundum. Onu bu ümmet için Allah bayram kılmıştır."[152] Bu sebeple her mümin bu bayrama, imkânı nispetinde katılmalıdır. İmkânı olanlar kurban ke-

[152] Ebû Dâvûd, *Edâhî*, 1

secek, olmayanlar da bu neşe ve sürûr gününde maddî mânevî lütuflardan istifadeyle, bayramın hazzına ulaşacaktır. Bunun için, insanın kendisini heder edecek kadar sıkıntıya girmesine gerek yoktur. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), bugün yapılması gerekenler arasında "Bayram günü saç tıraşı olmak, uzamış olan tırnakları, bıyıkları keserek bedenen temizlenmek, yeni ve temiz giysiler giyinmek..." gibi şeyleri saymış, bayramın hürmetine uygun bir şekilde görünmenin de mânevî kazanç yönünden kurban kesmiş kadar Allah indinde makbul olacağını belirtmiştir.[153]

Kurban, İslâm Dininin Şeâirindendir

Cenâb-ı Hakk, Kevser Sûresi'nde, "*Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!*" (Kevser, 108/2) buyuruyor. Bu âyet-i kerimedeki "namaz"dan maksat bayram namazı; "kesmek"ten kasıt da, kurban kesme günlerinde kesilen hayvanlardır. Başka bir âyet-i kerimede ise, kurbanlık develerden şöyle bahsedilir:

"*Kurbanlık develeri de size, Allah'ın şeâirinden kıldık.*" (Hac, 22/36) "Şeâir"in mânâsı, Allâh'ın dininin alâmeti, işareti olan hususlardır. Pek çok şey, alâmetleri ve işaretleri ile tanınır. Allah'ı ve O'nun dinini tanıtmayı sağlayan bu vesileler hiç terk edilebilir mi? Hâl böyle olunca yapılacak iş; kurban kesmemek için bahaneler aramak yerine, kesebilmek için çareler aramak olmalıdır. Kurban vecibesinin yerine getirilmesi; hak yolundaki fedakârlığın bir nişânesi, Allah'ın verdiği nimetlere karşı kulun bir şükrânesidir. Ay-

153 Nesâî, *Dahâya* 2

rıca bu ibadet, günahların bağışlanmasını dilemek ve bunların neticesi olarak da sevaba nâil olmak ve birtakım belalardan korunmaktır. Velhâsıl kurbanın meşrûiyeti; dînî, ahlâkî, içtimâî birtakım hikmetlere, maslahatlara dayanır. Bunu takdir etmeyecek bir akıl sahibi tasavvur olunamaz.

Efendimiz'in (s.a.s.) Dilinden Kurban

Hz. Aişe (radıyallahu anhâ) anlatıyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdular ki: 'Hiç bir kul, Kurban günü, Allah indinde kan akıtmaktan daha sevimli bir iş yapamaz. Zîra, kesilen hayvan, kıyamet günü boynuzlarıyla, kıllarıyla, tırnaklarıyla gelecektir. Hayvanın kanı yere düşmezden önce Allah indinde yüce bir mevkiye ulaşır. Öyle ise, onu gönül hoşluğu ile ifâ edin.'[154]

Hz. İbrahim İmtihanı Başarıyla Vermiştir

Hz. İbrahim (aleyhisselâm), küçük bir çocukken annesi Hacer'le birlikte "ekin bitmez bir vadi"ye bıraktığı oğlu İsmail (aleyhisselâm) ile alâkalı bir rüya görür. Rüyasında kendisinden oğlunu kurban etmesi istenmektedir.

Olayı kendi açımızdan değerlendirecek olursak, ortada kazanılması çok zor bir imtihan vardır: Emri yerine getirmek veya oğul sevgisiyle emri ihmale yönelmek. İkinci şık, Hz. İbrahim (aleyhisselâm) için muhaldi. O, evlat konusunda imtihanını, İsmail'ini (aleyhisselâm) bebek yaşta kuş uçmaz kervan geçmez bir mekânda yapayalnız bırakırken vermişti.

154 Tirmizî, *Edâhî* 1

İsmail'ini (aleyhisselâm) yanına alıp, onu kurban edeceği mekâna doğru yürümeye başladı. Bundan sonrasını Kur'ân'dan takip edelim: "Çocuk büyüyüp yanında koşacak çağa erişince (Hz. İbrahim) bir gün oğluna: "Evladım!" dedi, "Ben rüyamda seni boğazlamaya giriştiğimi görüyorum, nasıl yaparız bu işi, sen ne dersin bu işe!" Oğlu: "Babacığım!" dedi, "Hiç düşünüp çekinme, sana Allah tarafından ne emrediliyorsa onu yap. Allah'ın izniyle benim de sabırlı, dayanıklı biri olduğumu göreceksin!" Her ikisi de Allah'ın emrine teslim olup, İbrâhim oğlunu şakağı üzere yere yatırıp, Biz de ona: "İbrâhim! Rüyanın gereğini yerine getirdin (Onu kurban etmekten seni muaf tuttuk)" deyince (onları büyük bir sevinç kapladı). Biz iyileri işte böyle ödüllendiririz! Bu, gerçekten pek büyük bir imtihandı. Oğluna bedel ona büyük bir kurbanlık verdik. Sonraki nesiller için de ona da iyi bir nam bıraktık: ki o da, bütün milletler tarafından şöyle denilmesidir: "*Selam olsun İbrâhim'e!*" (Saffat, 37/102-109)

Teşrik Tekbirleri İbrahim'in (a.s.) Sünnetidir

Hz. İbrahim (aleyhisselâm), Hz. İsmail'i (aleyhisselâm) kurban etmeye hazırlanırken bir anda "Allahü Ekber, Allahü Ekber" sadâlarını duyar. Yanı başında Hz. Cibrîl'in semiz bir koçla kendisine doğru geldiğini görür, hamd ve şükür duyguları içinde "Lâilâhe illallâhu vallâhü ekber" der. Durumu fark eden Hz. İsmail (aleyhisselâm) ise, Cenâb-ı Hakk'a karşı olan minnet ve şükranını "Allâhü Ekber ve lillahi'l-hamd" sözleriyle ifade eder. Getirilen bu teşrik tekbirlerinden sonra Hz. İbrahim (aleyhisselâm), "Bismillahi Allahü Ekber" diyerek koçu

kurban eder. Kurban Bayramı günlerinde, Arefe günü sabah namazından, bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar her vakit, namazın farzından sonra teşrik tekbirlerini okumak vacip kabul edilmiştir.

Bediüzzaman'ın Gözüyle Bayramlar

"Bayram namazlarında âlem-i İslâm'ın zikir ve tesbihiyle zemin zelzele-i kübrâya mazhar olur. Evet, eğer namazların arkasında, hususan bayram namazlarında, bir anda "Allahu ekber" diyen yüzer milyon insanların sesleri, âlem-i gaybda ittihad ettikleri gibi, âlem-i şehadette dahi birbiriyle ittihad edip (birlik olma) içtima etse, küre-i arz tamamıyla büyük bir insan olup, azametine nisbeten büyük bir sadâ ile söylediği Allahu ekber'e müsavi (eşit) geldiğinden, o muvahhidînin ittihadıyla bir anda Allahu ekber demeleri, küre-i arzın büyük bir Allahu ekber'i hükmüne geçiyor. Âdeta bayram namazlarında Âlem-i İslâm'ın zikir ve tesbihiyle zemin zelzele-i kübrâya mazhar olup, aktâr (her yer) ve etrafıyla Allahu ekber deyip, kıblesi olan Kâbe-i Mükerreme'nin samimî kalbiyle niyet edip, Mekke ağzıyla, Cebel-i Arefe diliyle Allahu ekber diyerek, o tek kelime, etraf-ı arzdaki umum müminlerin mağara misal ağızlarındaki havada temessül ediyor. Bir tek Allahu ekber kelimesinin aks-i sadâsıyla hadsiz Allahu ekber vukû bulduğu gibi, o makbul zikir ve tekbir, semâvâtı dahi çınlatıp berzah âlemlerine de temevvüc (dalgalanma) ederek sadâ veriyor.

İşte, bu arzı böyle kendine sâcid ve âbid ve ibâdına mescid ve mahlûklarına beşik ve kendine müsebbih ve mükeb-

bir eden Zât-ı Zülcelâl'e, yerin zerrâtı adedince hamd ve tesbih ve tekbir edip ve mevcûdatı adedince hamd ediyoruz ki, bize bu nevi ubûdiyeti ders veren Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ına ümmet eylemiş."[155]

Bediüzzaman'dan Bayram Tebrikleri

Arkadaşlarına karşı son derece vefâlı olan Bediüzzaman Hazretleri, her fırsatta onları tebrik etmiş ve gayretlerini, başarılarını övmüştür. Bütün bir ömrünü çile ile ızdırapla ve bir münzevî gibi geçiren Bediüzzaman Hazretleri, bilhassa bayramlarda yalnızlığın ruhuna elem verdiğini söyleyerek: "Bu yirmi sene, kırk bayramı münzevî, yalnız geçirdim." demişti. Milletçe güleceğimiz baharlar ümit etmişti. İşte kışta geldiği halde bizlere hep baharlardan bahseden Bediüzzaman Hazretlerinin bayram tebriklerinden birkaç örnek:

* Sizin bayramınızı, Leyle-i Kadrinizi, Ramazan-ı Şerif'te makbul dualarınızı bütün ruh-u cânımla tebrik ve tes'îd ediyorum. Cenâb-ı Hakk, bu bayramın sürûrunu, hakîkî ve geniş ve umumî sürûra mukaddeme ve vesile eylesin. Âmin.[156]

* Ruh-u cânımızla mübârek bayramınızı tebrik ediyoruz. İnşaallah, âlem-i İslâm'ın da büyük bir bayramına yetişirsiniz. Cemâhir-i müttefika-i İslâmiye'nin kutsî kanun-u esasiyelerinin menbâı olan Kur'ân-ı Hakîm, istikbâle tam hâkim olup beşeriyete tam bir bayram getireceğine çok emareler var.[157]

155 Bediüzzaman, *On yedinci Lem'a*, *Dokuzuncu Nota*, s. 650, Nesil Yayınları, 1996
156 Bediüzzaman, *Kastamonıu Lâhikası*, *Mektup*, s. 1609, Nesil Yayınları, 1996 No: 65
157 Bediüzzaman, *Emirdağ Lâhikası (2)*, *Mektup* No: 67, s. 1841, Nesil Yayınları, 1996

* Geçen Leyle-i Kadrinizi ve gelen bayramınızı bütün mevcudiyetimle tebrik ve sizleri Cenâb-ı Erhamürrâhimîn'in birliğine ve rahmetine emanet ediyorum.[158]

* Hem mübarek Ramazan'ınız, hem inşaallah hakkınızda bin ay kadar meyvedar Leyle-i Kadrinizi, hem saadetli bayramınızı, hem çok kıymettar hizmetinizi bütün ruhumla tebrik ve tes'id ederim.[159]

* Bayramınızı tebrik ve hizmetinizi takdir ve muvaffakiyetinize dua ederek Hâlık-ı Rahîm'e hadsiz şükrederim ki, sizler gibi sebatkâr ve fedâkâr kardeşleri Risaletü'n-Nur'a sahip ve nâşir yapmış.[160]

Bayram, Müminleri Bir Anne Gibi Kucaklar

Belli bir süre devam eden her olayın şanına yakışır bir şekilde son bulması herkesin arzusudur. Zira son, belli bir güzellikte ya da o zamana kadar süregelen güzelliklerin ötesine geçemeden biterse o güne dek dimağlarda kalan lezzetin bir anda yok olma durumu vardır. Hele hele Fethullah Gülen Hocaefendinin, "... Ruhlar bir aylık Ramazan'la tam kıvamını bulur, derinleşir meyvenin çiçeğe yatışı gibi, olgunlaşır ve yeni bir oluşum bekleyişine geçer." şeklinde ifade ettiği gibi böyle bir bekleyiş içerisinde bulunuluyorsa. Böyle bir bekleyişe dikkat çeken Hocaefendi ardından gelen bayramı "Ufukta bir güneş gibi beliriverir." ifadeleriyle anlatır. Ardından, "Bayram, bütün bir Ramazan'ın, hatta geçmiş bütün Ramazanlar'ın özü, usâresi gibi bir duyguyla

158 Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat*, *Denizli Hayatı*, s. 2183, Nesil Yayınları, 1996

159 Bediüzzaman, *Kastamonu Lâhikası*, *Mektup*, s. 1584, Nesil Yayınları, 1996 No: 27

160 Bediüzzaman, *Kastamonu Lâhikası*, *Mektup*, No: 14, s. 1578, Nesil Yayınları, 1996

gelir." diyen Hocaefendi şöyle devam eder: "O, semâların en nurlu katmanlarından süzülmüş, meleklerin incelerden ince elleriyle örülmüş, sımsıcak, alabildiğine yumuşak bir tül gibi sarar benliğimizi ve kopup geldiği âlemlerin şefkat ve duyarlılığını ruhumuza işlercesine, bir anne gibi kucaklar hepimizi...

... Bayram, dost-düşman hemen herkese kendini en yumuşak şekilde kabul ettirir ve daha önceden planlanmış bütün nizamları, intizamları, dizaynları bozar, ileriye-geriye atar, onların yerine kendi âhengini kurar. Bayramdaki temcid (Allah'ın büyüklüğünü bildirme), salâ, ezan ve gizli-açık her yanda duyulan evrâd u ezkâr kulaklarımıza âdeta, gök kapılarının gıcırtılarını aksettirir; tebrikler, tes'îdler, el öpmeler, ziyaretler ise şanlı geçmişimizden köpürüp köpürüp gelen ruhu ve mânâyı andırır. Evet, öteler buudlu bu lâhûtî ses hevenkleri, bu mâzî renkli töre ve merasimler, sanki ruhlarımızın, anlatmak isteyip de anlatamadıkları sevinçlerini, neş'elerini veya hasretlerini ve hicranlarını söylüyor gibi gelir bize..."

Ramazan ve bayramların diğer gün ve aylardan farklı olarak sanki yağmur yüklü bulutlar gibi geldiğini dile getiren Hocefendi, bu gelişin öyle boş ve sıradan bir geliş olmadığını, aksine onların eteklerindeki hayrât ve hasenât cevherlerini başımıza boşaltıklarını, böyle yaptıkları için de günahlarımızı çer-çöp gibi önlerine kattıklarını, neticesinde de bizi gufrân denizlerine sürüklediklerini kutlu bir müjde olarak verdikten sonra Avlarlı Efe Hazretleri'nin o engin üslûbuyla gerçek bayramlara işaret eder:

“Mevlâ bizi affede
Bayram o bayram olur
Cürm ü hatalar gide
Bayram o bayram olur” (Alvarlı Efe)

Her çıkışın bir inişi, her gelişin bir gidişi olduğu için, müjdeyle gelen bayramların da hüzünle gidişleri vardır. İşte; baştan başa ilâhî sevinçlerle süslü oldukları için gelişleri bir yıl beklenen bayramların gidişleri de bir o kadar hüzne salar mümin gönlünü. Bu hüzne işaret eden Hocaefendi, hüznün bir anda sevince dönüşmesini ise şöyle dile getirir: “Ramazan Bayramı böyle bir hüzünle bırakıp gider, ama onun gidişindeki keder de ancak, Kurban Bayramı’nın böyle bir ikinci gelişi ümidiyle hafifler; tasa iken sevinç olur, hüzün iken beklenen bir sürûra inkılâb eder.”

Bayramın genç-ihtiyar, kadın-erkek, âlim-cahil, talebe-muallim, işçi-esnaf gönlünün menfezleri az açık olan hemen her kesimden insana fevkalâde mûnis geldiğini hatırlatan Hocefendi devamla şöyle der: “Bayram, hemen herkesin içine işler, herkese kendini dinletir ve ne yapar yapar herkesi mutlaka kendi atmosferine çeker. Kimseye karşı cebir kullanmaz, protokollere bağlı kalmaz, açık-kapalı kendisini kabul etmeyenleri tehdit etmez, ama herkes ona yürekten, gönüllü ve selim fıtratının tabiî insiyakları ile koşar; koşar ve onu kutlamaz, sadece yaşar. Evet bayram, bazen tam bayramlaşabilmiş insanlarla o kadar aşkınlığa erer, o kadar ledünnîleşir ve o kadar Cennetin Cuma Yamaçları’na dönüşür ki, insan yer yer onu kendi dublesi, zaman zaman da melek tüylerinden örülmüş kanatları gibi hisseder ve gezdiği her yerde bu gizli refîkin azizliğini gö-

rür ve heyecanını yaşar. Gerçi bayram, bir ölçüde herkese kendi boyasını çalar; herkesi kendi gibi söyletir ve herkese hükmettiğini bar bar bağırır, ama onun bazı ruhlar üzerindeki tesiri daha bir başkadır.

Her bayram bizim dünyamızda, bir dolunay gibi doğar; ufkumuzu bir gökkuşağı gibi tutar... Işık kaynağı ötelerden, bize donanma gecelerinde göremeyeceğimiz şehrâyinler yaşatır... Arz üzerinde uğradığı hemen her dairede, bir teşrîfât üslubuyla bizler gibi bütün başkalarını da ayağa kaldırır, şîvelerin en mükemmeli, nağmelerin en tatlısıyla ruhlarımıza demet demet besteler sunar... Îmâ ve işaretleriyle meraklarımıza kapılar aralar ve gönüllerimize uhrevîlikler fısıldar...

Bayram, İslâmî duygu ve düşüncenin sızıp kâsesinden dışarıya çıktığı ve köpürüp her yanı sardığı bir buluşma günüdür.

Gönüllerimiz her zaman bayramları bir ihtiyaç hissiyle arar, biz de bu mübarek günleri bütün vâridâtıyla duymaya çalışırız... Tekbirlerle, tehlillerle coşar; istiğfarlarla iç âlemimizi yıkar, her yanda tütüp-duran neşe ve sevinçle kederlerimizi, tasalarımızı atar, şifâhî irfânımızın bir buudu sayılan na'tlar, ilâhiler ve münâcâtlarla nefes alır-verir ve bu velûd günlerde daha ne güftesiz besteler dinleriz.

Bayramların herkese açık o müsamahalı saat ve dakikalarında her şeyde ayrı bir neşe ve sevince ulaşan çocuklar, gece yarılarına kadar bayram duygusuyla oturur-kalkar, bayram müsamahasıyla güler-oynar; cıvıl-cıvıl seslerini duyurabilme emeliyle daldan dala seken ve her dalda

çevresine ayrı bir nağme salan bülbüller gibi yorulup bitkin düşünceye kadar akla-hayâle gelmedik oyunlar sergiler ve bizlere bayram içinde ayrı bir bayram daha yaşatırlar.

Ramazan'dan sonra bayramın gelişi sürpriz olmasa da, yine de o alışılmışın çok çok üstünde bir canlılık ve ülfetlerin eskitemediği bir edâ ile ufukta belirir; bir dolunay gibi yükselir ve gözlerimize, gönüllerimize kâse kâse heyecan sunar. Ramazan'la sıcak alâka kurabilmiş hemen herkes, bayramı ilâhî ihsanların bir tevzî zamanı füsûnuyla duyar, onu olabildiğine tılsımlı bulur ve onun bu semâvî cazibe ve büyüsüyle muvakkaten dahi olsa, Ramazan'ın ayrılış şokunu oldukça hafif hisseder ve koca bir gufrân ayının vedâsıyla engin bir ihsan gününün şölenini iç içe yaşar.

Bayramda duygular o kadar yumuşar, ruh öylesine hafifler ve mantık gönülle o denli içli-dışlı olur ki, insan bazen bu seviyedeki bir farklılaşma karşısında hayretten hayrete girer. Kim bilir belki de ona bu ölçüde insanî değerleri hatırlattığından ötürü bayramın daha sık gelmesini arzu eder... Bütün imanlı gönüller bayramı duyarlar, ama o bizim ülkemizde daha bir nazlı, daha bir sevimli, daha bir şirin ve daha bir candandır; zira yüzlerce seneden beri hep aziz bir misafir gibi gelen, başımıza yümnünü, bereketini boşaltan ve bizi şefkatle kucaklayan bayram, o kadar bizim olmuştur ki onu hep evlerimizde-odalarımızda, mâbedlerimizde-sokaklarımızda bizden biri gibi duymuş ve sinelerimizi açarak muânakasına (sarılma) koşmuşuzdur.

Biz, günümüzdeki bayramları, önceki bayramlara nispeten daha bir ehemmiyetli, daha bir kucaklayıcı ve bir mânâda da koruyucu görüyoruz. Her şeyden evvel o, biz-

leri, günlük hayatın gündelik dedikodularından, "yaşamın" kirli yanlarının tozundan-toprağından uzaklaştırarak, hatta arındırarak kendine benzetir ve aktüalitenin isi-pası içinde bunalmış günümüzün insanına öteden iksirler sunmak suretiyle, onu gerçek insanî değerlere uyarır; uyarır ve her yanını saran kirli duygularını, mülâhazalarını eriterek, çözerek onu talihinin gülen yüzüyle buluşturur.

Bilhassa, hayatını kalb ve ruh seviyesinde götürebilenler için bayram bazen öyle şâşaalı ve pırıl pırıl gelir ki, insan onu yaşamadan-duymadan asla bıkmaz ve gündüzün gitmesini, gecenin gelmesini, uykunun gelip hayatın üzerine abanmasını katiyen istemez. Nasıl ister ki bayram, müminlere servet ve vâridâtını israf derecesinde ikram eder ve onunla şöyle-böyle uzak bir tanışıklığı olanları bile o sihirli armağanlarıyla sevindirir.

Çocukların cıvıl cıvıl sevinçlerini, yaşlıların vakur ve murâkabeyi andıran duruşlarını, kadın-erkek, genç-ihtiyar herkesin neş'eyle köpürüp sevgiyle birbirini kucakladıklarını bütün canlılığıyla bir kere daha duyar ve kendimizi zaman üstü bir âlemin, her iklime açık büyülü bir koyunda sanırız.

Hemen bütün inanmış gönüller, bayramlardaki namazlardan, tekbirlerden, fıtır sadakalarından, kurbanlardan ve ziyaretlerden birer girizgâh birer hayal çıkışı bularak, tıpkı içleri rüzgârlarla dolmuş yelkenler gibi tatlı tatlı hülyalar âlemine doğru kaydıklarını sanırlar."[161]

---

[161] M. Fethullah Gülen, *Günler Baharı Soluklarken*, s. 116-121, Nil

Kurban; Kahramanlık, Fedakârlık ve Teslimiyetin Sembolüdür

İnsanlık kadar eski kutsal bir ibadettir Kurban. Allah dostlarının “Kurbân”ı, "yakınlık ânı" olarak da ifade buyurdukları bu kutsal ibadetle gerçekten de kul; Rabbinin kendisine verdiği nimetleri yeniden ona verebilecek düzeye çıkarak O’na yaklaşır. Böyle olduğu için de M. Fethullah Gülen, Kurban Bayramı’nda hemen herkesin, her şey ve her yerin âdeta dile gelip konuştuğuna dikkat çeker. Yine Hocaefendi’nin ifadesiyle Kurban Bayramı’nda: “Arafat bir mahşer gibi kaynar ve köpürür, bir hesap meydanı gibi endişe ve ümit soluklar. Müzdelife, Mînâ yoldakilerin telaş ve tedarikiyle uğuldar. Kâbe, sînesi hasretle yanan gufrâna susamışların nabzı gibi atar.”

Kurban Bayramı, Hz. İbrahim (aleyhisselâm) ve Hz. İsma-il’den (aleyhisselâm) günümüze kadar, alabildiğine bir kahramanlık ve fedakârlık sembolü olarak nesilden nesile aktarılmıştır. Kurban Bayramı’nı, orduların savaşa gidişine benzeten Hocaefendi, onların gürül gürül tekbirlerle geldiklerini ve bu gelişle birlikte evlerin-sokakların, mâbetlerin, dağların, taşların tekbirlerle lerzeye gelerek inlediğini aktararak şöyle devam eder: “Minârelerden yükselen temcidler en bayıltıcı nağmelerle, dalga dalga tâ evlerimizin içine kadar gelip yayılırken, köy-kent, şehir-kasaba, ova-oba, koyun-kuzu meleyişleriyle sarsılır. O kutlu zaman diliminde hemen herkes, her şey ve her yer âdeta dile gelir ve konuşur. Arafat bir mahşer gibi kaynar ve köpürür, bir hesap meydanı gibi endişe ve ümit soluklar.. Müzdelife, Mînâ yoldakilerin telaş ve tedârikiyle uğuldar... Kâbe, sînesi hasret-

le yanan gufrana susamışların nabzı gibi atar... Ve bütün bu sesler, soluklar... Hakk karşısında divan durmuş inleyen en mükerrem kulların çığlıkları gibi gider; verâların (öteler) kapılarına dayanır. Sanki ebedîyet gamzeden bu seslerle, hislerimizin sınırsızlığını, hülyalarımızın sonsuzluğunu edâ ediyormuşuz gibi, duygularımızın bütün hazineleri açılır ve bütün mahrem hislerimiz bağı kopmuş tesbih taneleri gibi dört bir yana saçılır. Her yanda köpürüp köpürüp Hakk katına yükselen bu sihirli sesleri duyup ve gönüllerimizde cennetler gibi esen şevk ü tarâbı yaşadıkça, aşktan, şevkten ve bayramın büyüsünden süzülmüş diriltici bir iksiri içiyor gibi oluruz.

Husûsiyle Hac esnâsında hemen her yerin umûmî lisânı ve umûmî şîvesi olan "tekbir"ler ve "telbiye"lerle en gizli düşüncelerimizi, en muhterem kanaatlerimizi en yüksek bir âvâz ile ilân ederek ve en mahrem hislerimizi en yakıcı nağmelerle dile getirerek âdeta bir mahşer provası yaparız. Bu çok mûnis ve o kadar da ürperten tablolar karşısında, bu alabildiğine derin ve o kadar da fıtrî sözlerle hep ayrı ayrı yerlerde dolaşır; ayrı ayrı vazifeler yaparız; ama her zaman arkamız cehennemlere dönük, gözlerimiz cennetlerin tüllenen şafaklarıyla mest, kalblerimiz de ilâhî rıdvân avında olarak...

İşte bu duygularla bütün bütün hudutlarımızı aşarak, bitevî hodgâmlıklarımızdan sıyrılarak, tahtlarımızı kalb ve ruhun ufkuna kurar, dünyaya bakan yönleriyle beden ve cismâniyetin küllerini sağa-sola savurur ve vicdanın bir köşesinde muhafaza ettiğimiz cennetten getirilmiş kıvılcımları bir kere daha tutuşturur.. ve o alev, o harâret, o ışık altında

bu yeni varlığımızı yürekten selamlar, bahtımıza tebessümler yağdırırız."[162]

Dağ Taş İnliyor: "Lebbeyk, Allahümme Lebbeyk"

Bize yaşama azim ve gayretini veren kudret, yaşarken Cenab-ı Hakk'a yaklaşmak ve yakınlaşmak için bazı fırsatları da birlikte vermiş. O (celle celâluhû), önümüze böylesi muhteşem fırsatlar koyduktan sonra kendisi de bize; "Bana bir karış gelene ben bir adım gelirim, bana bir adım gelene ben yürüyerek gelirim, bana yürüyerek gelene de koşarak gelirim."[163] diyerek, rahmetin mücessem (cisimleşmiş) haliyle her dâim aramızda, yanıbaşımızda olduğunun müjdesini vermiş.

Mukaddes beldenin kendilerine nasip olduğu bahtiyar insanlar orada bu duyguları yaşarken bize düşen de, hiç olmazsa onların dualarından istifade adına onlarla aynı duygular içerisinde bulunup, O'na biraz daha yakın olmak için tekbir ve telbiyelerle camileri doldurmak, gücümüz yetiyorsa kurban kesmek ve gözyaşları içerisinde dua dua yalvarmaktır.

Evet hayat, bu fânî ve geçici zevklerin, ebedî uhrevî krizler haline dönüşmemesi için Rabblerine yakınlaşma, O'nun rızasına uygun davranma ve yine onun verdiği nimetleri gönülden O'na sunma yarışıdır. Bu yarışta, özel günlerin kendine has güzellikte olan ibadet ve davranışlarının yanısıra; aslında bir tebessüm, sadaka, fitre, açı doyurma, fakiri giydirme, göz yaşını silme, yetimin başını okşama, yangın yerine dönmüş yüreklere su serpme gibi bütün güzel dav-

162 M. Fethullah Gülen, *Günler Baharı Soluklarken*, 129-130, Nil Yayınları, İzmir, 2004

163 Buhârî, *Tevhid*, 15, 35; Müslim, *Zikr* 2

ranışlar da Allah'a yaklaşma adına atılan önemli adımlardır. Ama bu özel zaman diliminde atılan Hac ve Kurban adımlarıyla mümin, ayağını tam Rahmet kapısının eşiğine koymuş ve O kapının tokmağına dokunmuş olmaktadır.

Bir sevinç ve meserret (şenlik) günleri olan bayramların bir başka özelliği de, rahmetin alabildiğine çoştuğu günler olmasıdır. İşte, bu coşkun Rahmet'e muhtaç kullar olarak bizler, coşmuş gönüllerle mübarek beldelerde bulunan gözleri yaşlı, yürekleri yanık insanların da dualarına ortak olarak bu zamanları bir dua harmanına çevirmeli ve bu iklimden eli boş çıkmamalıyız.

Kurban Bayramı

Kurban bayramı [ıydü'l-edhâ / ıydü'n-nahr], İslâm âleminin 10-13 Zilhicce günlerinde kutladığı en meşhur dînî bayramdır. Bu bayram Kur'ân-ı Kerim'de Saffât [37/83-113] ve Hac Sûreleri'nde [22/26-28] geçtiği üzere Hz. İbrahim'in (aleyhisselâm) sünneti olarak tes'îd edilegelmektedir. "*Biz her ümmete kurban ibadeti koyduk ki Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanları keserken O'nun adını ansınlar...*" (Hac, 22/34) âyeti de kurban kesmenin daha sonra bütün ümmetlere şâmil bir ibadet olduğunu bildirmektedir. Kurban Bayramı, Mekke'de nâzil olan "*Biz gerçekten Sana Kevser'i verdik. Sen de Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!*" (Kevser, 108 /1-2) emr-i İlâhîsince yalnızca kendisine farz kılınmış olarak kuşluk namazı (veya şükür namazı) kılmaya ve kurban kesmeye başlayan Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) tarafından ilk defa o, Hicret'in birinci yılında, Medine'de, Allah'ın emri

doğrultusunda kavlî ve fiilî sünnetiyle bütün müminlere bir bayram olarak teşrî' buyrulmuş ve bugünlerde bayram namazı kılmak ve kurban kesmek de vacip kılınmıştır. Kur'ân-ı Kerim'in üzerinde en çok durduğu ve hükümlerini belirlediği bayram olan Kurban Bayramı, aynı zamanda ilgili hadislerin bildirdiğine göre senenin en kıymetli günüdür veya hayırda Arefe gününe denktir. Arefe günü ve Kurban Bayramı günleri, esasında İslâm'ın kutsî ve semâvî kongresi hükmünde olan Hac ibadetinin vakitleridir.

"Kurban ibadetinin dînî delillerinin Kur'ân-ı Kerim'de bulunmadığını" iddia etmek ve Allah'ın bu çeşit bir buyruğunun olmadığını ileri sürmek de mesnetsizdir. Zira Kur'ân-ı Kerim'de: "*Ey Muhammed! Onlara Âdem'in iki oğlunun kıssasını doğru olarak anlat! İkisi birer kurban sunmuşlardı da birininki kabul edilmiş; diğerininki ise kabul edilmemişti...*" (Maide, 5/27) buyurulmuştur.

Ayrıca Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'in yerine bir koçun Allah tarafından fidye (kurban) olarak verildiği açıkça bildirilmektedir.[164] Hz. Âdem'in iki çocuğunun da Allah'a kurban sundukları, birinin kurbanının kabul edildiği, ötekinin kabul edilmediği anlaşılmaktadır.

Nitekim; "*Her ümmet için, Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanların üzerine O'nun adını anarak kurban kesmeyi meşrû kıldık.*" (Hacc, 22/34) ve "*Bu hayvanların ne etleri ve ne de kanları Allah'a ulaşacaktır. Allah'a ulaşacak olan ancak, sizin O'nun için yaptığınız, gösterişten uzak amel ve ibadettir.*" (Hacc, 22/37) âyetlerinde de izah edildiği gibi bu ibadet büyük bir öneme sahiptir.

---

164 Bkz. Sâffât, 37/107

YEDİNCİ BÖLÜM

DİĞER MÜBAREK GÜN VE GECELER

DİĞER MÜBAREK GÜN VE GECELER

Şevval Ayı ve Şevval Orucu

Bütün mübarek günler hicrî takvim esas alınarak kutlanır. Ramazan ayı ve bayramından sonra Şevval ayı içinde "altı gün orucu" adıyla bilinen orucu tutmak sünnettir. Bunun sünnet oluşunu biz Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kim Ramazan orucunu tutar ve ona Şevval ayından altı gün ilave ederse, sanki bir yıl oruç tutmuş olur."[165] ifadelerinden anlıyoruz. Şevval ayının ilk gününde -ki Ramazan Bayramı'nın ilk günüdür- oruç tutulması haramdır. Ramazan bayramının diğer günlerinde ve Şevval ayında kaza veya nâfile oruç tutulabilir. Ramazan'ın tamamlayıcısı durumunda olan Şevval ayında tutulacak altı günlük oruç, bir Müslüman'a bütün bir yıllık oruç sevabı kazandıracaktır. Bütün bir ömür boyu bu sünneti îfâ eden bir müminin bu şekilde bütün ömrünü oruçlu geçirmiş gibi olacağı neticesi ortaya çıkar ki, bu da bir müminin asla kaybetmek isteme-

165 Tirmizî, *Savm*, 53

yeceği muhteşem bir hazine gibidir. Bu altı günlük orucun, hiç ara vermeden tutulma mecburiyeti yoktur; aralıklarla da tutulabilir.

Şevval ayında tutulacak altı günlük oruçla, bir yıl oruç sevabının nasıl elde edileceği âlimlerce şöyle ifade edilir: Dinimizde, bir iyilik yapana on sevap verileceği yolundaki hadis esas alındığında, bir Müslüman otuz günlük Ramazan orucuna ek olarak Şevval ayındaki altı günlük oruçla otuz altı gün tutmuş olmaktadır. Bu otuz altı rakamı, hadiste ifade edilen on kat sevap ile çarpıldığı zaman 360 gün elde edilir. Böylece kameri ay hesabıyla bütün bir yıl oruçla geçirilmiş gibi olur.

Bu müjdeye ilmî açıdan bakılması gerektiğini ifade eden Prof. Dr. Hüseyin Algül, bunun sosyal ve eğitim boyutu üzerinde durulması gerektiğine de işaret ederek şu ifadeleri kullanıyor. "Müslümanlar bir ay boyunca hem bedenen hem de ruhen oruç tutarak kötülüklerden, kötü alışkanlıklardan uzaklaşmışlar; günahlarına tövbe etmişler; dargın olduğu kişilerle barışıp helâlleşmişler; gönül güzelliğini edinmişler; yoksullara yardımcı olmuşlar; kimsesizlerle ilgilenmişlerdir. Toplumda yüzler gülmüş, gönüller aydınlanmıştır. Bir mânevî süzgeçten geçerek olumlu bir değişimi gerçekleştirmiş olan insanların bu birikiminin ve enerjisinin dikkatsiz hareketlerle kaybolmasını önlemek uygun olur. İşte, Şevval ayındaki oruç günleri, Ramazan'da sağlanan birikimin, mânevî sermayenin kaybını önlemekle kalmaz; aynı zamanda daha da verimli olmasını sağlar."[166]

---

166 Hüseyin Algül, *Mübarek Gün ve Geceler*, s. 100, Işık Yayınları, 2004

Hicret

“Gel, Ey Muhammed, Bahardır”

Çilenin binbir çeşidi, ıztırabın her türlüsü, işkencenin en insafsızı, ilk Müslümanlar üzerinde tecrübe edilmiştir. Fakat bu zulümler neye yaramıştır ki? Yolundan bir tane olsun dönen olmuş mudur? Gönlündeki bu sevgiden bir zerrecik olsun eksilten olmuş mudur? “Bütün bunlar senin yüzünden başımıza geldi!” diye dudak büküp sitem eden bir zât gösterilebilir mi? Hâşâ, hâşâ ve kellâ!.. Aksine, asla tereddüt etmeden O’nu korumak için kol-kanat gerilmiş ve boyunlar onun uğruna kılıçların önüne uzatılmıştır.[167]

Evet, şair şöyle diyor:

“Bir azim eğer îman dolu bir kalbe girse,
İnsan da o îmandaki en son sırra ererse,
En azgın ölümler ona zincir vuramazlar,
Volkan gibi coşuyor, durduramazlar.”

(A. Ulvi Kurucu)

Böylece hakîkat tecellî etmiştir. Volkan gibi coşan o aziz ve asil ruhları durduramadılar. Kızgın çöllerin üzerinde gizli gizli, aç susuz yola koyulan bu mukaddes yolun kutsî yolcuları nihayet zorlu yolculuktan sonra ilâhî emir gereği yeni dünyaya adım attılar.

O da ne? Bu yeni dünyanın insanları Medine ufuklarında bundan önce asla bu kadar güzel bir dolunay görmemişlerdi. O güzel insanı o güzel seslerle: “Veda Tepe-

167 Buhârî, *Meğazi* 17

leri'nden ay doğdu üzerimize!" diye sevinç ve gözyaşları içerisinde karşıladı ve bir daha da bırakmadılar...

Evet, yıllar var ki bizim de gözlerimiz ve gönüllerimiz, ufkumuzda belirecek ay yüzlünün silüetini bekleyip durdu. Senin bu kutlu adına söylenen türkülere yapılan bestelere yeni ses ve soluklar katıldığını gördükçe hasret bir yangına dönüyor... Ve bu yangınla biz yalvarır gibi;

"Gel, ey Muhammed, bahardır...
Dudaklar ardında saklı,
Âminlerimiz vardır...
Hacdan döner gibi gel;
Miraç'tan iner gibi gel;
Bekliyoruz yıllardır!"[168]

diyerek gelişini, tulûunu (doğuşunu) bekliyoruz.

Doğuşuyla çağına bir kere tebessüm eden Son Nebî bu yeni dünyaya (Medine'ye) girişiyle de küfrün köpük gibi yok olup gidişi karşısında şükür edâsıyla gülümsüyordu.

Çok geçmeden şehrinden zorla çıkarılan Nebî-i Zîşân'ın dönüşü muhteşem olacaktı. Bundan birkaç yıl sonra da Sâsâni İmparatorluğu dize gelecek, daha sonra da devrin bütün firavun ve neronları yokluğa mahkûm edilecekti. İstanbul surlarının dibinde kahraman askerler belirecek ve böylece onun müjdesinin gerçekleştiğinin müjdesini vereceklerdi.

Bakın; bu müjdeyi veren kahramanları anlatırken, Sezai Karakoç, kahramanları nasıl değerlendiriyor: "Kahraman, çağın destanına bir şelâle gibi dökülür, omuzlardan ve ufuklardan, umut realiteyi aşar; ama kendini eninde

168 Arif Nihat Asya, *Dualar ve Aminler*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1997

sonunda realiteye çevirmek niyetiyle. Gelecek zamanların canlarının azizliği uğruna ölüm pazarında en ucuz mal, can olur kahraman çağrısında."[169] Ve bu çağrı değil midir ki, Kutlu Nebî'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) dilinden dökülür dökülmez bütün yüreklerde yerini bulup çeyrek asır sonra imparatorlukları dize getiren.

Kahraman için yenme bir imtihan, yenilme bir imtihan. Biri; nimeti değerlendirme imtihanı, biri de; sabır ve dayanma imtihanı.

Kahraman öldürülebilir; fakat kahramanda öyle bir ruh vardır ki, işte o ruh öldürülemez. O ruh kahramandan öbür insanlara sıçrar ve onları da kahramanlığa ayarlar. Kahramanlık böylece topluma kök salar. Hiçbir zalimin kök ayıklama gücü, kahramanın kök salmasından daha hızlı değildir."[170]

Evet ne Ebû Cehil, ne Ebû Leheblerin gücü ve gayreti, arkalarına diğer bütün müşrikleri de aldıkları halde, O Kahramanlar Kahramanı'nın (sallallahu aleyhi ve sellem) ektiği kökleri sökmeye yetmedi ki; bugün hâlâ dillerde, gönüllerde, O'nun o gönüllere şifa olan güzel adı, binbir telezzüzle anılıp duruyor.

Bu mübarek günde onun güzel adını dillerden düşürmeyen müminler, O'nu bize bahş, bizi O'na ümmet eden Rabbimize ölesiye şükretmeliler...

O'nu anlatmak, yine en çok O'nu gerçekten seven sadık bendelerine yakışıyor... Bakın onlardan biri de:

---

169 Sezai Karakoç, *Sütun*, s. 259, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1980

170 Sezai Karakoç, *Sütun*, s. 258, Diriliş Yayınları, 1980

"On dört asır evvel yine böyle bir geceydi,
Kumdan, ayın on dördü, bir öksüz çıkıverdi.
Bir nefhada insanlığı kurtardı O mâsûm,
Aczin ki, ezilmekti bütün hakkı, dirildi
Zulmün ki, zevâl aklına gelmezdi, geberdi."[171]

diyerek O'nu bekleyenlere, karanlığın ortasında bile bir güneş gibi doğup her yeri aydınlığa çevirenin, beklenirse şayet, geleceğini âdeta haber veriyor.

O ki, sultanlar O'nun kapısının birer sâdık bendeleri olarak sıraya dizilmiş ve O'nun mübarek ayak izlerini başlarına tâç olarak geçirmenin akş u şevki içerisinde:

"N'ola tâcum gibi başumda götürsem dâim,
Kadem-i resmini ol Hazret-i şâh-ı Rusulün.
Gül-i gülzâr-ı nübüvvet o kadem sahibinin,
Ahmedâ! Durma yüzün sür kademine O gülün." (I. Ahmed)

demişlerdir.

Efendimiz'in (s.a.s.) Hicreti

Peygamberliğin onuncu senesi Ebû Talib vefat etti. Üç gün sonra da Hz. Hatice (radıyallahu anhâ) hayata veda etti. Peygamberimiz'i (sallallahu aleyhi ve sellem) koruyan iki insanın birden ölümü Efendimiz'i hüzünlendirdi. Onun için bu seneye "Senetü'l Hüzn" yani Hüzün Senesi adı verildi.

Tâif'e Giden Şanlı Resûl

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ezâlardan usanmış ve belki de bir soluk alacağını düşünerek Zeyd b. Hârise (radıyallahu anh) ile birlikte Tâif'e gitmişti. Tâif'te Sakif Kabilesinin ileri

171 M. Akif Ersoy, *Safahat*, s. 580, Akpınar Yayınevi, İstanbul, tsz.

gelenlerini İslâm'a çağırmış; ama onlar tahkirle, taşla cevap vermişlerdi. Bu saldırıdan Efendimiz'i (sallallahu aleyhi ve sellem) koruyan Hz. Zeyd (radıyallahu anh) ise yaralanmıştı.

Efendimiz (s.a.s.) Akabe'de 1. Biatı Alıyor

Peygamberliğin 11. senesi idi. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) hac döneminde Mekke dışına çıkmış ve Medine'den gelen bir toplulukla karşılaşmış ve onlara İslâm'ı anlatmıştı. Medine'den gelen bu grup, Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) anlattıklarına inanmış ve şehâdet getirmişlerdi.

Görevlendirilen İlk Tebliğ Eri: Mus'ab Bin Umeyr

Evs ve Hazrec kabileleri ashabdan birinin kendilerine Kur'ân'ı ve İslâm'ı öğretmek üzere Medine'ye gönderilmesini istemişlerdi. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bunun için Mus'ab b. Umeyr'i (radıyallahu anh) görevlendirdi. Mus'ab, Medine'ye vardığında Müslümanların sayısı 40'a varmıştı.

Efendimiz (s.a.s.) Akabe'de 2. Biatı Alıyor

Aradan bir sene geçmişti. Mus'ab (radıyallahu anh) Mekke'ye yanında 73 erkek ve 2 kadınla dönmüştü. Mekke'ye geldiklerinde yine Akabe'de Resûl-i Ekrem'le (sallallahu aleyhi ve sellem) buluştular. Gelenler, Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'ye gelmesi konusunda görüş bildirdiler. Bunun üzerine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) onlardan söz aldı.

Medine'ye Hicret İzni Veriliyor

Resûlüllah (sallallahu aleyhi ve sellem) 2. Akabe Biatı'nın ardından ashabına Medine'ye hicret için izin verdi. Bunun üzerine ashab birbiri ardına, geride mallarını ve her şeylerini

bırakarak Medine yollarına düştü. Medine'ye giden ashabı Evs ve Hazrec Kabileleri bağırlarına bastılar.

Yeryüzünün Gördüğü En Fedakâr İki Grup: Muhâcir ve Ensâr

Din uğrunda vatanlarını bırakıp hicret eden ashaba "Muhâcir" denildi. Medineli olup da Muhâcir'leri sevgi ile karşılayan ve yardım edenlere de "Ensâr" denildi. Resûlül-lah (sallallahu aleyhi ve sellem) Muhâcir ve Ensâr arasında öyle bir bağ kurdu ki, bu kardeşlik İslâm'a damgasını vurdu.

Müşrikleri Saran Telaş

Müslümanların Mekke'yi terk ederek Medine'ye gitme-leri, ilk önceleri müşrikleri sevindirdi. Ama Müslümanların Medine'de bir güç haline geleceklerini düşününce endişe-ye kapıldılar. Ve bunun üzerine Mekke'de müşrikler bunu engellemek için toplantılar düzenlediler.

Efendimiz'in (s.a.s.) Gitmesine Engel Olmak İçin Tek Yol Suikast

Kureyş'in önde gelenleri ve başta Ebû Cehil Resûlül-lah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) öldürülmesine karar verdiler. Bu-nun için her kabileden bir adam seçtiler. Suikast gününün gecesi Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) evi önünde pusuya yattılar ve sabah olmasını beklediler. İşte o gece Efendi-miz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) hicreti başladı.

Gözleri Kör Eden Sûre: Yâsin

Cebrail (aleyhisselâm) durumu Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) haber verdi. O da Hz. Ali'yi (radıyallahu anh) çağırdı ve

onu yatağına yatırdı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) bir avuç toprak aldı ve Yâsin Sûresi'nden bir bölüm okuyarak o toprağı, suikast yapacak insanların üzerine serpti. Onlar Efendimiz'i (sallallahu aleyhi ve sellem) göremediler ve sabaha karşı eve girdiklerinde yatakta Hz. Ali'yi (radıyallahu anh) görünce deliye döndüler.

İki Aziz Dost Sevr Dağı'nda

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) o günü Hz. Ebubekir'in (radıyallahu anh) evinde geçirmişti ve o günün akşamı bir rehberle birlikte Mekke'nin alt tarafındaki Sevr Dağı'na doğru yolculuğa çıkmışlardı. Sevr Dağı'nın zirvesinde ıssız bir mağarada konakladılar. Orada onların üçüncüsü Allah idi.

İki Dostu Mağarada Bekleyen Başka Dostlar Da Var: Örümcek ve Güvercin

Yüz deve ödül konulan Efendimiz'i (sallallahu aleyhi ve sellem) aramak için ne kadar katil, hırsız, hayır bilmez varsa yola çıkmıştı. Sevr Dağı'nda mağara önüne kadar da gelmişlerdi. Mağarayı aramak isteyen birisine diğerleri, kapıdaki örümcek ağını ve güvercin yuvasını göstermişlerdi.

Kumlara Batan Süvâri: Sürâkâ

Sürâkâ yüz deve ümidiyle Resûlüllah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) peşine düştü. Onları buldu ve arkalarından yetişecekken atının ayakları, dizlerine kadar yere battı. Sürâkâ gerçeği anlayınca af diledi ve üç gün boyunca onlardan kimseye bahsetmeyeceğine dair söz verdi.

Ve... Ay Doğdu Üzerimize...

Ve işte aylardır büyük bir hasretle beklenen Âlemlerin Efendisi (sallallahu aleyhi ve sellem) gül yüzünü gösterdi. Çoluk çocuk, kadın kız, yaşlı genç herkes yollara döküldü. Yeryüzünün en temiz, en iyi, en merhametli, en tatlı insanı en sadık dostuyla ufukta göründü. Herkes yollarda ve herkesin dilinde aynı şarkı: "Ay doğdu üzerimize veda tepelerinden" Şükür Rabbimiz, sana sonsuz şükürler olsun. O sağ salim geldi ya, o ulaştı ya artık kâinatın bütün dertleri, bütün sıkıntıları bile gelse ehemmiyeti yok. Zira kâinatın sigortası ve bir adı da Ahmed olan aramızda. Ne gam!...

Tarihteki Diğer Hicretler

Hz. İbrahim'in (a.s) Hicreti

Hz. İbrahim'e (aleyhisselâm), "Seyyah Nebî" denilse yeridir. Nitekim ulaşım imkânlarının çok kısıtlı olduğu bir dönemde Babil'de onun sesini duyuyoruz. Bakıyoruz ki, Hz. İbrahim (aleyhisselâm), Babil'i velveleye vermiş. Sonra kendisini Kenan ilinde görüyoruz. Daha sonra ise Hz. İbrahim'in (aleyhisselâm) Suriye'de bulunan Firavun'un karşısında, yanında pâkize eşi Sârâ'yla birlikte şöyle niyaz ettiğini duyuyoruz: "Allah'ım bu mücadelede, bu yaka-paça olmada, eğer bizi mağlup edersen, yeryüzünde senin adını anacak kimse kalmayacak." Onun bu duasından, mübarek zevcesiyle birlikte belde belde, diyar diyar dolaşıp herkese birşeyler fısıldamaya çalıştığını anlıyoruz.

Hz. Musa'nın (a.s) Hicreti

Kur'ân-ı Kerim'in bildirdiğine göre Hz. Musa (aleyhisselâm),

hayatında, ilki tek başına, diğeri ise ümmetiyle beraber olmak üzere iki defa hicret etmiştir.

Bu hicretlerden ilki, kendisine nübüvvet vazifesinin verilmesinden önce gerçekleşmiştir. Hz. Musa (aleyhisselâm) bir gün şehirde dolaşırken, bir İbrânî ile bir Mısırlı'nın kavga ettiklerini görmüş, kendisinden yardım isteyen Îbranî'nin yardımına koşmuş ve Mısırlı'ya bir yumruk atarak onun ölümüne sebebiyet vermiştir. Firavunun adamları Hz. Musa'yı (aleyhisselâm) yakalamak için aramaya çıkmışlardır. Bu durumu Hz. Musa'ya (aleyhisselâm) bir dostu haber vermiş ve onun o şehirden ayrılmasını istemiştir. Bunun üzerine Hz. Musa (aleyhisselâm), ilk hicretini gerçekleştirmek üzere çocukluğundan itibaren senelerdir ikamet ettiği şehirden ayrılarak, Medyen'e hicret etmiştir.

Hz. Musa'nın (aleyhisselâm) ikinci hicreti risaletinden sonra meydana gelmiştir. İsrâiloğulları'na peygamber olarak gönderilen Hz. Musa (aleyhisselâm) ve kardeşi Hz. Harun (aleyhisselâm), Cenâb-ı Hakk'ın, emri mûcibince Firavun'a gitmişler; ona hak ve hakikati tebliğ etmişler; fakat Firavun, Hz. Musa'nın (aleyhisselâm) öldürülmesi fikrini ortaya atmıştır. Firavun'un bu menfur planı hemen Hz. Musa'ya (aleyhisselâm) haber verilmiş, o da kavmiyle birlikte hicret için son hazırlıklarını tamamlayarak, Cenâb-ı Hakk'ın emriyle yola çıkmışlardır. Bunun üzerine Firavun, vakit kaybetmeden ordusunu toplamış; Hz. Musa ve arkasındaki hicret cemaatini takibe koyulmuştur. Bu takip neticesinde Firavun ve ordusu boğularak helâk olurlarken Hz. Musa (aleyhisselâm) ve ona tâbi olan cemaati ise Filistin'de yeni bir uygarlığın neşv ü nema bulmasına zemin hazırlamışlardır.

Hz. İsa'nın (a.s.) Hicreti

"Mesih"in mânâlarından biri de "seyahat eden" demektir. Evet, "Mesih", Arapçadaki kipine göre "çok mesheden, yani çok gezen, çok seyahat eden insan" demektir. Hz. İsa (aleyhisselâm) da hayatı boyunca hep Hakk ve hakikata âşina, ötelere dilbeste gönül aramış; bu amaçla değişik mekânlarda dolaşıp durmuştur. Bu uzun seyahatleri neticesinde, 12 havari elde etmiş, rahle-i tedrisine aldığı bu insanlarla cihanın fethine koyulmuş ve Allah'ın kendine tevdi ettiği mukaddes emanet ve büyük davayı onlarla tahakkuk ettirmeye çalışmıştır. Bir de bunlardan birtanesinin ihanetini düşünecek olursak, onun sadece 11 insanla cihânın fethine çıkmış olduğunu söyleyebiliriz. Seyyidinâ Hz. Mesih (aleyhisselâm) dünyanın büyük bir kısmını, en büyük seyyahlardan daha çok gezmiş ve hiç durmaksızın âşina bir gönül ve temiz bir sîmâ aramış durmuştur. Hz. Mesih'in (aleyhisselâm) nerede doğduğu bilinmese de, mukaddes göçü, hicreti bilinmektedir.

Sahabenin Habeşistan'a Hicreti

Mekke, Müslümanlara dar edilmişti. Kimse can, mal, ırz ve namusundan emin değildi. Bunun üzerine Habeşistan'a hicret izni verildi. Müslümanlar Habeşistan'da beklenenin çok üstünde bir alâka gördü ve orada aziz birer misafir gibi ağırlandılar. Fakat Mekke müşrikleri, onlara bütün dünyayı dar etme azmindeydiler.

Necâşî, müşrikleri, getirdikleri hediyelerle birlikte geri çevirdi ve Müslümanları himaye edeceğini ilan etti. Çünkü, çok kısa bir müddet görüşmesine rağmen Müslümanlarda,

çok büyük fazilet ışıltıları müşâhede etmişti ve bu da onun din olarak İslâm'ı seçmesine yetmişti.

Hicretin Günümüze Bakan Yönü

Günümüz Müslümanları açısından da hicret çok önemlidir. Niyetler ne kadar halis de olsa, tam bir emniyet ve güven telkin edebilmek için, muhatapların dimağlarında en küçük bir bulantıya meydan vermeyecek şekilde nezih bulunmamız, nezih tanınmamız şarttır. Bu da ancak, bizim, yanlış ve eksiklerimizi bilmeyenlerin yanında mümkün olur ki, dilimizde bunu "gökten inmiş gibi" sözcüğüyle ifade ederiz ve böyle olmamız, böyle görünmemiz hizmetin tesiri açısından çok önemlidir.

"Allahü Teâlâ'nın gönderdiği bütün peygamberleri ve onların arkalarındaki müceddidleri, mürşitleri hicret ettirmesi de bunun âdeta ilâhî bir kanun olduğunu gösteriyor. Allah bu kanunla bütün mürşitleri, mübelliğleri âdeta hicret yolundan geçmeye zorluyor gibidir. Çağımızda biri, Şark'ın yalçın kayaları arasında zuhûr ediyor, sesi orada değil de daha ziyade Batı Anadolu'da ve İstanbul âfâkında yankılanıyor. İmam Gazalî'nin gezmediği yer kalmıyor. İmam-ı Rabbanî Hazretleri bir baştan bir başa Hindistan'da seyahat ediyor. Bu müstesna büyüklerden hangisinin mücadelesi tetkik edilse, hayatlarında hicretin önemli bir yerinin olduğu görülür.

Mukaddes göç, günümüzde İslam'a hizmet etme açısından eski devirlere nisbeten daha da önemlidir. Evet, bir mümin kardeşimiz, doğduğu yerden kalkıp diyar-ı küfre hicret ediyorsa, bu, önemsiz görülemez. Bugün bir Medine yoktur;

ama her yere Medine'nin boyasını çalmak, Medine misal şehirler kurmak söz konusudur. Bir diğer tabirle, Medine Sahibi'nin huzuruna çıkabilmek için, pek çok Medine meydana getirmek şarttır. "Medineleri arkamıza bırakıp, senin Medine'ne koştuk ya Resûlüllah!" diyebilmek için, bugün hicrete ve hicret beldelerine ihtiyaç vardır. Evet, sırf Allah rızâsı için ve İslâm'ı anlatma yolunda, dünyanın dört bir yanına göç edenlerin durumunu hafife alamaz ve basite ircâ edemeyiz; çünkü bu muhâcirlerin herhangi bir maddî çıkarları ve menfaatleri yoktur... Yaptıkları ve yapacakları şey, sadece İslâm'ı anlatmak bekledikleri de sadece ve sadece Allah'ın rızâsıdır. Türkiye'nin içinde ve dışında ve âlem-i İslâm'ın sair yerlerinde, Hakk davası için hicret eden kimseler, "İnneme'l-a'mâlü binniyât ve innemâ likülllimriin ma nevâ (Ameller niyetlere göredir. Herkes için ancak niyet ettiği şey vardır.)" fehvasınca, niyetlerine göre mükâfat görecek ve ilk hicret edenlerin arkasında -inşaallah- yerlerini alacaklardır! Yani Allah, muhâcirleri Muhâcirler'le, ensârı da Ensâr'la haşredecektir! Bu itibarla da, "Muhâcirler toplansın!" dendiğinde bu mukaddes göçün heyecanıyla yollara düşmüş olanlar, Muhâcirler'in arkasında yerlerini alacaklardır."[172]

Cuma Günü

Günlerin En Hayırlısı Cuma Günüdür

Dinimize göre cuma, haftanın en önemli günüdür. Müslümanların, dînen önemli sayılan bu mübarek günde bir araya gelerek cuma namazı kılmaları farzdır.

---

172 M. Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla*, 2/106-108

Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Kerîm'de, "*Ey iman edenler! Cuma namazına ezan ile çağırıldığınız zaman derhal Allah'ı zikretmeye (hutbe dinlemeye ve namaza) gidin, alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlıdır. Namaz tamamlanınca yeryüzüne yayılın, işinize gücünüze gidin, Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın. Felâha ermenizi ümid ederek Allah'ı çok zikrediniz.*" (Cuma, 62/9-10) buyurarak bu hakikate işaret eder. Bizlere cuma gününün faziletini, "Güneşin doğduğu günlerin en hayırlısı cuma günüdür."[173] sözleriyle bildiren Sevgili Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de ilk cuma namazını Mekke'den Medine'ye hicret ederken, Rânûna denilen mevkiye geldiğinde kıldırmıştır. Peygamberimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bu tutumu, cuma namazının önemini ortaya koymaktadır. Cuma namazı, Müslümanların kaynaşmalarını sağlamak açısından, büyük önem arz etmektedir. Bu namaz sayesinde, zengin-fakir, âmir-memur, işçi-işveren, güçlü-güçsüz, genç-ihtiyar aynı safta yer alırlar. Böylece Yüce Allah'ın huzurunda, herkesin eşit olduğu gerçeği tezahür etmiş olur.

Cuma, duaların kabul edileceği mübarek saatiyle; bizler için müstesna bir gündür. Bu saate işaret buyuran Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Cumada öyle bir saat vardır ki, o saat içinde bir Müslüman kalkıp namaz kılar da o saate rast gelerek Allah'tan bir hayır dilerse Allah dilediğini muhakkak kendisine verir."[174] şeklinde bize önemli bir hatırlatmada da bulunarak bu mübarek saatleri hakkıyla değerlendirmemizi istemektedir. Yine Cuma gününün müba-

173 Sünen-i Tirmizî Terc., 1/487.
174 Müslim, *Cum'a*, 15

rekliği konusunda Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır: "Bizler Ehl-i Kitab'a göre en son gelmişken, kıyamet gününde faziletçe en başa geçecek olanlarız. Şundan dolayı ki, bizden evvel onlara kitap verildi. Allah'ın onlara farz buyurduğu gün cuma günü iken, onlar anlaşmazlık çıkarıp başka günlere saygı gösterdiler. Bize ise o güne itibar etmek hususunda Hakk Teâlâ hidâyet verdi. Artık bu hususta insanlar bizden geri kalmış oldular. Yahudilerin ibadet günü yarın (Cumartesi), Hristiyanların ise öbür gündür (Pazar)."[175]

Mübarek cuma gününün önemi bu özelliklerle de bitmiyor. Zira Cenâb-ı Hakk birçok önemli olayın gerçekleşmesini bu güne nasip etmiştir. Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) ifadeleri içerisinde, "Adem (aleyhisselâm) o gün yaratıldı, o gün cennetten yere indirildi, o gün tövbesi kabul edildi ve o gün vefat etti. Kıyamet de o gün kopacaktır. İns ve cinden başka hiçbir yaratık yoktur ki, tan yeri ağardıktan gün doğuncaya kadar kıyamet belki bu gün kopar korkusu ile- kulak kabartmasın. Bir de o günün içinde bir saat vardır ki, bir Müslüman kul, tevafuken o esnada namaz kılıp Allah Teâlâ Hazretlerinden bir hâcetini dilerse (ihtiyacı olan bir şeyi yürekten isterse) onu Yüce Allah ona muhakkak verir.[176]

Cuma Günü Müminler İçin Bir Nimet Deposudur

Cuma gününün bu özelliklerinden dolayı o günü bayram kabul eden müminler, bu bayramın hakkını vermek için o saatlerde ibadet için camilere koşarlar. Cuma gü-

175 Müslim, *Cum'a*, 19-20
176 Müslim, *Cum'a*, 18

nünün mânevî nimet deposu olduğunun ifade edildiği bir hadis-i şerifte şöyle buyruluyor: "Cuma günü bizim için Allah'ın (hazırlamış olduğu) bir zahîresidir (nimet deposu)."[177]

Cuma gününün önemini ifade eden bir başka hadis-i şerifte ise Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Günlerin efendisi, Cuma günüdür; o, şâhiddir. Meşhûd ise Arefe günüdür."[178] Âyetteki (şâhid ile değil de) 'meşhûd' kelimesi ile Cuma günü kastedilmiştir. Zira Cuma günü, bütün Müslümanların, namaz için ve Allah'ı zikretmek için toplandıkları (meşhûd oldukları) bir gündür. Şu iki hadis de, Cuma gününe "meşhûd" dendiğine delâlet etmektedir: "Cuma günü bana çokça salât ü selâm getirin. Çünkü bu gün, meleklerin kendisini müşâhede ettiği, hazır bulunduğu meşhûd bir gündür."[179], "Melekler, Cuma günü camilerin kapılarında hazır bulunurlar ve (girenlerin) adlarını yazarlar. İmam minbere çıkınca, bu sahifeler dürülür, kapatılır."[180]

Bütün bu hadis-i şeriflerden anlaşıldığına göre, Allah Teâlâ Cuma gününe diğer günler de olmayan bir özellik ve mübareklik vermiş ve bu mübarek günü bizlere bayram olarak ihsan etmiştir."[181] Cuma'nın bayram oluşunu Allah Resûlü yine bir Cuma günü şu mübarek ifadeleriyle müjdelemiştir: "Ey Müslümanlar! Bu öyle bir gündür ki, Allah Teâlâ, onu sizlere bayram kılmıştır."[182] Bütün bu ifadeler de gösteriyor ki Cuma günü, Müslümanların haftalık bayramıdır.

177 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 2/233
178 İbn Mâce, *İkâme*, 79
179 İbn Mace, *Cenâiz* 65
180 Müslim, *Cum'a*, 24
181 Buhârî, *Cum'a*, 1
182 Muvatta, *Tahâret* 113

Cuma günü, Allah katında haftanın günlerinin en şereflisi ve en kıymetlisidir.[183] Senenin en hayırlı günlerindendir.[184] Müslümanların haftalık bayramıdır.[185] Üzerine güneşin doğduğu en hayırlı gündür.[186] Allah, âdemi cuma günü yaratmıştır;[187] vazifeli olarak cennetten o gün yeryüzüne indirmiştir; [tevbesini o gün kabul etmiş][188] onun ruhunu da o gün almıştır. Cuma günü, Allah katında Kurban ve Ramazan Bayramı günlerinden daha faziletlidir.[189] Kıyamet, cuma günü kopacaktır.[190] Müminler cennette, Cemâlullah'ı o gün temâşâ edeceklerdir;[191] yine o gün cennet ehli misk tepeleri üzerinde toplanacaktır. Cuma günü yapılan ibadetler diğer günlerde yapılanlardan daha faziletlidir. Cuma günü, ümmet-i Muhammed için hayır ve bereketi arttırılmış bir gündür.[192]

Cuma Günü ve Şer Güçler

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) ifadesiyle Cuma günü, Müslümanların günüdür. Öyle olmasına rağmen, yeryüzünde şer güçlerin, Müslümanlara musallat olduğu günün genellikle hep Cuma günü olduğu görülür.

---

183 İbn Mace, *İkâme* 79

184 Ebû Dâvûd, *Salat* 207; Nesaî, *Cum'a* 5

185 Buhârî, *Cum'a*, 1; Müslim, *Cum'a*, 21

186 Buhârî, *Cuma*, 4; Müslim, *Cuma*, 17, 18

187 Müslim, *Münâfikîn* 28

188 Müslim, *Cum'a* 17

189 Alimler hadislerin ışığında, Arefe veya Cuma gününün senenin en hayırlı günü olduğuna kail olmuşlardır. Her iki yaklaşımın ortasını bulanlara göre ise: "Allah katında günlerin en hayırlısı Cuma günüdür." hadisi, haftanın en hayırlı gününü tespit eder. Yılın en efdal günü ise Arefe (ve Kurban) günüdür. Canan, 12/497-498.

190 Müslim, *Cum'a*, 18; İbn Mace, *İkâme* 79

191 İbn Kayyım el-Cevziyye, *Zâdu'l-Meâd*, Çvr. Muzaffer Can, 1/369-372, 408-410, Cantaş Yay. İst.1989; Canan, 12/498.

192 Canan, İbrahim, 8/330, 12/498 41

Evet, “şeytanlar ve şer güçler, cuma namazlarını ifsâd için her türlü hileye başvurur; insanların, Cuma’ya gitmemeleri için, çeşitli yolları dener, onlara engel olmaya çalışırlar. Hatta bazen camiye kadar gitmiş de oturacak bir yer bulamamışsa ona, ‘Ben bir daha bu camiye gelmem’ dedirtip, camiye, cemaate karşı onda nefret hissi uyarır. Bazen de imam, Kur’ân okurken, ‘Şunun okuyuşuna bak, bari Kur’ân okumasını bilseydi.’, hutbede; ‘A be birader! Başka bir konu kalmamış mıydı?’ şeklinde tenkitler üreterek, camiden çıkıncaya kadar, binbir türlü fitneyle, ellerinden gelen herşeyi yaparlar... Ve kim bilir, daha nicelerini ne akla-hayale gelmedik şeylerle iğfal ederler.

Biz bu tesbitlerimizle, diğer günlerde fitne ve fesat olmaz demek istemiyoruz. Biz Cuma gününün ayrı bir husûsiyeti olduğunu vurgulamak istiyoruz. Evet, nasıl Arafat’a çıkılan Arefe günü, haccın yümün ve bereketinin toplandığı gündür; aynen öyle de cuma günü de haftanın günleri içinde bir nokta-yı beyzâdır. Onun lekelenmesiyle diğer günler de o lekeden nasiplerini alırlar.

Bütün bunlar karşısında insan bir defa “La havle vela kuvvete illâ billah” dese, etrafta fitne ve fesat saçan bu güçler, tepelerine bir balyoz yemiş gibi olur ve kendilerini yerde bulurlar. Ama, şeytan bir taraftan yaptıklarını süslü ve cazip gösterirken, diğer taraftan da bunları gerçekleştirmede çırakları olan insî ve cinnî avanelerini kullanmaktadır. Öyle olunca da insan çok defa aldatıldığının farkına varamamaktadır.”[193]

---

193 M. Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla*, 3/241-242, Nil Yayınları, İzmir, 1997

Aydınlık Günler (Eyyâm-i Bîd)

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), hayat için çok önemli gördüğü için sahabelerine, özellikle gençlere ısrarla orucu tavsiye etmiştir. Bu konuda, "Ben daha fazla oruç tutabilirim" diye ısrar edenlere de, "Savm-ı Davut"u tavsiye etmiştir ki bu da Hz. Davut'un (aleyhisselâm) orucudur ve bu oruç, bize "O bir gün oruçlu olur, bir gün yerdi."[194] şeklinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) tarafından anlatılmıştır.

Bunun dışında Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) her aydan üç günü oruçlu geçirmeyi tavsiye eden ifadelerine de rastlıyoruz ki, bu ifâdelerde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Her aydan üç gün oruç tutanın bütün seneyi oruçlu geçirmiş gibi olacağını" haber vermiştir.

Tirmizî ve Nesei, Ebû Zer'den (radıyallahu anh) şu hadisi rivayet ediyorlar: "Ey Ebû Zer! Her ay üç gün oruç tutacak olursan ayın 13, 14 ve 15. günleri tut."

Ayın ortasına rastlayan bu üç gün, "Eyyâm-ı bîd" diye isimlendirilmişlerdir. Bu günler dolunay günleridir ve bütün bu hadisler de gösteriyor ki; Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) "Eyyâm-ı bîd" yani "Aydınlık günler" orucunu ısrarla tavsiye etmiştir. Bu günlerin "Aydınlık günler" diye adlandırılması ise gündüz güneşle, gece de dolunayla 24 saat aydınlık olmasından ileri gelmektedir.

İbn Abbas'tan rivayetle Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) buyuruyor ki: "Sabır ayı olan Ramazan orucunu ve her aydan üç gün oruç tutmak göğsün vaharını giderir."[195]

---

194 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/314, 2/188, 190, 198

195 Heysemî, *Mecmau'z-Zevaid*, 3/196

Vahar; kin, gayz, düşmanlık, hile, sinirlenme mânâlarına gelmektedir.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) tarafından dolunaya rastlayan günlerde orucun tavsiye edilmesi, günümüzde değeri yeni yeni anlaşılmaya başlanan bazı hakikatlerin O'nun dilinden 1400 yıl önce söylenmesi, anlamına gelmektedir.

Bu konu, "Dolunay ve Suç" adlı bir makaleyle Bilim ve Teknik Dergisi'nde ele alınarak suçların özellikle bu günlerde arttığı vurgulanmıştır.

İşte bu kritik günlerde ve "sabır ayında" tutulan bu oruçlarla Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) kalple bünyede biriken ve insanı rahatsız edici duyguların, enerjinin bertaraf edilmesini bildirerek dikkatli olunması gerektiğini haber vermiştir. Ve yine O, asırlar ötesine ışık tutarak tıbb-ı nebeviye dikkatleri çekiyor. Biz de zaman geçtikçe, dünya ihtiyarladıkça, Kur'ân'ın ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) sünnetinin gençleştiğini müşahede ediyor; Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) orijinal ve her zaman "turfanda" tavsiyelerinin hikmetini daha iyi anlıyoruz.

Adına Yemin Edilen Zilhicce'nin On Gecesi

Günümüz insanının en büyük problemi, ruhî tatminsizlik. Devamlı surette bedeninin ihtiyaçlarını gideren ve ruhî yapısını ihmal eden insanoğlu, içindeki bu boşluğu doldurabilmek için akla gelmedik sapıklıklara başvurabiliyor ve en sonunda bu tatminsizlik onu intihara kadar sürükleyebiliyor. Halbuki insanın içindeki bu boşluğu dolduracak olan tek iksir imandır. İmanla insan doygunluğa erişir ve

rızâ makamına -Allah'ın râzı olacağı bir kulluk performansına- yükseldiği müddetçe de en derin mutluluk ve tarifi imkânsız hazları iç dünyasında yaşar.

Bir kul olarak bizim için en büyük nimet, Rabbimize karşı kulluk vazifemizi yerine getirebilme gayretidir.

"Bulduğumu Sen'de buldum,
Bâtıl şeylerden kurtuldum;
Gelip kapında kul oldum;
Rabb'im sana döndüm yüzüm!
Dünyalar Seninle cennet,
Nimet Senden kime minnet?
Gel kuluna merhamet et!
Rabb'im Sana döndüm yüzüm!"

mısralarından ifade edildiği gibi her an O'na yönelmek, O'nun rahmetinin enginliğini iliklerimize kadar duymak, O'nunla doymak, O'ndan gayrı hiçbir şeye gönül vermemek Allah'ın bir kula bahşedeceği en büyük lütuftur.

Kur'ân-ı Kerim'de Fecr Sûresi'nde, "*O on geceye yemin olsun ki...*" (Fecr, 89/2) ifadeleriyle bahsedilen bu on gecenin kıymeti maalesef pek bilinmiyor. Bazı kaynaklarda bu on gecenin Ramazan'ın son on günü veya Muharrem'in onuncu gününe (Aşûre gününe) kadar olan on gün olduğu kayıtlı olsa da genel görüş ve kabul, bu mübarek on günün Zilhicce ayının ilk on günü olduğudur.

Kamerî ayların on ikincisi olan Zilhicce ayı, İslâm'ın beş esasından biri olan Hacc ibadetinin yerine getirildiği umûmî af ve bağışlanma ayıdır. İşte bu mübarek ayın yukarıda da ifade ettiğimiz 1'inden 10'una kadar olan zaman

dilimi "Leyâli-i aşere" yani on mübarek gecedir. Onuncu gün, Kurban Bayramı'nın ilk günü oluyor. Bugünlerin ne kadar bereketli olduğunu Sevgili Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şu ifadelerle anlatıyor: "Günlerden hiçbiri yoktur ki onlarda yapılan bir iş Zilhicce'nin ilk on gününde yapılan işten daha faziletli ve yüce, Allah'a daha sevgili olsun..."[196]

Bunun dışındaki aşağıdaki hadisler de bu günlerin kıymetini anlamamız adına dikkat çekici. Rahmeti sonsuz olan Rabbimizin insanları af ve mağfiret için önlerine koyduğu fırsatlar gibi, bu fırsatları değerlendirenler için sunduğu sevaplar da sonsuz. İşte; bize bu sonsuzluğu anlatan bir hadis-i şerifte Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyuruyor: "Zilhicce'nin ilk günlerinde tutulan oruç, bir yıl oruç tutmaya, bir gecesini ihyâ etmek de Kadir Gecesi'ni ihyâ etmeye bedeldir."[197]

Zilhicce'nin ilk on gecesinde yapılan her bir amel için, yedi yüz misli sevap verilirken, buna rağmen bu on günün hayrından mahrum olan kimselerin neler kaybettiklerinin izahı elbetteki zordur. Bu on günün özellikle dokuzuncu (Arefe) gününe dikkat çeken İslâm âlimleri bu günün oruçla geçirilmesi üzerinde ısrarla durmuşlardır. Bu ısrara gerekçe olarak da onda olan ve saymakla bitmeyecek kadar çok hayrı göstermişlerdir.

İşte; bu sevapları ifade eden bir başka hadiste yine Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), "Zilhicce'nin ilk dokuz günü

[196] Tirmizî, *Savm*, 52; Darimi, *Savm*, 52
[197] Tirmizî, *Savm*, 52; İbn Mace, *Sıyâm*, 39

oruç tutana, her günü için bir yıllık oruç sevabı verilir."[198] buyurarak aslında ömrünü bereketli bir zeminde geçirmek isteyenler için ne kadar paha biçilmez fırsatların olduğuna işaret buyuruyor.

Bu kadar mübarek gecelerde, insana daha çok sevaplar kazandıracak şifreli ifadelere de ihtiyaç vardır. Ve Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bize, "Allah indinde Zilhicce'nin ilk on gününde yapılan amellerden daha kıymetlisi yoktur. Bugünlerde tesbihi, tahmidi, tehlili ve tekbiri çok söyleyin!"[199] ifadeleriyle bu şifreleri öğretiyor. (Tesbih, *Sübhanallah*; Tahmid, *Elhamdülillah*; Tehlil, *Lâ ilâhe illallah*; Tekbir ise *Allahu ekber* demektir.)

Âyet ve hadislerle övgülere mazhar olan bu ikram günlerini, günahların boğucu ikliminden fecre uyanmak, gönül dünyamızı çepeçevre saran karanlık bulutları fecir ışıklarıyla aydınlatmak için bir fırsat bilip değerlendirmeliyiz.

Mânâ büyüklerinin Kurban Bayramı'ndan evvel dokuz gün oruç tuttuklarını, onuncu günü kurban kesilinceye kadar bir şey yemediklerini ve o gün ilk yedikleri gıdanın kestikleri kurban eti olduğunu görüyoruz. Bizler de en azından bu on gün içindeki pazartesi ve perşembe günlerini oruç tutarak değerlendirebiliriz.

---

198 Tirmizî, *Savm*, 52

199 Abd b. Humeyd, *Müsned*, 1/257

SEKİZİNCİ BÖLÜM

NASIL DEĞERLENDİRMELİ?

NASIL DEĞERLENDİRMELİ?

Her Biri Cennet Değerinde Fırsatlar

Bazı özel gün ve gecelere has özel ibadetler vardır, ama bütün bu gecelerin ortak özellikleri rahmetin coştuğu geceler olmalarıdır. Bu vesile ile bu gecelerde bol bol Kur'ân okunmalı, namaz kılınmalı, fakir fukaraya yardım edilmeli. Bunun yanında örneğin Ramazan'ın son on gününde îtikâfa girilmeli. Yine Ramazan'da Müslümanlara iftar açtırabiliriz. Ayrıca Hz. Âişe validemizin bir Kadir Gecesi'nde "Dua ederken ne diyeyim?" şeklindeki sorusuna Fahri Kâinat Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem), "Allah'ım sen affedicisin, affı seversin, beni de affet" diyerek cevap vermesini, dikkate alarak bu duayı çokça yapabiliriz. Hac mevsimindeysek ve hacca da gidemediysek niyetlerimizle kalben onlarla beraber olabiliriz, ve onların o mübarek topraklarda yaşadıkları his yoğunluğunu, biz de çevremizde yaşayabiliriz. Bunun için, bizler de günün değişik anlarında, "Lebbeyk, Allahümme lebbeyk, Lebbeyke lâ şerîke

leke lebbeyk. İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'lmülke lâ şerike leke" diyerek hacılarla bir duygu birliği içerisinde olabiliriz. Bu muhteşem ruhânî birliği tesis etme adına bol bol salâvat-ı şerifeler de getirebiliriz.

Allah Resûlü (s.a.s.) Üç Ayları Nasıl Geçirirdi?

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatı Kur'ân odaklı olduğu için o hayatının bütününde Kur'ân'ı yaşıyordu. Kur'ân'ı bütünüyle hayatında yaşayan Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), aynı zamanda Kur'ân'ı en çok okuyan idi. Şaban ayına benim ayım diyen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bu aya özellikle çok ehemmiyet verir ve bu yüzden bu ayda çok oruç tutardı. Hz. Âişe (radıyallahu anhâ) bu konuda der ki: "O kadar çok oruç tutardı ki bu ayda, biz hiç iftar etmeyecek zannederdik." Özelikle Berat Gecesi, yani Şaban ayının on beşinci gününü mutlaka oruçlu geçirirdi. Her gece olduğu gibi bu gece de yatsı namazını mutlaka mescidde cemaatle kıldıktan sonra gece yarısı kalkarak sabaha kadar Rabbine ibadet ederdi.

Bizler de bütün Üç Aylar'da bizi kuşatan bu sonsuz rahmet dalgasından hakkıyla istifade için Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) gibi gecenin hakkını vermeye gayret etmeliyiz.

Mübarek Günleri Değerlendirmenin Yolları

Aslında her mübarek günün temel espirisi, Allah'ın kullarına engin rahmetinden sunduğu ikramlardan azami şekilde istifade edebilmektir. Bunun için ise yapılması gere-

ken şeylerin başında, hiç şüphesiz O'na ibadet gelmektedir. İbadetin özü ise duadır. Namazda ise âdeta bütün ibadetler mevcuttur. Bu yüzden bol bol namaz kılınarak dua edilmesi, fakir fukaraya yardım edilmesi, çocukların sevindirilmesi ilk başta akla gelen işler. Bunun yanı sıra her mübarek günün kendine göre farklı bir anlam ve önemi de mevcut.

Şimdi isterseniz mübarek günlerde yapılması gerekenleri biraz daha açalım.

Ailenizle Camiye Gitmeye Ne Dersiniz?

Bir baba, bir abi, bir amca veya dayı olarak bugünlerde farklı olmak istemez misiniz? Eşiniz ve çocuklarınızdan gezmeye gider gibi hazırlanmalarını isteyin. Sonra da imkânınız varsa şehrinizin en büyük camiine, yoksa mahalle camiine akşam veya yatsı namazına gidin. Eyüp Sultan'da ailecek hiç sabah namazı kılmadıysanız işte size fırsat. Çocuklarınızın elinden tutup farz namazına durun. Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) torunlarıyla camide namaz kıldığını hatırlayın ve onun yolunda olmaktan mutluluk duyun.

Dostlarınıza, Komşularınıza Kur'ân Ziyafeti Verin

Bu geceleri birlik ve beraberlik için fırsat bilin. Dostlarınızla, komşularınızla Allah'ın Kelâmı'nı okumak üzere toplanın. Görüşemediğiniz arkadaşlarınızı çağırın evinize. Kur'ân okuyun; sonra da okuduklarınızın Türkçe meallerini dinleyin. Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ölmüşlerimizin ruhları için dualar edin. Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) sevgi mesajları gönderin. Hatimleriniz, yasinleriniz, dualarınız olsun bu gecelerde...

Kimsesizleri Ziyaret Edin

Tedavi sürecinde, hastaların morallerinin iyi olması tedaviyi olumlu yönde etkileyen bir durumdur. Mahallenizde, sokağınızda, apartmanınızda, dostlarınız arasında hasta yatan insanlar varsa sırf Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), "Hastalarınızı ziyaret edin" dediği için ziyaret edin. Eğer, "Çevremde hasta kimse yok." diyorsanız, gelin iki-üç hanım, erkek bir olalım; bize en yakın hastaneye gidelim. Mesela hiç Çocuk Esirgeme Kurumuna gittiniz mi? Hiç yaşlılar yurduna gittiniz mi? Bugün sizin için bir vesile olsun. O kimsesiz çocuklara sevgiyle sarılın. Göreceksiniz bugünleri unutamayacaksınız.

Evet, madem bu mübarek geceler Cenâb-ı Hakk tarafından bizim için bir ihsân-ı ilâhîdir. O halde biz de bizim için olan bu gecelerin kıymetini bilmeli ve ona göre hareket etmeliyiz. Bu geceleri değerlendirmenin birinci şartı ise O geceyi uyuyarak gaflet içerisinde geçirmemektir. Bu gecelerde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) namaz kılmış, Kur'ân okumuş, dua ve tefekkürde bulunmuştur. Bu gecelerin gündüzünde de, gecesi gibi dua ve ibadet ile meşgul olmak gecenin değerlendirilmesi adına çok güzel olur. Zira bilinmektedir ki, yer üzerinde bir yerde gece olurken diğer bir yerde gündüz olur. Her iklimde bulunan, kendi gecesini ihyâ etmek suretiyle aynı hayır ve hasenattan faydalanırsa da gündüzüyle beraber icâbet için daha isabetli demektir. Mübarek geceler, gaflet içerisinde uyuduğumuz değil; lahutî âlemlerden gelen esintiler karşısında mest olduğumuz, hayat dolu anlar olmalı. Bol bol Kur'ân okunmalı; nâfile, varsa kaza namazları kılınmalı; aylardan ilk ikisinin baş, or-

ta ve sonunda mümkün mertebe oruçlu olunmalı; mümkün değilse mübarek gecelerini oruçla karşılamalı. Samimiyetle günahlara tövbe edilmeli, yardıma muhtaç olanlara yardım edilmeli. Özellikle bütün zorlukları kolaylığa çeviren ve açılmaz kapıları açan dua asla ihmal edilmemelidir.

Netice itibariyle, Üç Aylar, Cenâb-ı Hakk'ın müminlere bahşetmiş olduğu, içinde akıl almaz fırsatların bulunduğu çok kazançlı günlerdir. Bugünleri çok iyi değerlendirmeli, bu aylarda bol bol mealiyle birlikte Kur'ân-ı Kerim okunmalı, kaza namazları kılınmalı, geceler teheccüd ve evrâd u ezkârla geçirilmeli ve Allah'a dua dua yalvarılmalıdır. Aksi taktirde, hem bu güzel günler gaflet içerisinde geçecek, hem de insanlar hayatlarını bütün bu mânevî güzelliklerden yoksun olarak boşu boşuna geçirmiş olacaklardır.

Yapılacak işleri kısa maddeler halinde yazarsak karşımıza şöyle bir tablo çıkar:

1. Kur'ân-ı Kerim okunmalı; okuyanlar dinlenmeli; uygun mekânlarda Kur'ân ziyafetleri verilmeli; Kelâmullah'a olan sevgi, saygı ve bağlılık duyguları yenilenmeli, kuvvetlendirilmeli.

2. Peygamber Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) salât ü selâmlar getirilmeli; O'nun şefaatini ümit edip, ümmetinden olma şuuru tazelenmeli.

3. Kaza namazları, nâfile namazlar, varsa o geceye ait namazlar kılınmalı. Özü itibariyle kandil gecesi; ibadet ve ibadette ihsan şuuruyla ihyâ edilmeli.

4. Tefekkürde bulunulmalı; "Ben kimim? Nereden geldim? Nereye gidiyorum? Allah'ın benden istekleri neler-

dir?" gibi konular başta olmak üzere hayatî meselelerde derin düşüncelere girilmeli.

5. Geçmişin muhasebe ve murâkabesi yapılmalı; şimdinin ve geleceğin plan ve programı çizilmeli.

6. Günahlara samimi olarak tevbe ve istiğfar edilmeli; idrak edilen geceyi son fırsat bilerek nedâmet ve inâbede bulunulmalı.

7. Bol bol zikir, evrâd ü ezkârda bulunulmalı.

8. Müminlerle helâlleşilmeli; onlarla irtibatımız cihetinden rızâları alınmalı.

9. Dargın olanlar barıştırılmalı; gönüller alınmalı; kederli yüzler güldürülmeli.

10. Kişi kendine ve diğer mümin kardeşlerine; mümkünse isim zikrederek dualar etmeli.

11. Üzerimizde hakları olanlar aranıp sorulmalı; vefâlı ve kadirşinaslı olunmalı.

12. Yoksul, kimsesiz, öksüz, yetim, hasta, sakat, yaşlı olanlar ziyaret edilip, sevgi, şefkat, hürmet, hediye ve sadakalarla mutlu edilmeli.

13. O gece ile ilgili âyetler, hadisler ve bunların yorumları ile ilgili kitaplardan yalnız olarak veya cemaatle okunmalı.

14. Dînî toplantılar, paneller ve sohbetler düzenlenmeli; va'z ü nasihat dinlenmeli; şiirler okunmalı; ilâhî ve ezgilerle gönüllerde ayrı bir dalgalanma oluşturmalı.

15. Kandil gecesinin akşam, yatsı ve sabah namazları cemaatle ve camilerde kılınmalı.

16. Sahabe, ulemâ ve evliyâ türbeleri ziyaret edilmeli; hoşnutlukları alınmalı ve mânevî iklimlerinde onlar vesile kılınarak Hakk'a niyazda bulunulmalı.

17. Vefat etmiş yakınlarımızın, dostlarımızın ve büyüklerimizin kabirleri ziyaret edilmeli; iman kardeşliğine ait sadakat yerine getirilmeli.

18. Hayattaki mânevî büyüklerimizin, üstadlarımızın, anne ve babamızın, dostlarımızın ve diğer yakınlarımızın kandilleri bizzat giderek veya telefon ederek, faks çekerek yahut e-mail göndererek tebrik edilmeli; duaları istenmeli.

19. Bu kandil gecelerinin gündüzlerinde, mümkün olduğunca oruç tutulmalı.

20. Allah'ın nazarında en büyük günahların ehemmiyet verilmeyen küçük günahlar olduğu hatırlanarak, küçük günahlardan her zaman olduğu gibi mutlaka sakınılarak tevbe istiğfar yapılmalı.

21. Gönül dünyamızı coşturan, bizi imanî duygu ve düşünceye götüren kitaplar okunmalı; CD'ler, kasetler dinlenmeli ve VCD'ler seyredilmeli.

22. Ve dua... Dua en büyük sığınağımız olmalı. Maddî-mânevî, her yönden oldukça bunaldığımız ve duaya çok muhtaç olduğumuz şu günlerde, Allah, kapısına varıp kulluğunu ilân edenleri ve kendisine el açıp yalvaranları huzurundan –inşaallah- boş çevirmeyecek ve maddî-mânevî sıkıntılarımızın giderilmesi adına önümüze yeni yeni fırsatlar koyacaktır. Evet, bu mübarek zaman dilimlerini en iyi şekilde değerlendirerek, Fecr Sûresi'nin sonundaki, "*Ey gönül huzuruna ermiş ruh! Sen Rabbinden râzı, O senden*

râzı olarak dön Rabbine! Sen de katıl has kullarımın içine, gir cennetime!" (Fecr, 89/27-30) âyetlerin müjdesine mazhar olan talihlilerden olmaya ne dersiniz?..

SONSÖZ

Mübarek gün ve geceler, muhteşem bir rahmet hazinesinin bizi her an beklediğini haber veriyor. Bazı Allah dostlarının "Zamanın Altın dilimi" şeklinde niteledikleri bu kutlu zamanlar, özü itibariyle başımızda dolanıp duran rahmetten helezonlardan başka bir şey değildir. Bu güzel ve özel günlerin böyle olduğunu bilen Allah dostları bu imkanı sonuna kadar kullanarak rahmete ulaşmış ve aynı rahmete herkesin ulaşması için de çaba göstermişlerdir.

Muhammed Lütfi hazretleri (Alvarlı Efe Hazretleri) bir beytinde bayramı ifade ederken

"Can bula cananı, bayram o bayram ola

Cümle günah af ola, bayram o bayram ola"

şeklinde ifade buyurduğu gibi, bayram, insanın bütün risk ve handikaplardan kurtulduğu gün asıl bayram olmaktadır. Buna göre, gerçek mübarek gün, insanın haktan gelen esintiler karşısında mest olduğu, günahlardan kaçtığı, ruhî güzelliklerin zirvesine çıkarak cennet yamaçlarına otağ

kurduğu gündür. Bunun dışında bir hal üzere ise insan günde elli bin defa mübarek günlerin kalbine de uğrasa, kalbi bu günlerden etkilenmez, rahmanî bakış açısıyla bakamıyorsa aleme, o günlerin ona, onun da o günlere uğramasının pek bir anlamı yok sayılır. Öyle değil mi? Allah (celle celâluhû) rahmet ve merhametinden bütün mahlûkat istifade etsin diye özel günler göndermiştir. Bütün bunlara rağmen insan bu manevi ikramlardan istifadeye çalışmazsa, böyle bir gecenin, bu insan için mübarek olduğunu kim iddia edebilir.?

Durum böyle olunca da her insanın mübarek günü, aslında kendisinin hidayete erdiği ve günahlarının af olduğu gün olmuş olmaktadır. Meseleye bu açıdan bakınca aslında hayatın anlamının da idrakine varmış oluyoruz. Demek oluyor ki, sadece mübarek günlere odaklı bir hayat yaşamaktan ziyade, yalnızca bu günlerde değil, hayatın bütününde Allah'ı hatırlayan bir mantıkla hayata bakmamız gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Hayatı böyle algılayanlar, yani sadece bu günlerde Allah'ı hatırlayanlar, bu günler geçince yeniden kendilerini günaha salabilmektedirler. Şeytan ve nefsin insanı sürüklediği bu ciddi hataya düşmemek için Allah dostları bize bir formül göstermişlerdir. Bu formül kısaca “Her geleni Hızır, her geceyi Kadir” bilme şeklinde özetlenebilir. Bu mantık ile hareket edenleri de Cenâb-ı Hak mutlaka içinde cenneti kazandıracak bir güne veya geceye kavuşturacaktır.

Tersi bir durum, bizatihi İslam'ın ruhuna aykırı bir davranış biçimidir. Yani İslam'ı yalnız mübarek gün ve gece-

lere ve Ramazan ayına ait kılmamız son derece yanlıştır. Çünkü İslam hayatın bütününü kuşatan ve kuşatmasında süreklilik isteyen, hayatın bütününe hitap eden bir hayat tarzıdır. Şöyle bir şey düşünebilmek ne kadar doğru olabilir: Bir insan, bütün bir yıl boyu ibadet ve itaate uzak dursun, mübarek gün ve geceler gelince de bütün bir gece tükenircesine, sabahlara kadar ibadet ve taatte bulunsun, o gece geçtikten eski haline dönsün ve adeta dinin insana emniyet bahşeden semtine yanaşmasın. Böyle bir insanın yaptığı şeyin İslamî olduğunu kim iddia edebilir? Böyle bir insan dünyada asla telafi edilemeyecek kadar büyük bir zarar ve ziyanla karşılaşır. Bu şeklide bir din anlayışını dinimiz kabul etmiyor. Bu durumu izah eden Efendimiz "*Amellerin Allah'a en sevimlisi az da olsa devamlı olanıdır.*"[200] şeklinde ifade buyurarak kulluğun devamlılık istediğini ve asla kesintiye uğratılmaması gerektiğine dikkat çekmişlerdir.

Ancak burada yeri gelmişken şu açıklamayı da yapmamız gerekiyor. Dünyanın bin türlü hali var. Aynen onun gibi insanın da bin türlü hali olabilir. Herkesin kendine göre bazı şartları vardır. Buna yetişme tarzı, çevresi ve belki ruhi durumu da etki edebilir. Her insana: "Madem böylesin, o halde, mübarek geceleri de kutlama" tarzında bir nahoş ifade ile hitap etme hakkı kimsede yoktur. Kalpler Allah'ın elindedir. Onları halden hale sokacak olan O'dur. Kim bilir böyle geceler ne kadar kalbi taşlaşmış insanların, ruhu bozulmuş fıtratların yeniden istikamet bularak yüzlerini Rahman'a dönmelerine vesile olmuştur/olacaktır.

---

[200] Suyûtî, Celalüddin, *el- Camiu's-Sağîr*, 1/19

Konumuzla ilgili olduğu için büyük şair Yahya Kemal'in Büyükada'da bir bayram sabahı yaşadıklarını aynen buraya alıyoruz:

"Dört sene evvel Büyükada'da oturuyordum. Bayramda bayram namazına gitmeğe niyetlendim; fakat Frenk hayatının gecesinde sabah namazına kalkılır mı? Sabah erken uyanamamamak korkusu ile o gece hiç uyumadım. Vakit gelince abdest aldım. Büyükada'nın mahalle içindeki sakin yollarından kendi başıma camiye doğru gittim. Vaiz kürsüde va'z ediyordu. Ben kapıdan girince bütün cemaatin gözleri bana çevrildi. Beni daha doğrusu bizim nesilden benim gibi birini, camide gördüklerine şaşıyorlardı. Orada o saatte toplanan ümmet-i Muhammed, içine bir yabancının geldiğini zannediyordu. İçim hüzünle dolu, yavaş yavaş gittim. Va'zı diz çöküp dinleyen iki hamalın arasına oturdum. Kardeşlerim Müslümanlar bütün cemaatin arasında yalnız benim vücudumu hissediyorlardı. Ben de onların bu nazarlarını hissediyordum. Vaazdan sonra namazda ve hutbede onların içine karışıp Muhammed sesi kulağıma geldiği zaman gözlerim yaşla doldu. Onlarla kendimi yekdil, yekvücud olarak gördüm. O sabah o Müslümanlığa az aşina Büyükada'nın o küçücük camii içinde, şafakta aynı milletin ruhlu bir cemaati idik..."[201]

Mübarek günler, dağdağalı fırtınaların yaşandığı hayat denizinde karşımıza çıkan ve bizi o fırtınaların dehşetli saatlerinden kurtaran bir durgun liman gibidirler. Bu durgun limana girmeden önce öncü günlerimiz de var. İşte bu önce günler, bir deniz feneri gibi gönderdiği ışı-

201 *Aziz İstanbul*, s. 127, 128

ğıyla bizi o limana sevk ederek yeniden gerçek hayata Allah'ın, "Ben insanları ve Cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım" şeklinde ifade buyurduğu bir gerçeğe yönelmemizi sağlıyor. Ardından da biz haftada bir, bütün hafta boyunca kirimizi pasımızı alan mübarek Cuma günüyle kendimizi yeniden cennet yamaçlarında hissediyoruz. Kutlu doğum günleri ile yeniden Efendimiz'i hayatımıza misafir ederek O'nun mübarekliğinden istifade ediyoruz. Kadir gecesi ile matematiğin iflas ettiği bir mevsimi, birlerin bin sayılarak rahmetin sonsuzluğunu içimize çekiyoruz. Bayramlar ile dostluk ve muhabbetin, toplumun huzuru için ne kadar önemli olduğunun idrakine varıyoruz. Ramazan ile bütün bir ay bizi ap açık kuşatan bir rahmetin, insanları cennet toplumu haline getirişine şahit oluyoruz. Beraat kandili ile beraatımızı almanın mutluğunu yaşamın telaş ve heyecanına kapılıyoruz. Miraç Kandili ile günde beş vakit O'nun huzuruna çıkmanın şerefine ermenin, ne erişilmez bir lezzeti de beraberinde getirdiğini görüyoruz. Regaib Kandili ile rağbet edilmesi gereken asıl makamın ne oluğunun idrakine varıyoruz. Varıyor ve bir kere daha bizi böyle hazineler merkezine eriştirdiği için Rabb-i Rahim'imize tekbir, tahmid ve tahlillerde bulunuyoruz.

Mübarek günlerin manevi anlamda en yoğun olarak yaşandığı zaman dilimleri hiç şüphesiz Ramazan ayı ve bayramlardır. Hemen her sene zamanın bu altın dilimini idrak edince, âdeta, ötelerin ayn-ı hayat olan o sevimli, neşeli mavimtırak günlerine bir kere daha kavuşur gibi oluruz. Evet, bir kere daha gönül gözlerimizde her yan baharla tül-

lenir, her tarafta yeniden hayat köpürür. Dağ-bayır yeşerir ve renklerle kahkaha atar, çiçekler raksa durur, bülbüller nâralar yağdırır ve duygular gülden, lâleden alevlerini alıyor gibi olur. Öyle ki her yanda esen bu umûmî hava gönüllerimizi bir mutluluk vaadiyle kaplar ve bize ne bilinmedik, ne sezilmedik şeyler fısıldar.

Ramazanlardaki bu insan ruhuna cennetlerden fısıldanan ilahi rahmet nefhalı hislere işaret eden Fethullah Gülen Hocaefendi de bunlardan sadece kalbi hayatları olan insanların değil, herkesin istifade ettiğini şöyle ifade ediyor: “Hatta hayatları bedbinliğe, karamsarlığa kilitlenmiş insanlar bile bu semâvî şehrâyinden nasiplerini alırlar. Hele günler, o ibadetle derinleşen saatlerini, hayatın gerçek mânâsını terennüm etmek için gönüller üstünde bir mızrap gibi hareket ettirdiğinde, kuş cıvıltıları safvetinde ve bir çocuk neşesi tadındaki ezan dakikalarının cennet güzellikleri kadar tesirli ve bu güzelliklere meftun bir kalp gibi olgun ve dolgun ibadet saatlerinin, Hakk'ı muhatap alma ve Hakk'a muhatap olma mânâsıyla tüten zebercet duyguların zikr u fikirle sînelerimizi coşturan şiiri başlar.. başlar da, varlığın çehresindeki perdeler sıyrılır ve Hakk'a yakın olmanın o kendine mahsus, huzur ve itmi'nan dolu lezzetli, sımsıcak mavi dakikaları bizim olur. Günde beş, haftada lâakal otuzbeş defa, âdeta bir nurdan helezon çevresinde dolaşır, gönüllerimizde miraç fırsatlarına erer ve hep insan-ı kâmil olmanın rüyalarıyla yaşarız.”[202]

Mübarek gün ve geceler kavramları hayatımıza girdikleri andan itibaren hayatımızın bütününe etki ederek bir

---

[202] *Kutlu Zaman Dilimi Üç Aylar Sızıntı*, Şubat 1994, cilt: 16, sayı: 181

anda onları mübarekleştiren manevi bir tesire sahiptir. Bu mübarek günlere erişenlerin en fazla yapmaları gereken şeyin başında hiç şüphesiz duâ geliyor. Zira duâ, bir ibadettir. Duâ kulluğun özüdür; o, Rabbe dönüş ve yönelişin adıdır. Kulluktan bahsedilen bir yerde, duâdan bahsetmemek mümkün değildir. Zaten, Allah (celle celâluhû) da "*Duânız olmazsa ne ehemmiyetiniz var!*" (Furkan, 25/77) buyurmuyor mu? ve "*Duâ edin, kabul edeyim*" (Mü'min, 40/60) diyen de bizzat kendisi değil mi?

Son olarak bütün mübarek günlerin sonunda hitamı misk nevinden bir dua ile bitiriyoruz:

Ey yüceler yücesi *Allah*'*ım!* Hz. Muhammed, onun ehli, peygamber kardeşleri, mukarreb melekler, semâvat ve dünya ehlinden salih kullarının üzerine salat ü selam eyle, rıza ve rıdvanın bunların hepsi üzerine kıl.

Ey Rabbimiz! Unutur veya hataya düşerde bir kusur işlersek bizi onunla hesaba çekme. Ey Rabbimiz! Bizden evvelkilere yüklediğin gibi bizede ağır vazifeler ve musibetler verme. Ey Rabbimiz! bize güç yetiremeyeceğimiz şeyide yükleme. Günahlarımızı affet. Bizi bağışla. Bize merhamet et. Bizim dostumuz ve yardımcımız sensin. Kafirler güruhuna karşı Sen bize yardım et.

Allah'*ım!* Sen günahları bağışlayan, tevbeleri kabul edensin. İşlediğim ve işleyeceğim günahlarımı bağışla.

Allah'*ım!* Kur'an-ı Kerim'in ve Rasuli ekremin hürmetine, bütün enbiya ve rasullerin hürmetine, bütün hakikatker hürmetine, (ey ihtiyaçları karşılayan ve ey bela ve musibetleri yok eden) bela ve musibetlerimizi yok et. Bizi, ailemizi

ve dostlarımızı rızıklandır. Hepimize dünyadan imanla ve Kur'an'la ayrılmayı nasip eyle.

Allah'*ım!* İlmimizi arttır ve bize hidayet verdikten sonra kalbimizi kaydırma, katından bize rahmet lütfet, şüphesiz ki Sen çok lütufkarsın.

İhlas, şuur ve samimiyetimizi arttır.

Namazımızı, zekatımızı, himmetimizi, haccımızı, orucumuzu ve diğer ibadetlerimizi kabul eyle. İbadetlerimizdeki hatalarımız affet. Bizi nefsimizin önüne geçmeye muktedir et. Takva bahşeyle. Faydalı ilimler ihsan et.

Allah'*ım!* Yaptığımız her dua, Senin rahmet ettiğin, ettiğimiz her lanetde senin lanet ettiğin kimse üzerine olsun. Bizi müslüman olarak öldür ve salih kullarının arasına ilhak buyur.

Allah'*ım!* Senden ölümden sonra rahat bir hayat istiyoruz.

Zulüm, düşmanlık, hata işlemek ve bağışlanmayacak günahlara girmekten Sana sığınırız. *Allah*'*ım!* Senden dünyanın da ahiretin de hayrını istiyoruz. Merhamet et Yarabbim. *Allah*'*ım!* Tasadan ve hüzünden acizlikten ve tembellilkten, korkaklıktan ve cimrilikten, miskinlikten ve günahlardan ve düşmanın kahrından Sana sığınırız. Bizi ıslah et, bizi affet Ya rabbim. *Allah*'*ım!* Senden sürpriz hayırlar diler ve beklendik-beklenmedik şerlerden Sana sığınırız. Günahlarımızı ve ayıplarımızı ört Ya rabbim. *Allah*'*ım!* Bedenimize ve ruhumuza sağlık, sıhhat, afiyet ver. Küfür ve fakirlikten, gafletten, zilletten Sana sığınırız. Kocamaktan, ihtiyarlığın dertlerinden, dünyanın fitnesinden, şeytanın şerrinden ,

kabir ve ahiret azabından, ölümün fitnesinden Sana sığınırız. *Allah*'*ım!* Senden hayır, fetih, nur, bereket ve hidayet istiyoruz. Ayıplarımızı ört ve bizi korkularımızdan emin kıl. *Allah*'*ım!* Bizi bütün tehlikelerden koru. Senden imanda ve hayatta, dünyada ve ahirette sıhhat, güzel ahlak, başarı, rahmet, af, afiyet, mağfiret ve rızanı istiyoruz. Nefsimizi terbiye etmeyi kolaylaştır. İmanı bize sevdir ve kalblerimize yerleştir. Küfrü, günahı ve isyanı bizden uzak tut. Mahlukatının şerrinden sana sığınırız. *Allah*'*ım!* Şeytanımızın ve nefsimizin sesini soluğunu kes. Düşmekten, sıkışmaktan, yanmaktan, boğulmaktan, üzüntüden, tasadan, borçtan, açlıktan, hıyanetten, delilikten, sağırlıktan, cüzzam, alaca ve her türlü maddi manevi hastalıktan, laubalilik ve ciddiyetsizlikten, patavatsızlıktan, muhalefet edip düşmanlık çıkartmaktan, başkaları görsün ve duysun diye bir şey yapmaktan, ucubtan, fahrdan, acıdan, azab, gazab, vesvese ve dağınıklıktan, ürpermeyen kalpten yaşarmayan gözden, fayda vermeyen ilimden, doymayan nefisten, icabet edilmeyen duadan, işlediğim ve işlemediğim amellerin şerrinden, bildiğim ve bilmediğim şeylerin şerrinden, nimetin zevalinden, afiyetin değişmesinden, azabın ansızın gelip çatmasından, gazabına sebep olacak her şeyden Sana sığınırım. *Allah*'*ım!* Duamıza icabet et, kalbimize hidayet, dilimize istikamet, sabır, sebat, azim, şükür, sadık dil, selim kalb, kabul edilen amel ihsan et.

Allah'*ım!* Bize imanı sevdir ve onu kalplerimize tezyin et, küfrü, fıskı ve isyanı bize çirkin göster ve bizi rüşte erenlerden eyle.

Allah'*ım!* Senden seninle doygunluğa ulaşmış, Senin-

le karşılaşacağına inanan, kazana razı ve verdiğine kanaat eden bir nefis istiyoruz.

Allah'ım! Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve onun nebi ve rasul kardeşleri üzerine mahlukatın adedince, zatının rızası, arşının ağırlığı ve kelimelerinin mürekkeplerince salat ve selam eyle.

Allah'ım! Nefsime takva bahşeyle ve onu temizle şüphesiz sen onu temizleyenlerin en hayırlısısın. Sen onun velisi ve Mevlâsısın.

Ey Rahman, Ey Rahim, ey Celal ve ikram sahibi Ya Hayy, Ya Kayyum bizi göz açıp kapatıncaya kadar dahi Senin rızan istikametindeki şu hizmetten inhiraf ettirtme. Son nefesimize kadar bıkmadan, usanmadan, yorulmadan, ara vermeden davana hizmet ettirt. Son nefesimizde de şu hizmete paratoner olarak şehadeti bize nasip et.

Allah'ım! Senden ahu efgan edip sana dua dua yalvaran Sana karşı saygı ve muhabbetle dopdolu olan ve Senin yoluna yönelen kalpler diliyoruz.

Allah'ım! Senden rahmetini celbedecek şeyleri, gerçekleşmesi muhakkak olan mağfiretini, her türlü günahtan korunmayı, her türlü iyiliği kazanmayı, cennetle serfiraz olmayı ve cehennemden kurtuluş dileriz.

Allah'ım! Senin dininle, Sana ve Senin Peygamberin'e (a.s.m.) itaatle bizi koru ve bizi haramlardan uzaklaştır.

Ey eşi ve menendi olmayan Rabbi Rahimimiz, yar ve yardımcı olarak sen bize kafisin. Sana tevekkül ediyoruz. Sen Ars-ı azamın Rabbisin (Sen her şeyin Rabbisin, sahibisin) Seni tesbih ediyoruz *Allah*'ım. Kuvvet ve güç sadece

ve sadece Sana aittir *Allah*'ım. Ya ilahi Senin olmasını dilediğin olur, olmamasını dilediğin de olmaz. Bilirim ki *Allah*'*ım!* Sen her şeye kadirsin ve her şeyi ilminle ihata ettin. Dinimi, dünyamı, peder ve validemi, eş ve evlatlarımı, zürriyetimi, kardeşlerimi, ehli hizmeti, tüm sevdiklerimi ve nefsimi Sana emanet ediyorum. Sen en güzel muhafız ve koruyucusun *Allah*'ım.

Allah'*ım!* Buyurdun ki, "Dua edin icabet edeyim" şüphesiz Sen sözünden dönmezsin. Senden bizi İslama hidayet ettiğin gibi, Müslüman olarak canımızı alıncaya kadar İslam'ı, Senin sevgini ve Rasuli ekremin (sallallahu aleyhi ve sellem) sevgisini bizden çekip almamanı diliyoruz.

İSTİFADE EDİLEN KAYNAKLAR

Kur'ân-ı Kerîm

Abd b. Humeyd, *Müsned*, Mektebetü's-Sünne, Kahire, 1988

Acluni̇̂, *Keşfül-Hafâ,* Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, Beyrut, 1932.

Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed (ö. 241/855), *el-Müsned,* I-VI, İstanbul, 1982.

Ahmed Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercemesi ve Şerhi*, Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1973

Ali el-Karı, *Şerhu'ş-Şifâ*, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.

Arif Nihat Asya, *Dualar ve Aminler*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1997

Bediüzzaman Said Nursi, *Risale-i Nur Külliyatı 1-2,* Nesil Yayınları, İstanbul, 1996

Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Ali (458/1066), *es-Sünenü'l-Kübra,* Dairetü'l-Maarifi'l-Osmaniyye, Haydarabad, 1344.

——, *Delâilü'n-Nübüvve*, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1985

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (ö. 256/869), *el-Câmiu's-Sahîh,* I-VIII, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1994.

Ebû Davud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî *(ö. 275/888)*, es-Sünen, I-II, Müessesetü'l-Kütübü's-Sekâfiyye, Beyrut, 1988.

Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili,* Eser Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul, 1959

Hâkim, Ebû Abdullah İbnü'l-Beyyi Muhammed Hakim Nisaburi (405/1014), *el-Müstedrek ale's-Sahiheyn,* Dirase ve Tahkik: Mustafa Abdülkadir Ata, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1990/1411.

Heyet, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*.

Heysemî, Nureddin Ali b. Ebî Bekr (ö. 807/1404), *Mecmau'z-Zevâid ve Menbeu'l-Fevâid,* Beyrut, tsz.

Hüseyin Algül, *Mübarek Gün ve Geceler*, Işık Yayınları, 2004

İbn Kayyım el-Cevziyye, *Zâdu'l-Meâd*, Çvr. Muzaffer Can, Cantaş Yay. İst.1989

İbn Kesir, Ebü'l-Fida İmadüddin İsmail b. Ömer (774/1373), *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim,* Daru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, Kahire, tsz.

İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî (ö. 273/886), *Sünenü İbn Mâce,* I-II, (Tahkik: Muhammed Fuad Abdulbâki) Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.

İbrahim Canan, *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi,* Akçağ Yayınları, Ankara, 1988

Kadı Iyâz, *eş-Şifâ*, Darü'l-Arkam, Beyrut, tsz.

Mâlik b. Enes (ö. 179/795), *el-Muvatta,* İstanbul, 1992

Müslim, Ebû'l-Hüseyn b. el-Haccac en-Neysâbûrî (ö. 261/874), *Sahîhu Müslim, I-V,* (Tahkik: Muhammed Fuad Abdulbâki) Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.

Münavi, *Feyzu'l-Kadir*, Darü'l-Ma'rife, Beyrut, 1938

M. Akif Ersoy, *Safahat*, Akpınar Yayınevi, İstanbul, tsz.

M. Fuâd Abdülbâkî, *Mu'cemu'l-Müfehres li Elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm,* İstanbul, 1987

M. Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur, I-III,* Nil Yayınları, İzmir, 1997

——, *Prizma 1-3,* Nil Yayınları, İzmir

——, *Fasıldan Fasıla 1-4,* Nil Yayınları, İzmir, 1996-1997

——, *Ölçü Veya Yoldaki Işıklar,* Nil Yayınları, İzmir, 2005

——, *İnancın Gölgesinde*, 2/52, Nil Yayınları, İzmir, 1992

——, *Yeşeren Düşünceler*, TÖV Yay, İzmir, 1996

——, *Sızıntı*, Temmuz 1994, Cilt 16, Sayı 186

——, *Sızıntı*, Şubat 1994, Cilt 16, Sayı 181

——, *Sızıntı*, Ekim 1991, Cilt 13, Sayı 153

——, *Yağmur Dergisi*, Nisan-Mayıs-Haziran, 2001, sayı: 11

Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali (ö. 303/915), *Sünenü'n-Neseî, I-VIII,* Dâru'l-Marife, Beyrut, 1992.

Nevevî, *Riyazü's-Salihîn*, Mustafa el-Babi el-Halebi, Mısır, 1938

Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük İslâm İlmihali*, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1990

SEZAİ Karakoç, *Sütun*, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1980

Suyûtî, *Câmiu's-Sagîr*, (Feyzü'l-Kadir'le birlikte), Beyrut, 1972.

——, *el-Hasâisu'l-Kübrâ*, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1985

Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevra (ö. 276/889), *el-Câmiu's-Sahîh,* Dâru'l-Fikr, Beyrut, tsz.